

AVALIK ARVAMUS JA RIIGIKAITSE

Tellija: Kaitseministeerium

Juhan Kivirähk

Kevad 2018

SISUKORD

SISUKORD	2
KOKKUVÕTE	4
UURINGU TAUST	9
1 Valim	9
2 Küsitlustöö	10
3 Teostajad	12
UURINGU TULEMUSED	13
1 Hinnangud Eesti elule ning ohuks Eesti üle	13
2 Institutsioonide usaldusväärsus	15
2.1 Üldine taust.....	15
2.2 Kaitseväge ja Kaitseliidu usaldusväärsus.....	17
3 Julgeolek ning ohud	18
3.1 Julgeolek maailmas	18
3.2 Julgeolek Eestis	19
3.3 Ohud maailma julgeolekule	20
3.4 Ohud Eestile	23
3.5 Julgeolekuohtude meediakajastusest	26
3.6 Julgeolekutagatised	27
4 Eesti inimeste kaitsetahe	28
4.1 Suhtumine vastupanu osutamise vajalikkusesse	28
4.2 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses	30
4.3 Soov sõjaohu korral Eestist lahkuda	32
4.4 Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral	34
4.5 Mis teemadel vajatakse rohkem informatsiooni?	35
5 Eesti kaitsevõime	36
5.1 Hinnang Eesti kaitsevõimele	36
5.2 Seisukohad kaitsekulutuste mahu osas	37
5.3 Valmisolek omapoolseks annetuseks riigikaitsele	38
5.4 Hinnang riigi tegevusele riigikaitse arendamisel	39
5.5 Hinnang Eesti piiri kaitstusele	40
6 Eesti riigikaitse korraldus	41
6.1 Suhtumine ajateenistusse	41
6.2 Suhtumine kutselisse kaitsevähki	46
6.3 Suhtumine riigikaitse laiapõhjalisse käsitusse	47
6.4 Kaitseliidu ülesanded	48
6.5 Kokkupuuted riigikaitse struktuuridega ning suhtumine Kaitseliiduga liitumisse	49
7 NATO	51
7.1 Suhtumine NATO-sse kuulumisse	51
7.2 NATO abi Eestile võimaliku ohu korral.....	53
7.3 Hinnangud NATO poolt ette võetud sammudele	54
7.4 Hinnangud NATO lahingugrupi mõjule Eesti turvalisusele	55

8	Rahvusvahelised sõjalised operatsioonid.....	56
8.1	Suhtumine Eesti osalemisse rahvusvahelistes operatsioonides	56
8.2	Rahvusvahelistel operatsioonidel osalemise argumendid	57
8.3	Suhtumine osalemisse NATO, EL ja ÜRO missioonidel	58
8.4	Arvamus Euroopa Liidu ühisest piirivalveteenistusest ja relvajõududest	60
9	Suhtumine kutselistesse kaitseväelastesse	61
10	Naiste rollist kaitseväes.....	62
11	Veteranipoliitika	64
11.1	Veterani mõiste	64
11.2	Veteranide päev.....	65
11.3	Sinilille kampaania	67
12	Riigikaitseõpetus koolides	68
13	Meediatarbimine	69
LISAD.....		73
1	Küsimustik.....	73
2	Vastuste koondtabelid	73
3	Sagedustabelid eestlaste vastustega	73
4	Sagedustabelid mitte-eestlaste vastustega	73

KOKKUVÕTE

- Turu-uuringute AS viis 2018. aasta märtsis Kaitseministeeriumi tellimisel läbi riigikaitse teemalise avaliku arvamuse uuringu, mille käigus küsitleti 1209 Eesti elanikku alates 15 aasta vanusest. Tegemist oli juba **neljakümne kolmanda küsitlusega avaliku arvamuse monitooringuseerias**, millega tehti algust 2000. aasta jaanuaris.

- Inimeste hinnangud muutustele Eesti elus on viimase kahe aasta jooksul püsinud samal tasemel. Seda, et Eesti elu on muutunud paremuse poole, leiab 40 protsenti ning seda, et olukord on muutunud halvemaks, arvab vaid viiendik küsitletutest.

Võrreldes varasemaga on paranenud venekeelsete vastajate hinnangud Eesti elus toimunud muutustele, samas kui eestlaste hinnangud on muutunud kriitilisemaks. Seeläbi on eesti- ja venekeelse elanikkonna hinnangud Eesti elule muutunud sarnasemaks: kui eestlastest näeb liikumist paremuse poole 40%, siis venekeelsetest vastajatest 39%.

- Nende osakaal, kes tunnevad Eestis elamise üle väga või küllalt sageli uhkust ja heameelt, on võrreldes sügisel toimunud küsitlusega taas pisut kasvanud, ulatudes aasta varasemale tasemele. Eelmisel kevadel andis sellele küsimusele vastuse „väga või küllalt sageli“ 60 protsenti, seekord 59 protsenti. Eestlaste hulgas on väga või küllalt sageli uhkust või heameelt tundvaid vastajaid 68 protsenti, teistest rahvustest inimeste seas 41 protsenti.

Ilma kodakondsuseta Eesti elanike suhe riigiga on kõige problemaatilisem, nemad tunnevad Eestis elamise üle uhkust ja heameelt kõige vähem – vastuse väga või küllalt sageli annab neist vaid 29 protsenti.

- Kümnest institutsioonist, mille usaldusväärsusut paluti vastajatel hinnata, on kõige kõrgem usaldus päästeteenistuste vastu (täielikult või pigem usaldab 97%). Sellele järgnevad pingereas politsei (87%), kaitsevägi (77%), Kaitseliit (74%). Poliitiliste institutsioonide usaldusväärsus tõusis võrreldes mitme varasema küsitluskorraga plusspoolele juba 2016 sügisel ja püsib endiselt positiivne: Vabariigi presidenti usaldab 66%, peaministrit 56 protsenti; valitsust ja riigikogu 49% küsitletutest. Endiselt on suur erinevus eesti- ja venekeelsete vastajate suhtumises NATOsse ning kaitseväge ja kaitseliitu.
- Arvamus, et eeloleval aastakümnel suureneb maailmas ebastabiilsus ja kasvab sõjaliste konfliktide tõenäosus, tõusis 2015. aasta kevadel 70 protsendist kõrgemale. Võrreldes selle ajaga on sellise hinnangu andjate osakaal küll vähenenud, kuid ohutunne püsib endiselt suur: 61 protsenti küsitletutest leiab, et olukord maailmas muutub ebatavalisemaks ja vaid 10% usub, et maailm muutub eeloleval kümnendil turvalisemaks.
- Eesti julgeoleku olukorda tajuvad vastajad mõnevõrra positiivsemana kui maailmas tervikuna: 23 protsendi arvates elavad Eesti elanikud kümne aasta pärast praegusest turvalisemates tingimustes; sama suur osa vastajaist näeb ette ebatavalisuse kasvu. 38 protsenti küsitletutest prognoosib olukorra püsimist praegusel tasemel.
- Kui peamiste ohtudena maailma julgeolekule oli veel 2015. aasta märtsis esikohal Venemaa tegevus oma mõjuvõimu taastamiseks, siis sealt alates on ohtlikumaks peetud Islamiriigi tegevust. Siiski on ka selle ohu aktuaalsus avalikus arvamuses kahanenud. Islamiriiki peab kindlasti ohuks 56%, sellele järgneb terrorivõrgustike tegevus (53%). Ohuks maailmarahule peetakse ka sõjapõgenike ja pagulaste sisserännet Euroopasse (50%). Ohtlikkusel neljandal kohal on Põhja-Korea tegevus tuumarelva loomisel (44%) ja viiendal sõda Süürias (40%).

Kuuendal-seitsmendal kohale ohtude pingereas asuvad ülemaailmse majanduskriisi oht ning Venemaa katsed taastada oma mõjuvõimu naaberriikides. Kui eelmises küsitluses oli Venemaa oht taandunud päris pingerea lõppu – seda pidas kindlasti ohtlikuks vaid 29 protsenti küsitletutest – siis seekordses küsitluses peab Venemaad kindlasti ohtlikuks 37 protsenti küsitletutest.

- Eestit ähvardavate ohtude seas on kaks sellist, mille realiseerumist peavad enam kui pooled vastanuist lähemate aastate jooksul väga või küllaltki tõenäoliseks: 69% elanike arvates võib toimuda organiseeritud rünnak Eesti riiklike infosüsteemide vastu; 59% hinnangul võib mõni välisriik sekkuda Eesti poliitika või majanduse mõjutamiseks oma huvides. Ulatuslikku merereostust peab väga või küllaltki tõenäoliseks 48% küsitletutest.

Ulatuslikku või piiratud ulatusega sõjalist rünnakut Eesti vastu peab väga või küllaltki tõenäoliseks 20-21 protsenti küsitletutest. Veel 2015. aasta kevadel pidas sõjalist rünnakut Eesti vastu väga või küllaltki tõenäoliseks 36 protsenti küsitletutest.

- Vastuseks küsimusele, kuidas hinnatakse julgeolekuohtude teemalist meediakajastust - kas Eesti meedias kirjutatakse ja räägitakse Eestit ähvardavatest sõjalistest ohtudest ülearu palju ja liiga sageli, parasjagu või pigem liiga vähe – andisid enam kui pooled eestlased (58%) vastuseks, et Eestit ähvardavatest sõjalistest ohtudest räägitakse ja kirjutatakse parasjagu ja piisavalt. Venekeelsete vastajate arvates aga kajastatakse seda teemat ülearu palju (48%). Seda, et sõjalistest ohtudest räägitakse liiga vähe, arvab 10 protsenti küsitletutest (12% eesti- ja 6% venekeelsetest vastajatest).
- Eesti riigi peamiseks julgeolekutagatiseks peetakse jätkuvalt NATO-sse kuulumist (61% nimetab seda ühena kolmest olulisemast tegurist). Sarnaselt varasemale on olulisuselt teisel kohal Eesti iseseisva kaitsevõime arendamine (43%), sellele järgneb koostöö ja head suhted Venemaaga (29%), mida peavad peamiseks julgeolekugarantiiks 58% venekeelsetest ja 16% eestlastest vastajatest. Eestlaste jaoks on selgelt olulisim julgeolekugarantii NATO-sse kuulumine (78%; venekeelsetest arvab nii vaid 28%) ja teisel kohal Eesti iseseisva kaitsevõime arendamine (47%; venekeelsed 33%).
- Relvastatud vastupanu osutamist võõrriigi kallaletungi korral peab kindlasti või tõenäoliselt vajalikuks 79 protsenti küsitletutest. Eestlased peavad relvastatud vastupanu osutamist vajalikumaks kui mitte-eestlased (kindlasti vajalikuks peab vastupanu osutamist 51% eesti- ja 37% venekeelsetest vastajatest), kuid ka viimastest ei pea vastupanu vajalikuks vaid 12 protsenti.
- Oma võimete ja oskuste kohaselt oleks valmis kaitsetegevuses osalema 57% elanikkonnast: 64% eestlastest ja 44% venekeelsetest vastajatest (venekeelsetest Eesti kodanikest 52%). Meessoost kodanikest on valmis ise riigikaitstes osalema kolm neljandikku.
- Olukorras, kus Eestile tungitaks kallale, kaaluks siit lahkumist iga viies inimene. Tõenäolisemad Eestist lahkujad oleksid naised (kindlasti või tõenäoliselt 26%) ning kuni 29 aastased inimesed (veidi enam kui kolmandik). Venekeelsete vastajate seas oleks tõenäolisi lahkujaid 26 protsenti, eestlastest 19 protsenti.
- Elanike teadlikkus ohuolukorras käitumisest on küllaltki madal. Vaid veidi üle neljandiku küsitletutest vastab, et teavad üldjoontes, mida nad saaks taolises olukorras riigi kaitsmiseks teha, kaks kolmandikku ei ole aga sellest pigem või kindlasti mitte informeeritud.

Inimesed vajaksid enda sõnul rohkem informatsiooni sellest, kuidas on kavas teavitada ohu korral avalikkust (44%), kuidas käituda, kui ollakse tsiviiliskuna konfliktipiirkonda sattunud (39%), kuidas korraldatakse evakueerimist (33%) ning kuidas lahendada esmatasandi olme ja majapidamisega seotud küsimusi (32%). Meessoost vastajad tunnevad keskmisest pisut enam huvi ka mobilisatsiooni läbiviimise ja oma kohustuste vastu riigikaitstes osalemiseks.

- 53 protsenti küsitletutest leiab, et võõrriigi relvastatud kallaletungi korral oleks võimalik Eestit kaitsta kuni liitlaste abi saabumiseni. Usk Eesti kaitstavusse on suurem eestlaste (61%) ja väiksem muust rahvusest vastajate (36%) hulgas.

- Eesti kaitsekulutuste mahu suhtes on domineeriv seisukoht, et kaitsekulud võiks püsida praeguseks saavutatud tasemel (48%). Nii kaitsekulutuste tõstmist kui ka vähendamist pooldab 19% elanikkonnast.
 - Omapoolseks annetuseks riigikaitsele oleks kindlasti või tõenäoliselt valmis 25 protsenti küsitletutest. Tõenäoliselt või kindlasti mitte ei annetaks riigikaitsele 63 protsenti küsitletutest. Võib arvata, et selline küsimuse esitus võis osale küsitletutest ka liiga abstraktseks jääda, sest nagu näitasid küsitlustulemused, olid näiteks sinilille märgi ostnud eelmisel või mõnel varasemal aastal 35 protsenti küsitletutest. Kas seda võib ju lugeda riigikaitseks annetuseks.
 - Positiivse hinnangu riigi tegevusele Eesti riigikaitse arendamisel on viimasel kolmel aastal andnud ligikaudu 70 protsenti küsitletutest. Seekord on selliste vastajate osakaal 69 protsenti. Eestlaste hinnang riigikaitse arendamisele võrreldes mitte-eestlastega on positiivsem (riigikaitse arendamiseks tehtud hindab heaks vastavalt 76% ja 57%).
 - Kui 2014. aasta sügisel tõusis päevakorda Eesti idapiiri kaitstuse teema ning hinnangud sellele olid selgelt negatiivsed. Juba 2016 kevadeks jõudsid positiivseid hinnanguid ülekaalu. Märtsis 2018 andis riigipiiri kaitstusele positiivse hinnangu 55 protsenti ja negatiivse hinnangu 27 protsenti küsitletutest.
 - Noormeeste ajateenistuse suhtes on Eesti elanikud läbi kogu monitooringuperioodi olnud väga soosivalt meelestatud. Ka käesolevas küsitluses peab ajateenistuse läbimist noormeeste jaoks vajalikuks 94 protsenti, sh 62% peab seda kindlasti vajalikuks.
 - Valdavalt pooldatakse ka seisukohta, et sobiva koormusega võiksid kaitseväeteenistuse läbida ka väiksemate tervisehäiretega noormehed – seda leiab 65% küsitletutest.
 - Suurem osa inimestest suhtub ajateenistusest kõrvalehoidmisse taunivalt – 23% mõistab sellise käitumise hukka ja 44% suhtub sellesse negatiivselt. Keskmisest tolerantsemad on ajateenistusest kõrvalehoidmise suhtes nooremad vanusegrupid: 15-29 aastastest suhtub kõrvalehoidmisesse mõistvalt 40 protsenti.
 - Alates 2013. aastast naistele antud võimalus vabatahtlikult ajateenistust läbida leiab ühiskonnas järjest enam mõistmist. Kolmest variandist, milline võiks olla naiste suhe ajateenistusega, valis 78 protsenti küsitletutest vastuse, et naistel peaks olema võimalus vabatahtlikult ajateenistust läbida. Naiste kohustuslikku ajateenistust pooldas 3 protsenti; seda, et naised ei peaks ajateenistust üldse läbima, arvas 17 protsenti.
- Eestlased ja nooremad vastajad on soolise võrdõiguslikkuse küsimuses kaasaegsemate hoiakutega kui venekeelsed ja vanemaealised. Kui eestlastest pooldab naiste võimalust ajateenistust vabatahtlikult läbida 85%, siis venekeelsetest 64 protsenti. 28% venekeelsetest vastajatest leiab, et naised ei peaks ajateenistusse minema.
- Neilt vastajailt, kes naiste vabatahtlikku ajateenistust kindlasti või pigem vajalikuks pidasid, küsiti, mis vormis see ajateenistus peaks toimuma: kas noormeestega samadel tingimustel või eraldi programmi järgi? Koos toetuse tõusuga naiste vabatahtlikule ajateenistusele on suurenenud nende vastajate osakaal, kes leiavad, et naiste ajateenistust tuleks korraldada eraldi programmi järgi – nii arvab 54% naiste ajateenistuse pooldajatest, ajateenistust noormeestega samadel alustel peab õigeks 40 protsenti.
 - Üle 80 protsendi elanikkonnast eelistab riigikaitse ülesehitusel praeguse süsteemi säilitamist, kus kutseline kaitsevägi on kombineeritud ajateenistuse läbinutest moodustuva reservarmega. Kohustuslikust ajateenistusest loobumist ja üksnes kutselisele kaitsevägele üleminekut peaks õigeks 11 protsenti.
 - 78 protsenti küsitletutest (eestlastest 85 protsenti) on arvamusel, et selline laiapõhjaline lähenemine, mille kohaselt ei ole riigikaitse mitte ainult kaitseväge ja Kaitseliidu, vaid enamiku riigiasutuste ja terve ühiskonna ühine ülesanne, on Eesti jaoks kindlasti või tõenäoliselt sobiv.

- Eesti elanikud peavad Kaitseliidu peamiseks ülesanneteks sõjalise õppe läbiviimist ja pidevat valmisolekut riigi sõjaliseks kaitseks – need ülesanded paigutavad esikohale vastavalt 29 ja 24 protsenti küsitletutest. Kolme valiku kokkuvõttes tõuseb esikohale pidev valmisolek riigi sõjaliseks kaitseks (50%) ning teistele sõjalise õppe läbiviimine (44%) Olulisuselt kolmandaks kaitseliidu ülesandeks peetakse õnnetuste ja katastroofide korral päästetegevuses osalemist (mõlemad 41%).
Kui eestlaste seas domineerivad Kaitseliidu puhul riigikaitse ülesanded, siis venekeelne elanikkond näeb Kaitseliitu pigem tsiviilkaitse organisatsioonina, tähtsustades rohkem selliseid ülesandeid nagu õnnetuste ja katastroofide korral päästetegevuses osamine ning tsiviilelanikkonna organiseeritud kaitsmine ohuolukordades.
- Kaitseliidu tegevuses osaleb küsitletutest neli protsenti, mõne pereliikme või sõbra kaudu on kontakt Kaitseliiduga 23 protsendil. Kui neile, kes Kaitseliitu ei kuulu, tehtaks ettepanek Kaitseliiduga või sellega seotud organisatsioonidega ühineda, oleks selle organisatsiooniga kindlasti valmis liituma 4% ja arvatavasti liituks 18%. Liitumisvalmidus on kõrgem nooremate vastajate seas.
- Suhtumine Eesti kuulumisse NATO-sse püsib positiivsena: seda pooldab 71% elanikkonnast. Eestlastest pooldab NATO-sse kuulumist 89 protsenti, venekeelsetest vastajatest vaid 32 protsenti.
- Küsimuses selle kohta, millist abi on Eestil NATO-lt sõjalise ohu korral oodata, oli vastajatel võimalik anda mitu vastust. Pooled vastajaist leidsid, et NATO osutaks konfliktide puhkedes otsest sõjalist abi ning 40% arvas, et NATO liikmeks olek hoiab sõjalise rünnaku võimaluse Eesti vastu hoopis ära. Seda, et NATO riigid piirduksid vaid poliitilise ja diplomaatilise toetusega, leidsid 19% küsitletuid ning seda, et Eestil pole NATO poolt mingit abi loota arvas 11 protsenti.
- Kindlustundele NATO toetuse osas aitavad kaasa alliansi poolt tehtud reaalsed sammud Eesti turvalisuse tagamisel, mida elanikkond valdavalt toetab: 71 protsenti küsitletutest (eestlastest 80%) leiab, et NATO on Eesti julgeoleku tagamiseks piisavalt teinud ja 69% elanikkonnast (87% eestlastest, kuid vaid 31 protsenti venekeelsetest vastajatest) toetab NATO liitlasvägede kohalolekut Eestis.
- Küsimusele, kas Eestisse paigutatud NATO lahingugrupi sõdurid muudavad riigi üldiselt turvalisemaks või pigem vähem turvaliseks või ei mõjuta nad turvalisust kummaski suunas, andis 75 protsenti eestlastest vastuseks, et NATO lahingugrupp on muutnud Eesti turvalisemaks. Venekeelsete vastajate enamik (43%) NATO kohaolekus Eesti turvalisusele mõju ei näe.
- Kaks kolmandikku elanikkonnast leiab, et Eesti kaitsejõudude üksused peaksid vastavalt oma võimalustele osalema rahvusvahelistes operatsioonides erinevates maailma pingekolletes. Eestlaste toetus Eesti kaitsejõudude osalemisele missioonidel on suurem (76%), venekeelsetel vastajatel madalam (47%).
- Rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalemist peetakse vajalikuks ennekõike seetõttu, et see annab meie sõduritele vajaliku reaalse lahingukogemuse (seda nimetas ühe põhjusena kolmest 64%) ning tagab võimalike ohtude puhul Eestile NATO abi (52%).
- Kaks kolmandikku ja rohkem küsitletutest toetab Eesti osalemist NATO, Euroopa Liidu ja ÜRO egiidi all toimuvatel missioonidel. Kui valdav osa eestlastest toetab kõigil missioonidel osalemist, seejuures kõige enam NATO missioone (84%), siis venekeelsete vastajate puhul on sellel, millise organisatsiooni egiidi all missioon toimub, suurem tähtsus. Kõige toetavam on venekeelsete vastajate suhtumine ÜRO missioonidesse (täielikult või pigem toetab 53%). Euroopa Liidu missioone toetab 40 protsenti venekeelsetest vastajatest, toetus NATO missioonidele jääb sellest veelgi madalamaks (toetab 36%).
- Euroopa Liidu ühise piirivalveteenistuse loomist toetab 55 protsenti ja Euroopa Liidu ühiste relvajõudude loomist 45 protsenti küsitletutest.
- Ühiskonna suhtumist kutselistesse kaitseväelastesse peetakse stabiilselt positiivseks. Väga heaks või üldiselt heaks peab tegevväelastesse suhtumist 65% küsitletutest, eestikeelsetest vastajatest koguni 71 protsenti

- Avalikkuse arusaamad naiste rollist ja pädevusest kaitseväes on üsnagi vastandlikud: 46 protsenti küsitletutest leiab, et naised peaksid kaitseväes teenima pigem tagalas ja toetavates funktsioonides ja 44 protsenti, et naised võiksid teenida meestega võrdselt kõikides väeosades ja ametikohtadel.
Tagalas ja toetavates funktsioonides eelistaks naisi kaitseväes näha rohkem venekeelsed ning keskmisest vanemad vastajad; naiste võrdseid õigusi ja võimalusi ka kaitseväes töötamisel toetavad aga rohkem eestlased ning alla 40 aastased vastajad.
- Sõna „veteran“ on venekeelses arvamusruumis tugevalt seotud Teise maailmasõja kuvandiga – 74 protsenti venekeelsetest vastajatest peab veteranideks just Suurest Isamaasõjast osavõtnud. Eestlastest jagab seda seiskohta 26 protsenti. 31 protsenti eestikeelsetest vastajatest on omaks võtnud riikliku veteranipoliitika käsitluse veteranidest kui Eesti kaitseväge missioonidel osalenutest.
- Alates 2012. aastast iga aasta 23. aprillil tähistatavat veteranide päeva peab 72 protsenti küsitletutest kindlasti või pigem vajalikuks Venekeelsete vastajate teadlikkus sellise päeva tähistamisest jääb eestlastest madalamaks – sellest päevast ei tea midagi või ei oska öelda 34 protsenti vastanutest. Päeva tähistamise vajalikuks pidajaid oli venekeelsete vastajate seas siiski samuti selge enamus - 58 protsenti. Eestlastest toetab veteranide päeva tähistamist 81 protsenti.
- Ise on veteranide päeva üritustel osalenud 15 protsenti küsitletutest. Ehkki muust rahvusest vastajate informeeritus sellest päevast oli madalam kui eestlaste seas, on veteranipäeva üritustest osa saanud 17% venekeelsetest ja 15% eestikeelsetest vastajatest.
- Sinilille märki on eelmisel või mõnel varasemal aastal ostnud 35% küsitletutest (seejuures 12% eelmisel aastal, 17% mõnel varasemal ning 6% nii eelmisel kui ka mõnel varasemal aastal). Seda ei ole teinud 53% ning 12 protsenti ei tea sellest kampaaniast midagi. Eestlastest on sinilille märki ostnud 45%, venekeelsetest vastanutest 14%.
- Sinilille märki on viimase paari aasta jooksul rinnas kandnud 23 protsenti küsitletutest. Eestlastest on seda märki rinnas kandnud 30 protsenti, muust rahvusest vastanutest aga vaid kuus protsenti.
- Riigikaitseõpetuse õpetamisele avalikkuse poolt avaldatavat toetust võib võrrelda noormeeste kohustusliku ajateenistuse vajalikuks pidamisega – see kogub väga kõrge ja stabiilse poolehoidu läbi kõikide küsitluste. Seda, et kõigis keskharidust andvates õppeasutustes peaks olema võimalik õppida riigikaitseõpetust, leiab kindlasti või arvatavasti 83 protsenti küsitletutest. Toetus riigikaitseõpetusele on suur nii eesti- kui ka venekeelsete vastajate hulgas.

UURINGU TAUST

Käesolev aruanne on koostatud Turu-uuringute AS-i poolt 8. kuni - 21. märtsini 2018. aastal läbi viidud omnibussiküsitluse ning varasemate samalaadsete küsitluste tulemuste põhjal. Aruanne esitatakse **Kaitseministeeriumile**.

Uuringu eesmärgiks oli selgitada, milline on:

- Üldised hinnangud elule Eestis ning uhkus ja heameel Eestis elamise üle;
- Riiklike institutsioonide (sh. kaitsejõudude) usaldusväärsus;
- Hinnangud Eestit ning maailma ähvardavatele julgeolekuriskidele;
- Hinnangud Eesti kaitsevõimekusele;
- Inimeste kaitsetahe ning käitumine võimalike Eestit ähvardavate ohtude korral;
- Suhtumine NATO-sse ja selle rolli Eesti julgeoleku tagamisel;
- Suhtumine Eesti riigikaitse ülesehitusse, sh. meeste kohustuslikku ning naiste vabatahtlikku ajateenistusse;
- Suhtumine naiste rolli riigikaitstes;
- Suhtumine Kaitseliitu ning arusaamad Kaitseliidu ülesannetest;
- Arvamused Eesti osalemise kohta rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel;
- Suhtumine riigikaitseõpetusse koolides.
- Arusaamad veteranipoliitikast ning kaasa löömine sinilille-kampanias.

Aruande esimeses osas on toodud meetodika kirjeldus, teises osas tulemused koos jooniste ning kommentaaridega, lisades on esitatud tulemuste tabeljaotused oluliste taustatunnuste lõikes.

1 Valim

Küsitlus viidi läbi Omnibuss-keskkonnas. Omnibuss on regulaarselt (kindla ajakava järgi) läbiviidav uuring, mille üldkogumi moodustavad Eesti Vabariigi alalised elanikud alates 15 aasta vanusest, kokku 1 100 881 inimest (ESA, 01.01.2018.a.).

Tavapärane omnibussi valim on suurusega **1000 vastajat**. Valim moodustatakse üldkogumi **proportsionaalse mudeli alusel**. Mudeli aluseks on piirkonnad ning asula suurus (elanike arv), mille alusel valitakse kokku 100 lähteadressi (valimipunkti). Lähteadressi valik iga piirkonna sees toimub **juhulikkuse põhimõttel** Rahvastikuregistri aadressiloendite alusel.

Seekordses küsitluses moodustati lisaks põhivalimile ka **lisavalim suurusega 200 vastajat**, et saavutada **venekeelse elanikkonna täielikum esindatus** valimis. Ehkki üldjaotustes on elanikkonna keeleline koosseis kaalutud tegelikkusele vastavaks (st. suurendades eestikeelsete ja vähendades venekeelsete vastajate mõju), võimaldab valimi selline suurendamine täpsemalt analüüsida üksikute venekeelse elanikkonna rühmade hoiakuid ja arvamusi.

Vastajate valikul lähteadressil rakendati nn „**noore mehe reeglit**“. See tähendab, et valimisse sattunud aadressil viiakse läbi intervjuu noorima kodusoleva meessoost leibkonna liikmega vanuses 15 ja rohkem aastat, kui mehi kodus ei ole, siis noorima naisega. Selline meetod annab neile vastajate kategooriatele, kes tavaliselt harvemini kodus viibivad (nooremad inimesed, meesterahvad), lisatõenäosuse valimisse sattuda, muutes nii empiirilise valimi elanikkonna tegeliku soolis-vanuselise koosseisule vastavamaks.

Lähtumine üldkogumi proportsionaalsest mudelist tagab valimi esinduslikkuse ehk võimaluse uuringu alusel tehtud järeldusi üldistada kogu Eesti vastavaealisele elanikkonnale. 1000 inimese küsitlemisel ei ületa maksimaalne viga $\pm 3,10\%$, väiksemate gruppide vaatlemisel võib viga olla suurem.

Järgnevas tabelis 1 on toodud valimivea piirid proportsioonihinnangul 95% usaldusnivool.

Tabel 1 Valimivea piirid

	Vastuse proportsioon											
	50%	45%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
10	30.99%	30.83%	30.36%	29.56%	28.40%	26.84%	24.79%	22.13%	18.59%	13.51%	10.57%	8.68%
20	21.91%	21.80%	21.47%	20.90%	20.08%	18.98%	17.53%	15.65%	13.15%	9.55%	7.48%	6.14%
30	17.89%	17.80%	17.53%	17.07%	16.40%	15.49%	14.31%	12.78%	10.74%	7.80%	6.10%	5.01%
40	15.49%	15.42%	15.18%	14.78%	14.20%	13.42%	12.40%	11.07%	9.30%	6.75%	5.29%	4.34%
50	13.86%	13.79%	13.58%	13.22%	12.70%	12.00%	11.09%	9.90%	8.32%	6.04%	4.73%	3.88%
60	12.65%	12.59%	12.40%	12.07%	11.60%	10.96%	10.12%	9.03%	7.59%	5.51%	4.32%	3.54%
70	11.71%	11.65%	11.48%	11.17%	10.73%	10.14%	9.37%	8.36%	7.03%	5.11%	4.00%	3.28%
80	10.96%	10.90%	10.73%	10.45%	10.04%	9.49%	8.77%	7.82%	6.57%	4.78%	3.74%	3.07%
90	10.33%	10.28%	10.12%	9.85%	9.47%	8.95%	8.26%	7.38%	6.20%	4.50%	3.52%	2.89%
100	9.80%	9.75%	9.60%	9.35%	8.98%	8.49%	7.84%	7.00%	5.88%	4.27%	3.34%	2.74%
110	9.34%	9.30%	9.15%	8.91%	8.56%	8.09%	7.47%	6.67%	5.61%	4.07%	3.19%	2.62%
120	8.95%	8.90%	8.76%	8.53%	8.20%	7.75%	7.16%	6.39%	5.37%	3.90%	3.05%	2.50%
130	8.59%	8.55%	8.42%	8.20%	7.88%	7.44%	6.88%	6.14%	5.16%	3.75%	2.93%	2.41%
150	8.00%	7.96%	7.84%	7.63%	7.33%	6.93%	6.40%	5.71%	4.80%	3.49%	2.73%	2.24%
200	6.93%	6.89%	6.79%	6.61%	6.35%	6.00%	5.54%	4.95%	4.16%	3.02%	2.36%	1.94%
300	5.66%	5.63%	5.54%	5.40%	5.18%	4.90%	4.53%	4.04%	3.39%	2.47%	1.93%	1.58%
500	4.38%	4.36%	4.29%	4.18%	4.02%	3.79%	3.51%	3.13%	2.63%	1.91%	1.49%	1.23%
750	3.58%	3.56%	3.50%	3.41%	3.28%	3.10%	2.86%	2.55%	2.15%	1.56%	1.22%	1.00%
1 000	3.10%	3.08%	3.03%	2.95%	2.84%	2.68%	2.48%	2.21%	1.86%	1.35%	1.06%	0.87%
1 500	2.53%	2.52%	2.48%	2.41%	2.32%	2.19%	2.02%	1.81%	1.52%	1.10%	0.86%	0.71%

2 Küsitlustöö

Küsitlusmeetodina kasutati personaalintervjuud tahvelarvutite vahendusel, mis viidi läbi vastavalt respondendi eelistusele kas eesti või vene keeles. Küsitlustöös osales **61** vastava ettevalmistuse saanud Turu-uuringute AS-i küsitlajat. Kokku viidi läbi **1209** intervjuud **100** erinevas küsitluspunktis. Vastanute sotsiaal-demograafiline profiil on toodud joonisel 1.

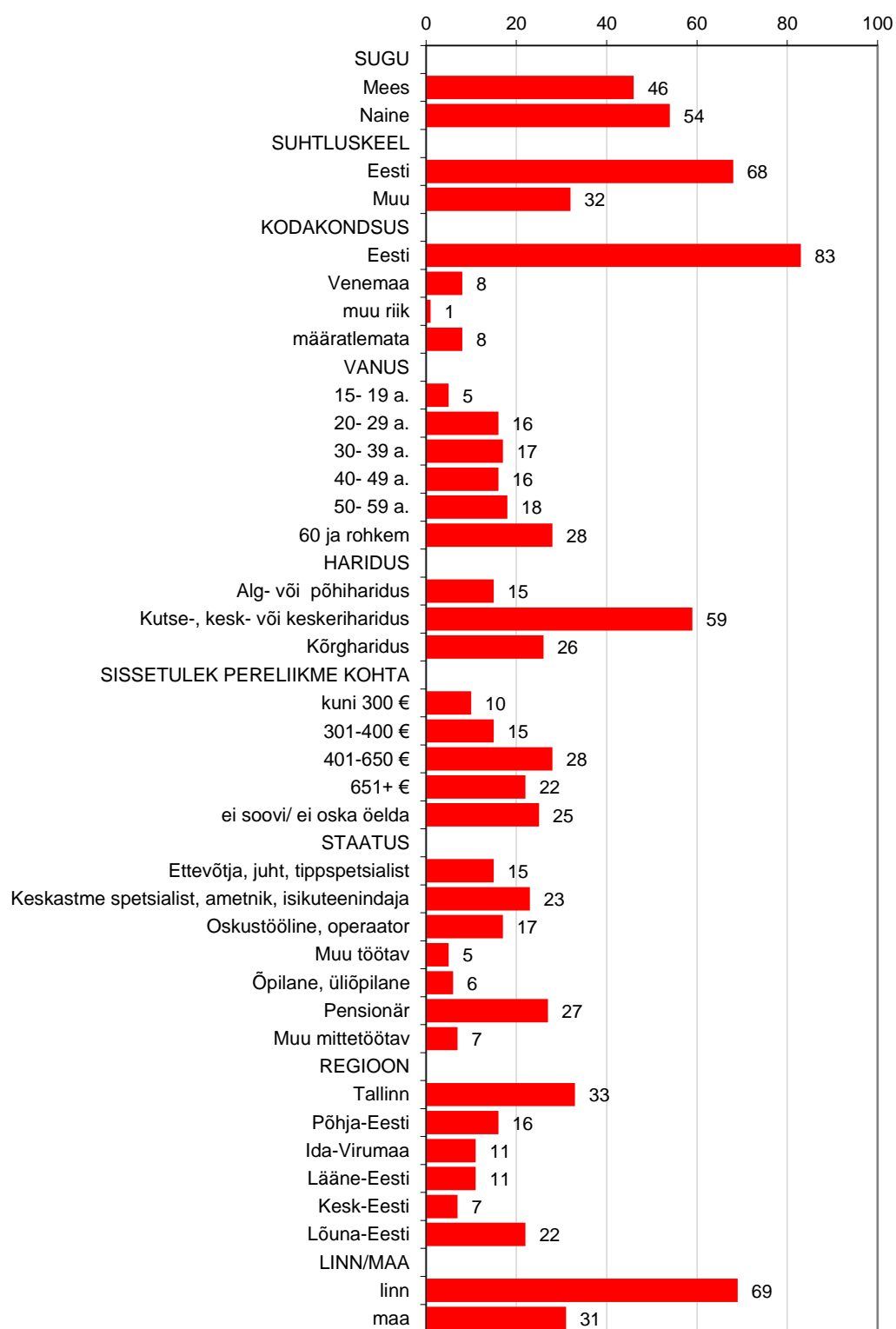
Ülevaade küsitlustöö tulemustest (külastatud aadresside arv, intervjuu mitte-toimumise põhjused) on esitatud tabelis 2.

Tabel 2 Küsitlustöö tulemused

Põhjused, miks küsitlus ei toimunud	Kokku
Peres ei ela sihtrühma kuuluvaid inimesi	588
Kedagi pole kodus	2412
Sihtrühma kuuluv inimene pole kodus	120
Keelduti kontaktist	611
Sihtrühma kuuluv inimene keeldus intervjuust	857
Muu mittetoimumise põhjus	140
Ei ole eluruumid või aadressile ei pääse ligi	221
Kokkuvõte	
Kokku aadresse	6158
Korduvvisiite	1059
Korrektset täidetud küsimustikke	1209

Uuringutulemuste tötluseks kasutati andmetöötluspaketti SPSS for Windows 22.0.

Joonis 1 – Lõppvalimi kaalutud sotsiaaldemograafiline profiil, %, n=1209

3 Teostajad

Uuringu erinevates etappides olid vastutavad:

Aruanne, projekti juhtimine:
Valim/Küsitlustöö koordineerimine:

Juhan Kivirähk
Kristel Merusk,
Kaja Södor,
Roman Vjazemski.
Marina Karpištšenko
Anniki Rebane

Andmetöötlus ja tabelid:
Tellija-poolne kontaktisik:

Kontaktandmed:

- Üldtelefon: 585 29 700
- E-post: post@turu-uuringute.ee
- Kodulehekülg: www.turu-uuringute.ee
- Aadress: Pärnu mnt. 102, korpus A, 11312 Tallinn

Uuringujuhi kontaktandmed:

- Telefon: 5515200
- E-post: juhan@turu-uuringute.ee

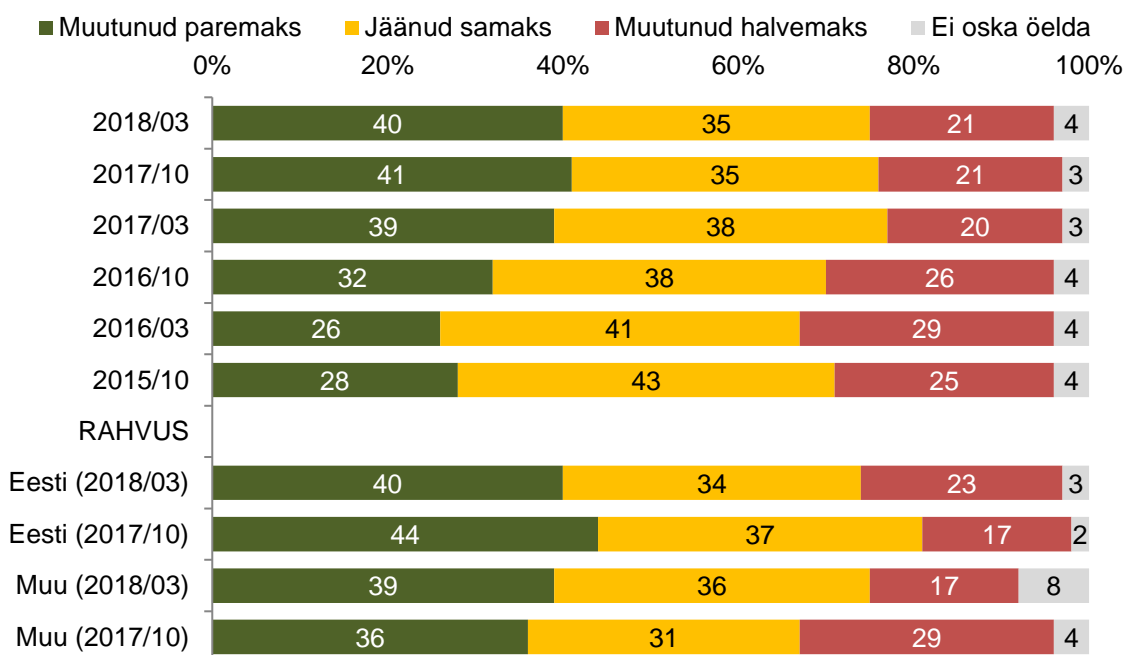
UURINGU TULEMUSED

1 Hinnangud Eesti elule ning uhkus Eesti üle

Inimeste suhtumist ühiskonnaelu erinevatesse küsimustesse, sealhulgas riigikaitse, mõjutab muuhulgas ka see, kui positiivselt või negatiivselt hinnatakse Eesti elu tervikuna. Selle teada saamiseks küsisime, kas olukorda Eestis nähakse arenemas paremuse või halvemuse suunas.

Alates 2015 aastast on inimeste hinnangud muutustele Eesti elus paranenud, kuid viimase kahe aasta jooksul on hinnangud püsinud muutumatuna. Seda, et Eesti elu on muutunud paremuse poole, leiab 40 protsenti ning seda, et olukord on muutunud halvemaks, arvab viiendik küsitletutest (Joonis 2). Tasub meenutada, et 2016. aasta sügisel vahetus Eestis valitsus, mis tõi kaasa ka venekeelsete vastajate positiivsemad hinnangud Eesti elus toimuvale. Nii ongi võrreldes eelmise küsitlusega paranenud just muust rahvusest inimeste hinnangud muutustele Eesti elus, eestlaste positiivsete vastuste osakaal on aga pisut kahanenud, muutes eestlaste ja muust rahvustest vastajate vastuste jaotuse praktiliselt samasuguseks.

Joonis 2. Hinnangud muutustele Eesti elus, 2015-2018 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

Positiivsemalt hindavad Eesti arengut kõrgharidusega vastajad, kelle seas muutusi paremuse suunas tajub 52 protsenti. Kesk- või kesk-eriharidusega vastajatest arvab nii 37 protsenti, vähem kui keskhariidust omavatest vastajaist aga 31%.

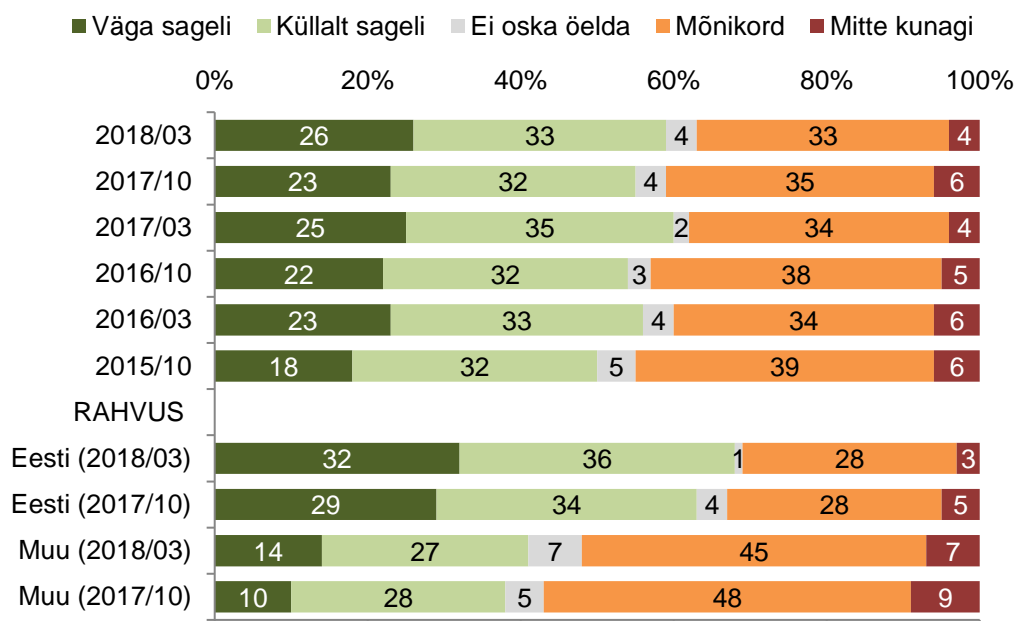
Mõistagi mõjutab hinnanguid ka vastaja majanduslik olukord – muudatusi paremuse poole hakatakse keskmisest enam tajuma alates 400 euro suurusest sissetulekust ühe leibkonna liikme kohta kuus.

Sellest, kuidas tajutakse muutusi Eesti elus, sõltub olulisel määral ka see, milline on vastajate emotsionaalne suhe Eestisse - kas siin elamise üle tuntakse uhkust ja heameelt.

Nende osakaal, kes tunnevad Eestis elamise üle uhkust ja heameelt väga või küllalt sageli, on võrreldes sügisel toimunud küsitlusega taas pisut kasvanud, ulatudes aasta varasemale tasemele. Eelmisel kevadel andis sellele küsimusele vastuse „väga või küllalt sageli“ 60 protsenti, seekord 59 protsenti. Eestlaste hulgas on väga või küllalt sageli uhkust või heameelt tundvaid vastajaid 68 protsenti (eelmises küsitluses 63%), teistest rahvustest inimeste seas 41 protsenti (38%) (Joonis 3).

Joonisel on näha, et kevadistes küsitlustes on Eesti Vabariigis elamise üle heameelt tundjate osakaal alati veidi suurem kui sügiseti – ilmselt võib siin näha vahetult küsitlusperioodile eelnenud vabariigi aastapäevapidustuste mõju.

Joonis 3. Uhkus ja heameel selle üle, et elatakse Eesti Vabariigis, 2015-2018 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

Kõige vähem tunnevad Eestis elamise üle uhkust ja heameelt määratlemata kodakondsusega vastajad – vastuse väga või küllalt sageli annab neist vaid 29 protsenti.

Mitte-eestlastest Eesti kodanikest tunnevad Eestis elamise üle uhkust ja heameelt 43 protsenti, mitte kunagi – 4 protsenti. On huvitav märkida, et Venemaa kodanike uhkus ja heameel Eestis elamise üle on isegi pisut suurem, kui muust rahvusest Eesti kodanikel – väga või küllalt sageli annab vastuseks 46 protsenti.

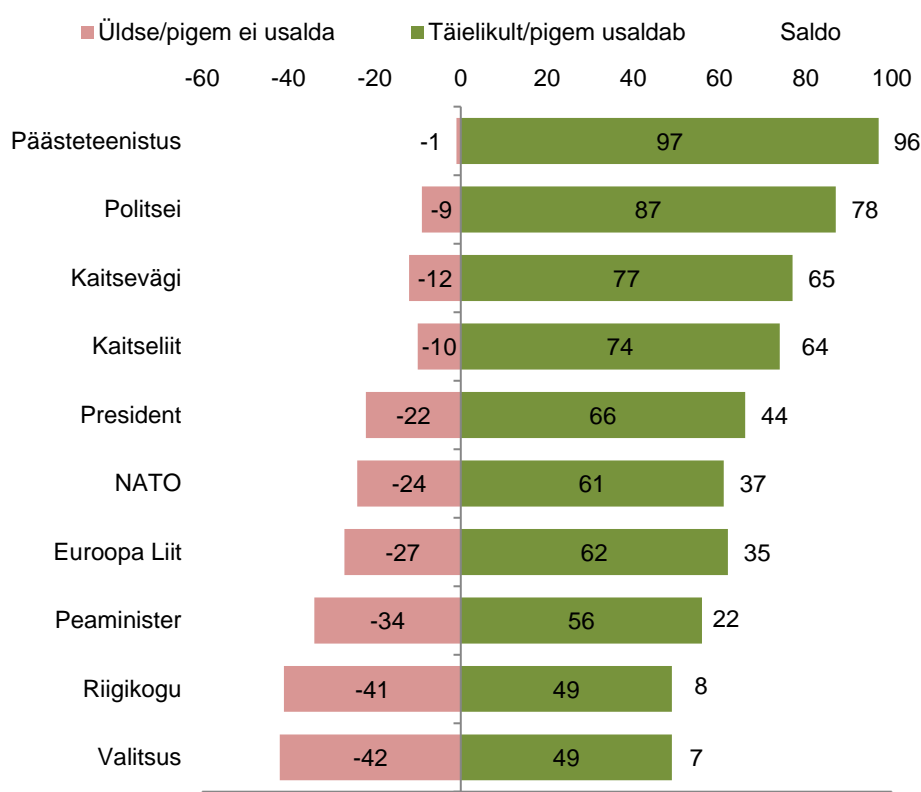
2 Institutsioonide usaldusväärsus

Uuringus on vaatluse all elanike usaldus mitmete riiklike ja rahvusvaheliste institutsioonide vastu. Institutsioonide valik on tehtud, arvestades nende rolli Eesti julgeolekupoliitika kujundajana, elluviijana või toetajana.

2.1 Üldine taust

Vastajad hindasid institutsioonide usaldusväärst neljapallisel skaalal: täielikult usaldan, pigem usaldan, pigem ei usalda, üldse ei usalda. Kümnest uuringusse lülitatud institutsioonist **usaldatakse kõige enam päästeteenistust – päästjaid usaldab tervelt 97% Eesti elanikkonnast, järgnevad politsei (87%), kaitsevägi (77%) ja Kaitseliit (74%)** (Joonis 4). Kõigi nimetatud nelja institutsiooni usaldusväärsus on võrreldes 2017 sügisega veidi kasvanud.

Joonis 4. Institutsioonide usaldusväärsus märtsis 2018 (%; N = kõik vastajad)

Ehkki traditsiooniliselt pälvivad kõige vähem usaldust poliitilised institutsioonid, on ka riigikogu ja valitsuse usaldusväärse saldo (usaldajate ja mitte-usaldajate osakaalude vahe) võrreldes eelmise valitsuse võimuperioodiga olnud viimases kolmes küsitluses plusspoolel – nii valitsust kui ka riigikogu usaldab ligikaudu pool elanikkonnast.

Valitsusest mõnevõrra suuremat usaldust tuntakse peaministri isiku vastu (56%), kõige usaldusväärsem võimu-institutsioon on aga Vabariigi president (66%) .

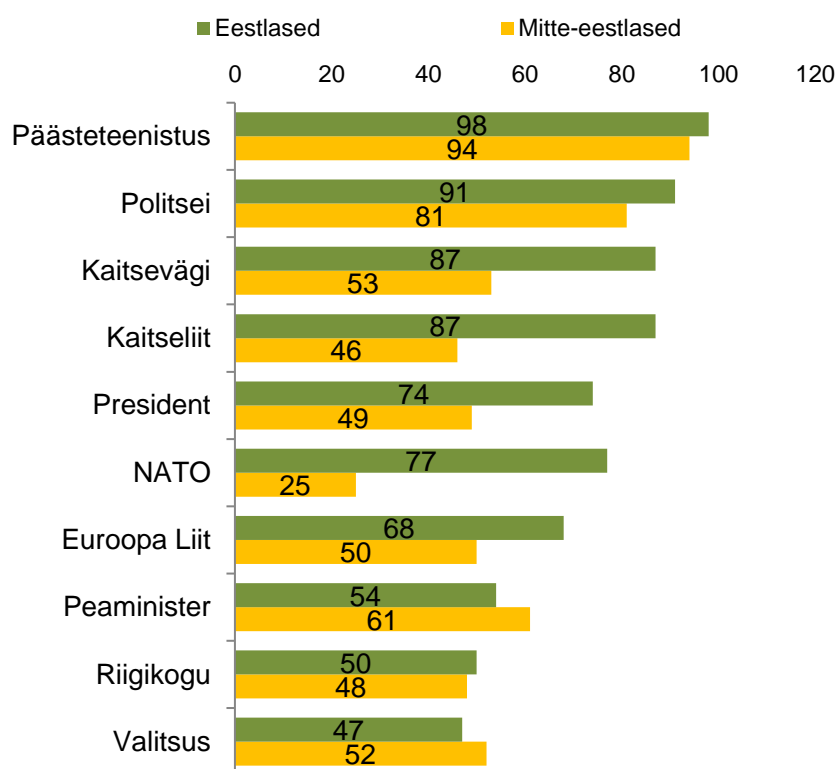
Presidendi ja peaministri vahele mahuvad usaldusväärsuselt Euroopa Liit ja NATO.

Kui varasemalt on eestlaste usaldus kõikide institutsioonide vastu olnud suurem kui muust rahvusest vastajatel, siis 2018 aasta kevadel usaldavad venekeelsed vastajad valitsust ja peaministrit eestlastest rohkem ning riigikogu peaaegu võrdselt (Joonis 5).

Kui päästeteenistuse vastu on eestlaste ja muust rahvusest vastajate usaldus praktiliselt võrdne ja politsei puhul on erinevus kümme protsenti, siis NATO, kaitseväge ja Kaitsealiidu puhul on erinevused suured. Suur on erinevus ka Vabariigi Presidendi usaldusväarsuses.

Venekeelsete vastajate tulemuste puhul tuleb arvestada ka seda, et keskmiselt viiendik ei oska oma hinnangut institutsioonide usaldusväarsusele anda, Kaitsealiidu puhul koguni 35 protsenti. Vaid päästeteenistuse ja politsei puhul jääb „ei oska öelda“ vastanute osakaal eestlastest vastajatega võrreldavale tasemele (vastavalt 4 ja 6 protsenti).

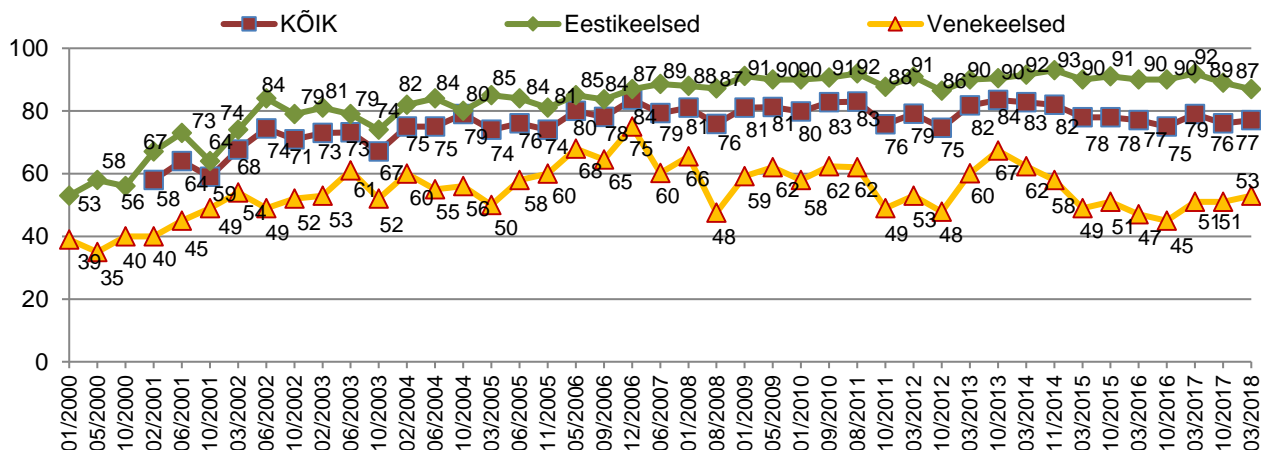
Joonis 5. Institutsioonide usaldusväarsus eestlaste ja muust rahvusest elanike silmis
(täielikult ja pigem usaldab %; N = kõik vastajad)

2.2 Kaitseväe ja Kaitseliidu usaldusväärsus

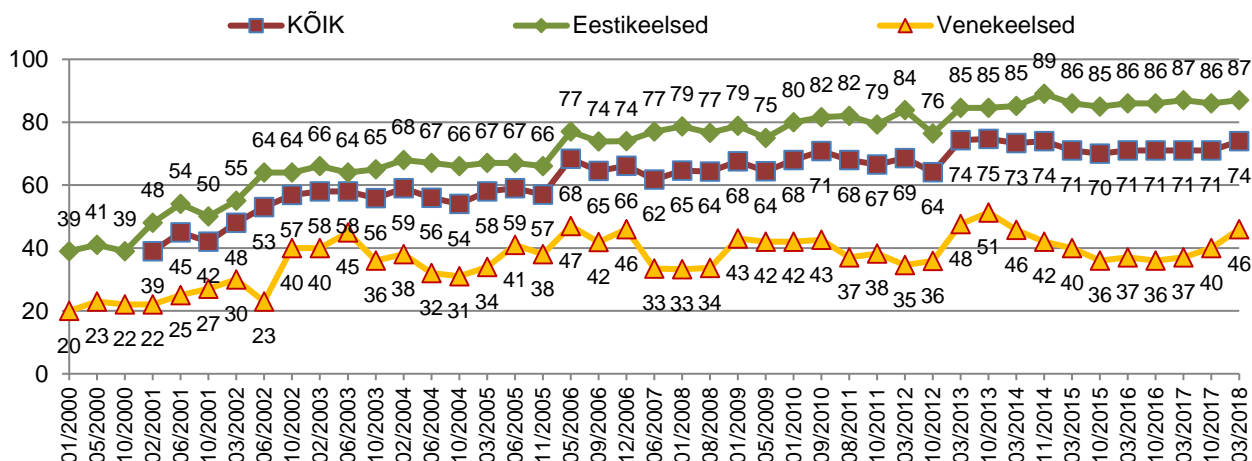
Kaitseväge, mis on Päästeameti järel usaldusväärse pingereas kolmandal, eestlaste hinnangutes aga teisel kohal, **usaldas 2018. aasta märtsis 77% Eesti elanikest**, mida on sama palju kui eelmisel sügisel (76%), samas vähenes mitte-usaldajate osakaal nelja protsendi võrra. Eesti- ja venekeelsete vastajate hinnangutes kaitseväele on endiselt väga suur erinevus (Joonis 6).

Joonis 6. Kaitseväe usaldusväärsus 2000-2018; eesti- ja venekeelsete elanike hinnangute võrdlus (täielikult ja pigem usaldajate %; N = kõik vastajad)

Kaitseliit asub usaldusväärsemate institutsioonide seas kohe kaitseväe järel ja selle usaldusväärsus on võrreldes eelmise küsitlusega kasvanud – **Kaitseliitu usaldas 2018. aasta märtsis 74% Eesti elanikest (oktoobris 71%), 87 protsenti eestlastest ja 46% mitte-eestlastest**. Seega on üldine usaldusväärsus jõudnud samale tasemele, kus see oli 2014 sügisel. (Joonis 7).

Joonis 7. Kaitseliidu usaldusväärsus 2000-2018; eesti- ja venekeelsete elanike hinnangute võrdlus (täielikult ja pigem usaldajate %; N = kõik vastajad)

3 Julgeolek ning ohud

Kolmas peatükk annab ülevaate sellest, milliseks hindab avalikkus julgeoleku alast olukorda Eestis ja maailmas, milliseid ohtusid nähakse lähemate aastate jooksul julgeolekule ning mis aitaks tagada Eesti riigi suuremat julgeolekut.

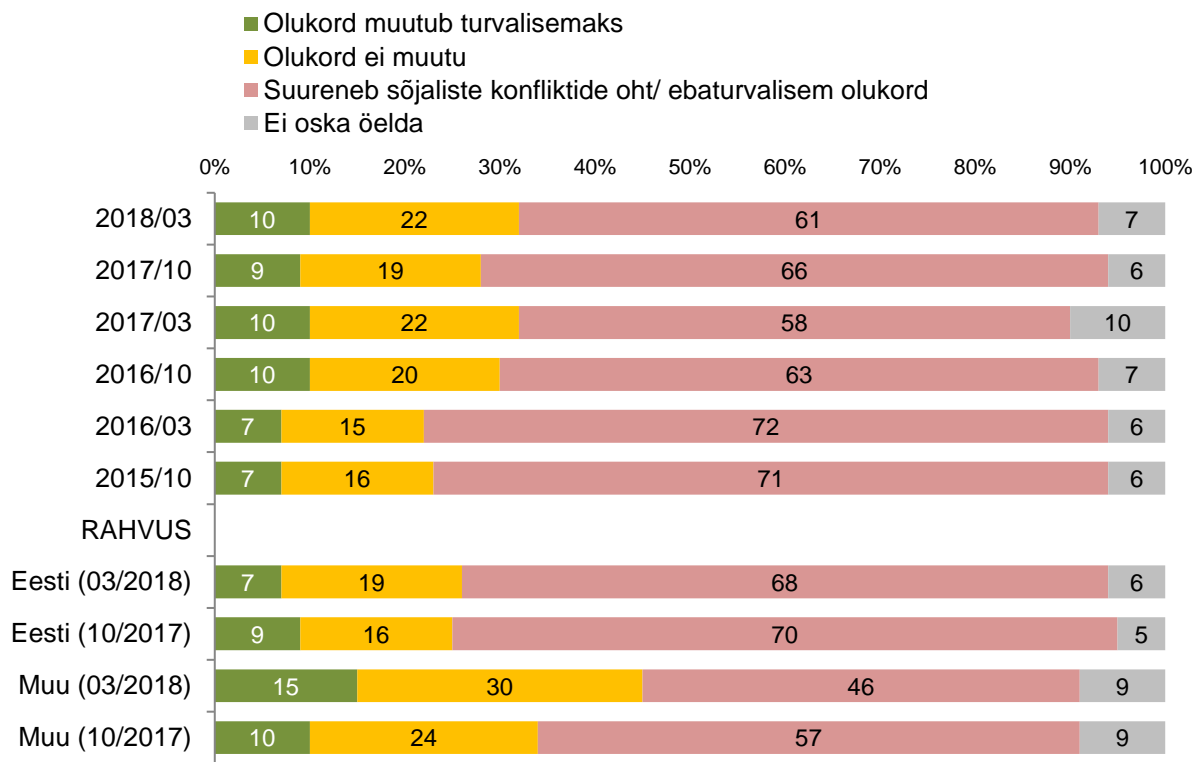
3.1 Julgeolek maailmas

Küsimust, millega vastajatel palutakse hinnata maailma julgeolekuolukorra muutumist, on esitatud juba alates 2000. aastast ja see kõlab järgmiselt: **Kuidas Te arvate, kas eeloleval aastakümnel muutub maailm turvalisemaks ja sõjaliste konfliktide oht väheneb või vastupidi, suureneb ebastabiilsus ja maailmas kasvab sõjaliste konfliktide tõenäosus?**

Arvamus, et eeloleval aastakümnel suureneb maailmas ebastabiilsus ja kasvab sõjaliste konfliktide tõenäosus, tõusis 2015. aasta kevadel 70 protsendist kõrgemale. 2016 sügisel sellise hinnangu andjate osakaal küll vähenes, ent püsis endiselt kõrge. Võrreldes eelmise sügisega, mil ebastabiilsuse kasvu oletas 66 protsenti küsitletutest, on ohutunne õige pisut vähenenud – eaturvalisuse kasvu prognoosib 61%, 10% usub, et maailm muutub eeloleval kümnendil turvalisemaks ning 22% arvab, et olukord püsib muutumatuna (Joonis 8).

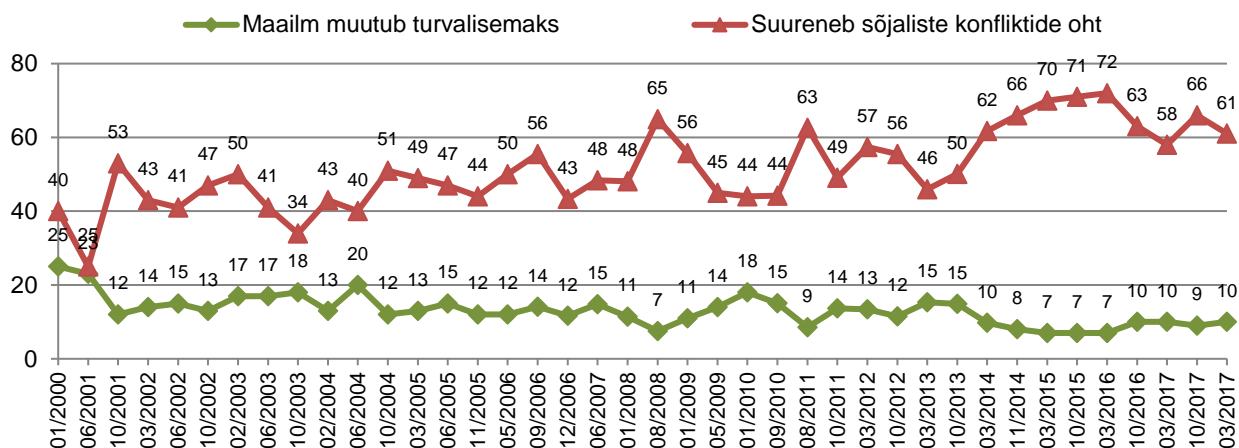
Eriti oluliselt on kahanenud mitte-eestlaste ohutaju: 57 protsendilt 46 protsendile. Eestlaste seas on muutus marginaalne: eaturvalisuse kasvu hinnangud on kahanenud 70 protsendilt 68 protsendile.

Joonis 8. Olukord maailmas eeloleval aastakümnel, 2015-2018 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad

Pikemaajalisem trend kahe vastandliku seisukoha osakaaludega on esitatud [joonisel 9](#). Sellelt on näha, et alates 2014 aasta kevadest, kui sai alguse Ukraina kriis, on eaturvalisuse ja sõjaliste konfliktide kasvu kartvate vastajate osakaal püsinud kogu aeg 60 protsendist kõrgemal, ulatudes kolmes küsitluses koguni üle 70 protsendi.

Joonis 9. Olukord maailmas eeloleval aastakümnel; 2000-2018 võrdlus
(%; N = kõik vastajad)

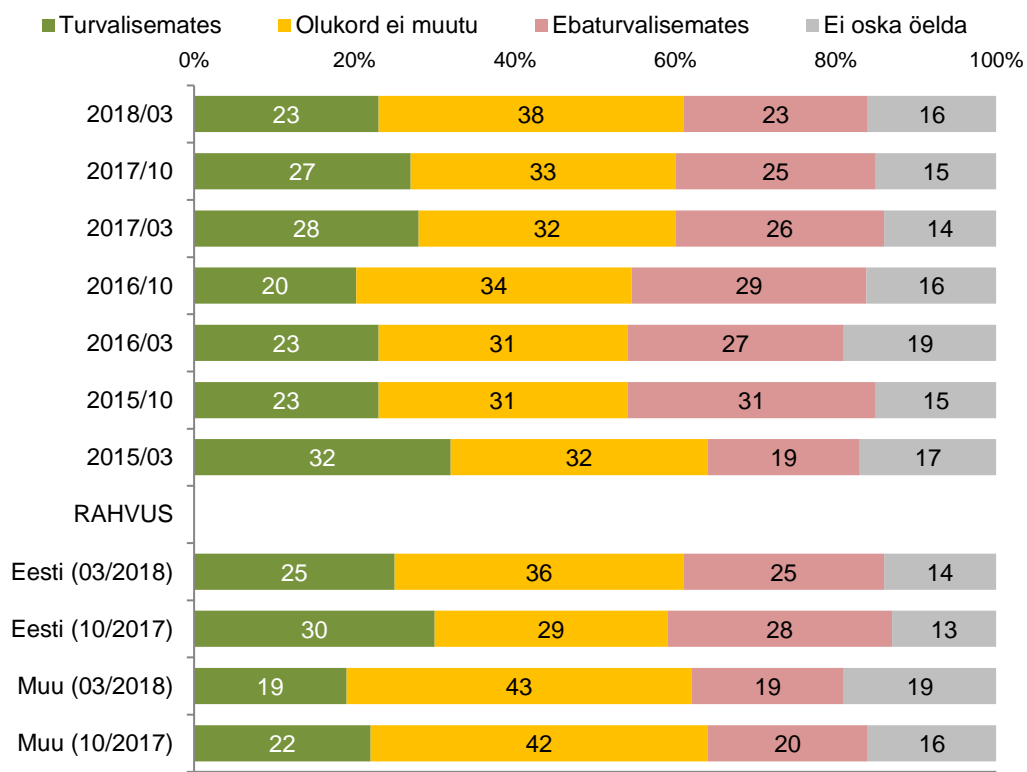
3.2 Julgeolek Eestis

Küsimus Eesti julgeolekuolukorra kohta esitati alljärgnevas sõnastuses:

Mis Te arvate, milliseks kujuneb olukord Eestis? Kas Eesti elanikud elavad kümne aasta pärast praegusest turvalisemates või ebaturvalisemates tingimustes?

Turvalisuse olukorda Eestis tajutakse positiivsemana kui maailmas tervikuna, ehkki võrreldes eelmise sügisega on turvalisema tuleviku prognoosijate osakaal kahanenud. Kuid samas on vähem ka neid, kes pelgavad olukorra muutumist ebaturvalisemaks. Võrreldes venekeelsete vastajatega on eestlaste seas rohkem nii suurema turvalisuse kui ka ebaturvalisuse ootajaid, venekeelsed vastajad prognoosivad rohkem olukorra samaks jäämist (Joonis 10).

Joonis 10. Olukord Eestis eeloleval aastakümnel, 2015-2018 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

3.3 Ohud maailma julgeolekule

Palusime vastajatel hinnata, mil määral kujutavad nende arvates ohtu rahule ja julgeolekule maailmas erinevad tegurid. Nende tegurite olulisuse pingerea viis esimest ohtu on jäänud endiseks. Võrreldes eelmise küsitlusega on olulisemale kohale tõusnud ülemaailmse majanduskriisi oht ja Venemaa katsed taastada oma mõjuvõimu naaberriikides. Eelmises küsitluses oli Venemaa teema taandunud ebaolulisemate ohtude hulka, kuid on nüüd taas aktualiseerunud.

Kõige olulisemate ohtudena tõstavad vastajad esile Islamiriigi ja terrorivõrgustike tegevust, kuid mõlemat ohtu hinnatakse pisut madalamaks kahes eelmises küsitluses: Islamiriiki peab kindlasti ohtlikuks 56% (eelmisel sügisel 60%) ja terrorivõrgustikke 53% (aasta tagasi 61%).

Pooled küsitletud peavad maailmarahu jaoks kindlasti ohuks ka **sõjapõgenike ja pagulaste sisserännet Euroopasse**. Aasta tagasi pidas seda kindlasti ohuks 57 protsenti, seekord 50 protsenti küsitletutest.

Põhja-Korea tegevus tuumarelva loomisel lülitati monitooritavate teemade hulka eelmisel sügisel ning see tõusis olulisuselt neljandaks ohuteguriks. Kui võrreldes eelmise sügisega on hinnatakse selle olulisust pisut madalamaks (sügisel 2017 pidas seda kindlasti ohuks 50%, nüüd 44%).

Sõda Süürias on olulisuselt viimase kahe küsitluse tasemel, kuid võrreldes 2016 aasta sügisega on selle olulisus märgatavalt langenud (2016 sügisel pidas seda kindlasti ohuks 56%, nüüd 40 protsenti).

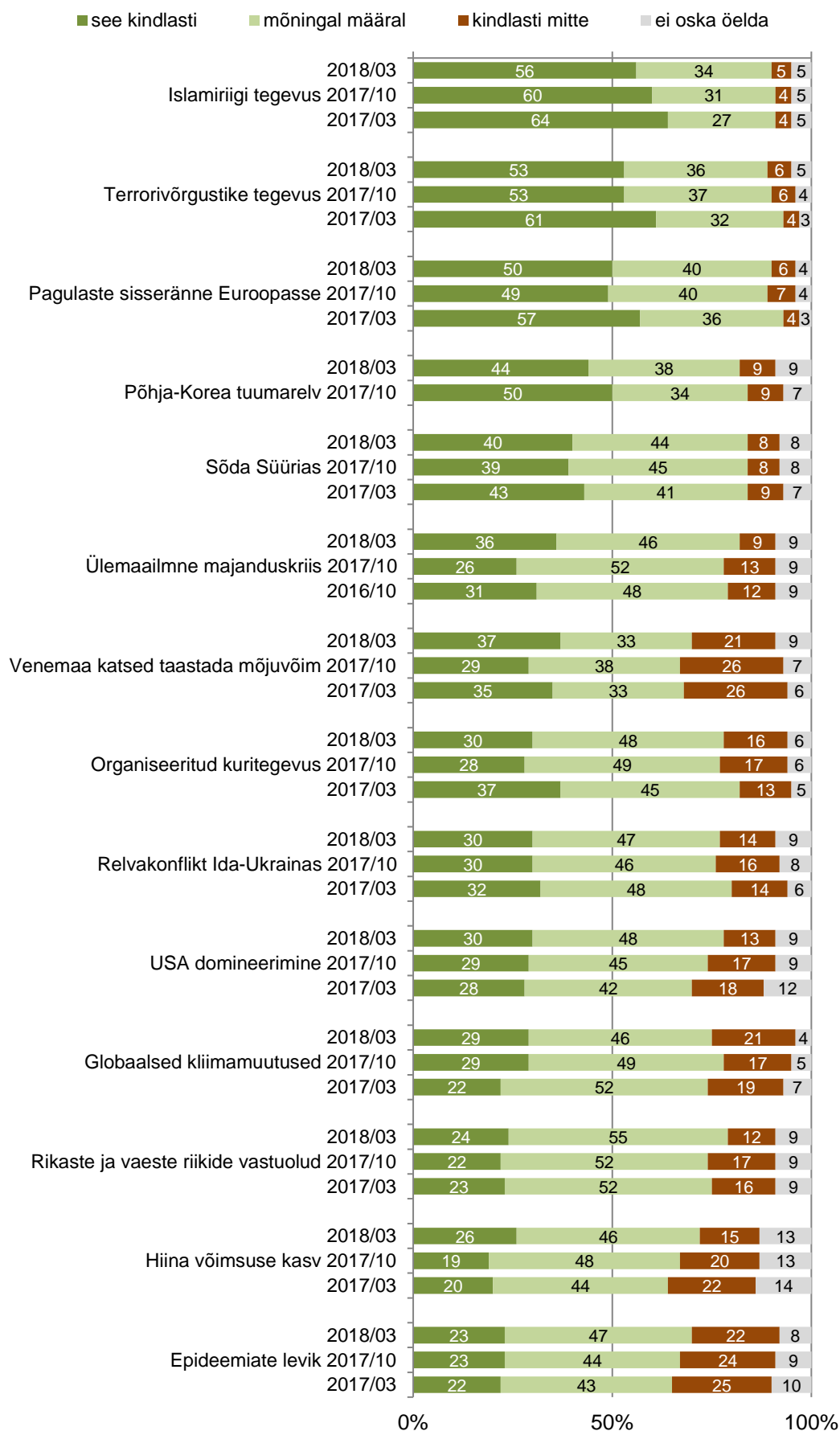
Kuuendale kohale tõuseb seekordses küsitluses **ülemaailmse majanduskriisi oht** ning sellele järgneb **Venemaa katsed taastada oma mõjuvõimu naaberriikides**. Eelmises küsitluses oli Venemaa teema taandunud päris pingerea lõppu – seda pidas kindlasti ohtlikuks vaid 29 protsenti küsitletutest. Seekordses küsitluses peab Venemaad kindlasti ohtlikuks 37 protsenti küsitletutest (tasub märkida, et veel 2015 märtsis oli Venemaa tegevus ohutegurina esikohal 46 protsendiga).

30 protsenti küsitletute poolt peetakse ohtlikuks **organiseeritud kuritegevust, relvakonflikti Ida-Ukrainas ja USA domineerimist maailmas**.

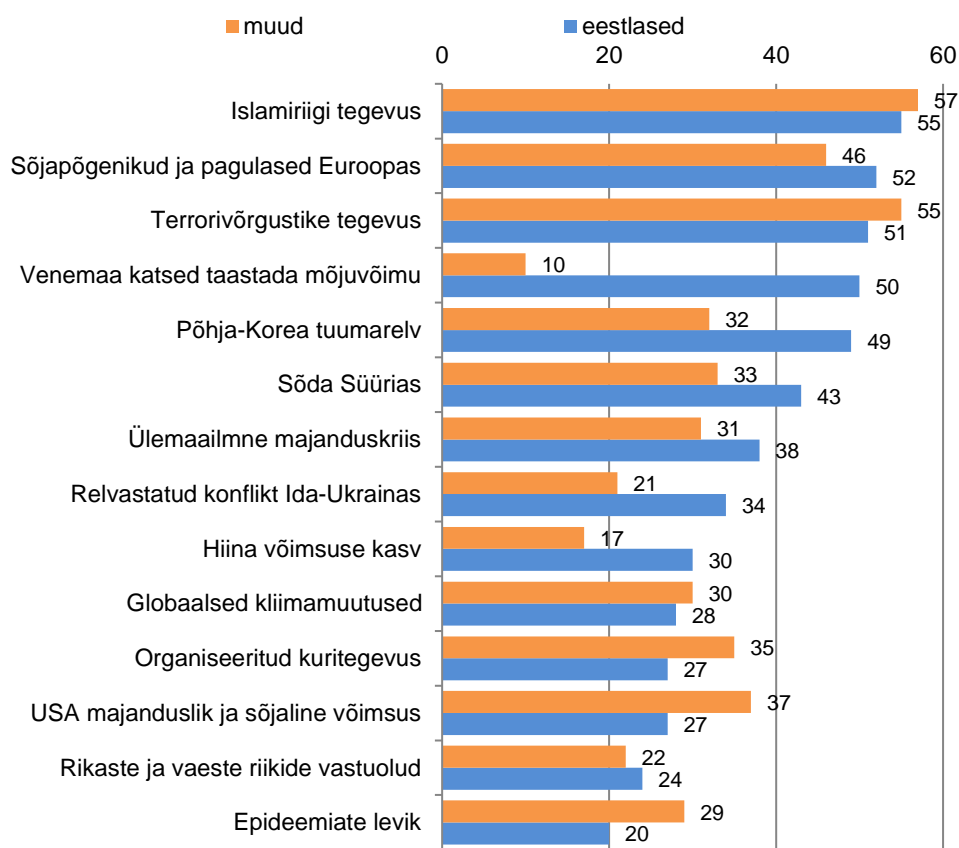
Ohtude pingerea lõpetavad globaalsed kliimamuutused, rikaste ja vaeste riikide vastuolud, Hiina võimsuse ja mõjuvõimu kasv maailmas ning epideemiate levik. Kuid ka need ei ole vähetähtsad ohud: koos vastusega „mõningal määral“ tõusevad aga ohtudena vähemalt 60 protsenti tasemeni kõik etteantud vastusevariantides loetletud riskid ([Joonis 11](#)).

Üldiselt hindavad eestlased enamikku globaalsetest teguritest ohtlikumaks kui mitte-eestlased. Islamiriigi tegevust hinnatakse sarnaselt, terrorivõrgustike tegevust, organiseeritud kuritegevust, USA mõju maailmas ning epideemiate levikut peavad aga venekeelsed vastajad ohtlikumaks (vt. [joonis 12](#)). Kõige suurem erinevus on selles, kui ohtlikuks hinnatakse **Venemaa tegevust oma mõjuvõimu taastamiseks naaberriikides**. Eestlaste jaoks see ohtlikkuselt neljandal kohal võrdselt terrorivõrgustike tegevusega ja Põhja-Korea tuumarelvaga (kindlasti peavad seda ohtlikuks pooled eestlastest vastajad), venekeelsete vastajate jaoks aga Venemaa oht olulisuselt viimasel kohal kümne protsendiga.

Joonis 11. Ohud rahule ja turvalisusele maailmas 2017 - 2018 (%; N = kõik vastajad)

Joonis 12. Ohud rahule ja turvalisusele maailmas 2018 märtsis
(vastused „see kindlasti“ %; eesti- ja venekeelsete võrdlus)

3.4 Ohud Eestile

Eesti riiki ähvardavate ohtude tõenäosuse väljaselgitamiseks esitati vastajaile 12 erinevat võimalikku ohtu ning paluti hinnata nende esinemise tõenäosust lähemate aastate jooksul (Joonis 13).

On kaks ohtu, mille realiseerumist peavad enam kui pooled vastanuist lähemate aastate jooksul väga või küllaltki tõenäoliseks. Aasta aastalt peetakse üha tõenäolisemaks **organiseeritud rünnakut Eesti riiklike infosüsteemide vastu (nn küberrünnakut)** – seekordses küsitluses pidas seda väga või küllaltki tõenäoliseks 69 protsenti küsitletutest. 59 protsenti küsitletute hinnangul võib aga mõni **välisriik sekkuda Eesti poliitika või majanduse mõjutamiseks oma huvides**.

Oluliselt kolmandal kohal on ulatuslik merereostus, mida veel hiljuti pidasid väga või küllaltki tõenäoliseks samuti enam kui pooled küsitletud. Seekordses küsitluses peab seda ohtu tõenäoliseks 48 protsenti.

Järgmiste ohtude tõenäoliseks pidajate osakaal jääb juba 30 protsenti kanti: neljandal kohal on mõnes välisriigis Eesti kodanike vastu sooritatud rünnak (32%), viiendal terrorirünnak (29%).

Ligi 30 protsenti küsitletutest peavad tõenäoiseks rahvuslikel või usulistel motiividel toimuvaid kokkupõrkeid elanikkonna rühmade vahel (28%), ülejäänud ohte peavad aga väga või küllaltki tõenäoliseks vaid 20-25 protsenti küsitletutest.

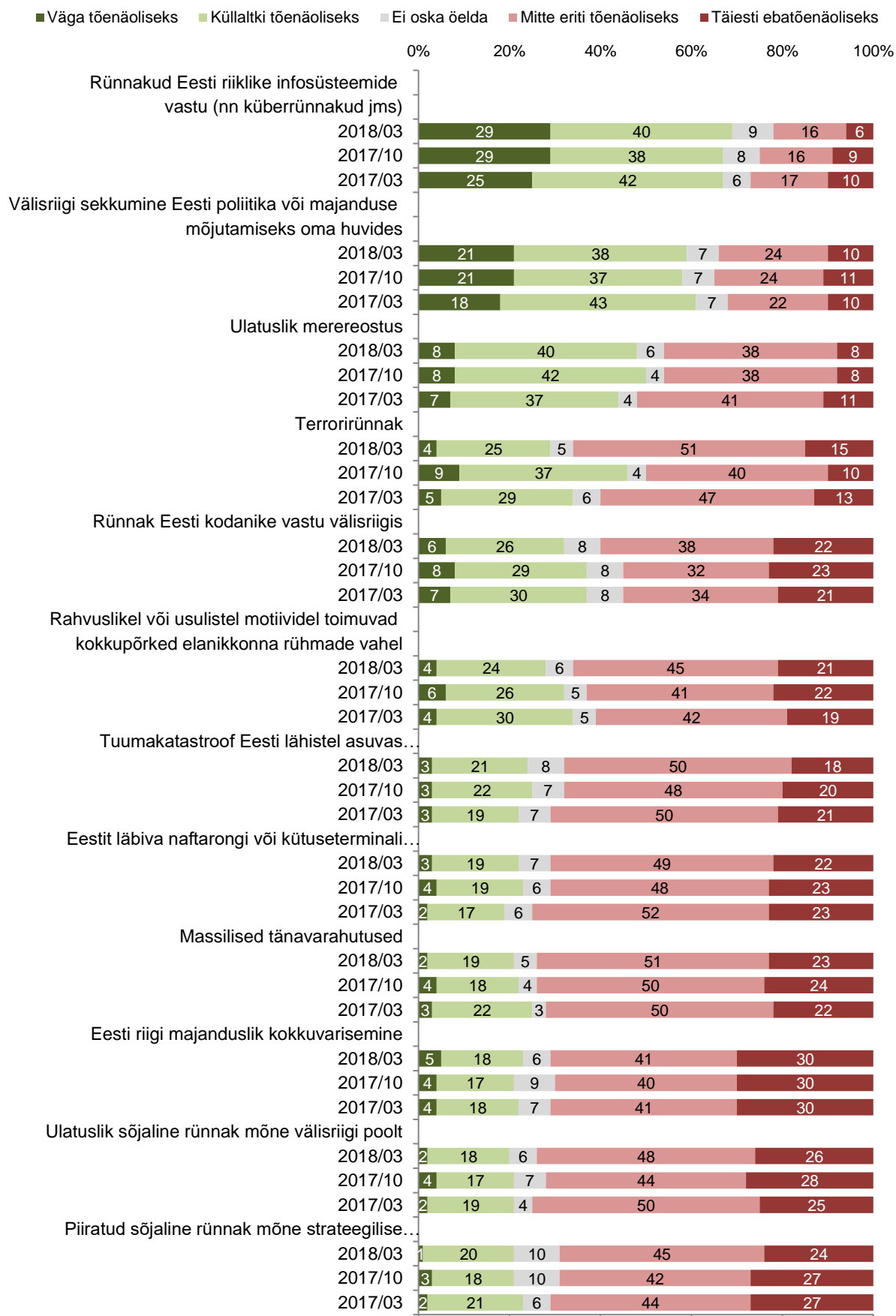
Ulatuslikku või piiratud ulatusega sõjalist rünnakut Eesti vastu peab väga või küllaltki tõenäoliseks 20-21 protsenti küsitletutest. Veel 2015. aasta kevadel pidas sõjalist rünnakut Eesti vastu väga või küllaltki tõenäoliseks 36 protsenti küsitletutest.

Ka Eesti siseste ohtude hindamisel ilmnevad erinevused eestlaste ja mitte-eestlaste poolt antud vastustes. **Eestlased peavad enamikke ohte tõenäolisemaks kui venekeelsed vastajad**.

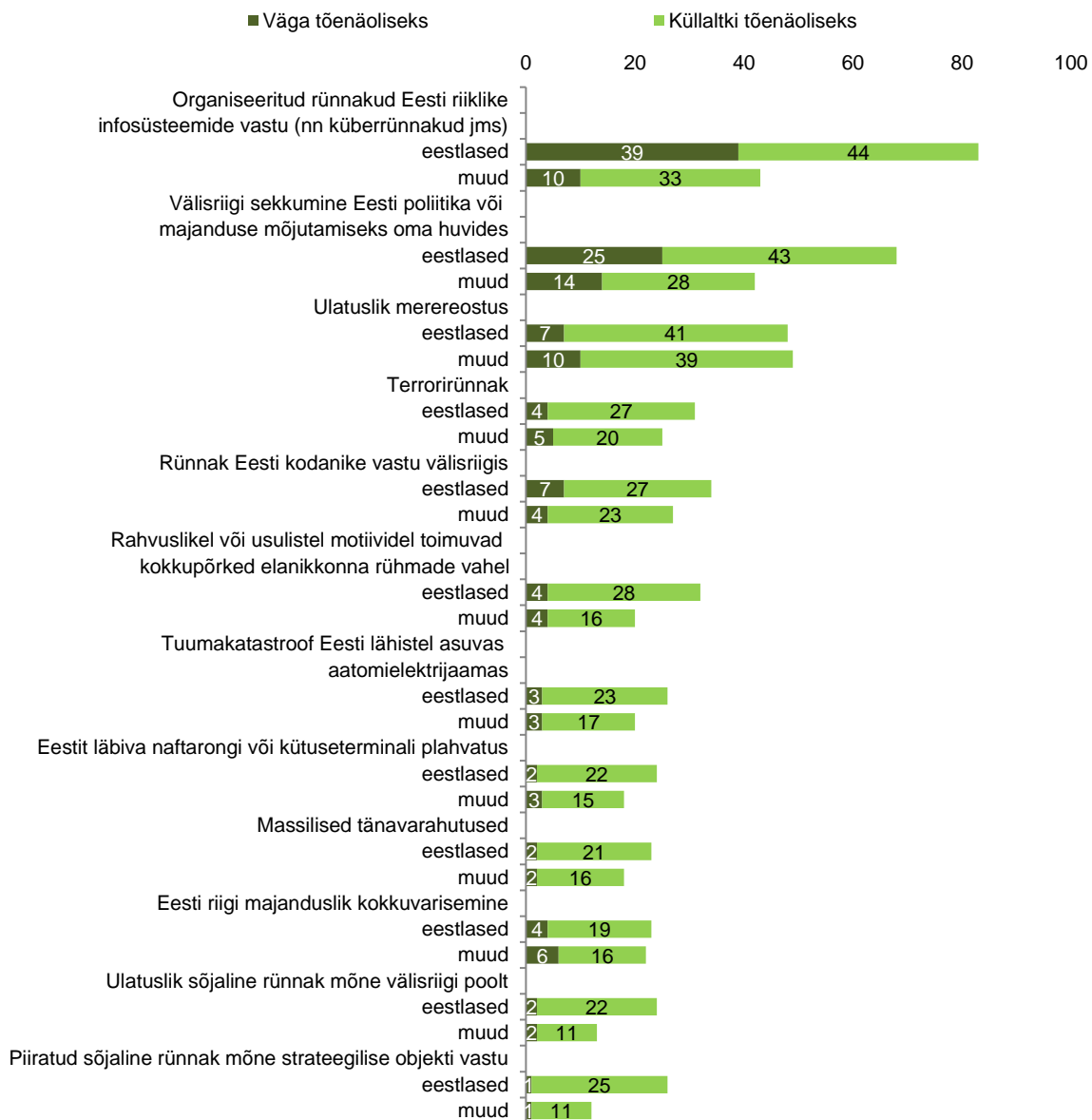
Suurim erinevus on küberrünnakute tõenäoliseks pidamises (vastavalt 83% ja 43%), samuti pelgavad eestlased rohkem mõne välisriigi sekkumist Eesti poliitikasse või majandusse (68% ja 42%). Kui ulatuslikku või piiratud sõjalist rünnakut peab tõenäoliseks kuni neljandik eestlastest, siis mitte-eestlaste seas on seda ohtu tõenäoliseks pidavate vastajate osakaal 12-13 protsenti.

Venekeelsed vastajad hindavad eestlastega võrreldes sarnaselt selliseid ohte nagu ulatuslik merereostus ja Eesti riigi majanduslik kokkuvarisemine (Vt. Joonis 14).

Joonis 13. Erinevate Eestit ähvardavate ohtude tõenäosus lähemate aastate jooksul, 2017-2018 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad

Joonis 14. Erinevate Eesti ähvardavate ohtude tõenäosus lähemate aastate jooksul; eesti- ja venekeelsete elanike hinnangute võrdlus 2018 märtsis (%) ; N = kõik vastajad

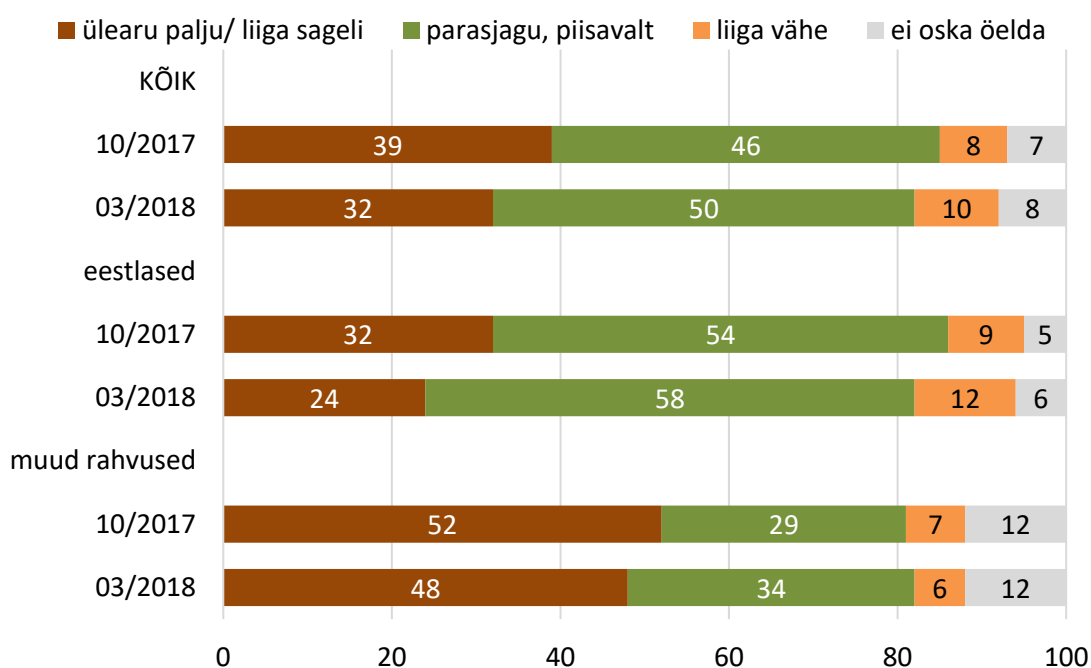
3.5 Julgeolekuohtude meediakajastusest

2017 sügisel lülitati arvamusemonitooringusse küsimus selle kohta, kuidas hinnatakse julgeolekuohtude teemalist meediakajastust. Küsimus kõlas järgmiselt:

Kuidas Teile tundub, kas Eesti meedias kirjutatakse ja räägitakse Eestit ähvardavatest sõjalistest ohtudest ülearu palju ja liiga sageli, parasjagu või pigem liiga vähe?

Kui enam kui pooled eestlased leiavad, et Eestit ähvardavatest sõjalistest ohtudest räägitakse ja kirjutatakse parasjagu ja piisavalt, siis mitte-eestlaste enamiku arvates kajastatakse seda teemat ülearu palju. Seda, et sõjalistest ohtudest räägitakse liiga vähe, arvavad vaid 10 protsenti küsitletutest (Vt. [Joonis 15](#)).

Joonis 15. Kas Eesti meedias kirjutatakse ja räägitakse Eestit ähvardavatest sõjalistest ohtudest ülearu palju ja liiga sageli, parasjagu või pigem liiga vähe? 2017/2018 (%; N = kõik vastajad)

3.6 Julgeolekutagatised

Tegurite hulgas, mis tagavad elanikkonna arvates Eesti riigile suurima julgeoleku, on läbi kõigi varasemate uuringulainete esikohal **Eesti riigi liikmesus NATO-s** – seda nimetab kolme olulisema teguri seas 61 protsenti vastajaist – nii nagu ka eelmisel sügisel. See tulemus on saavutatud eelkõige eestlastest vastajate toel. Eestlastest peab NATO-t peamiseks julgeolekutagatiseks 78 protsenti. Venekeelsetest vastajatest valis NATO liikmesuse kolme olulisema julgeolekutagatise hulka 28 protsenti (Joonis 16).

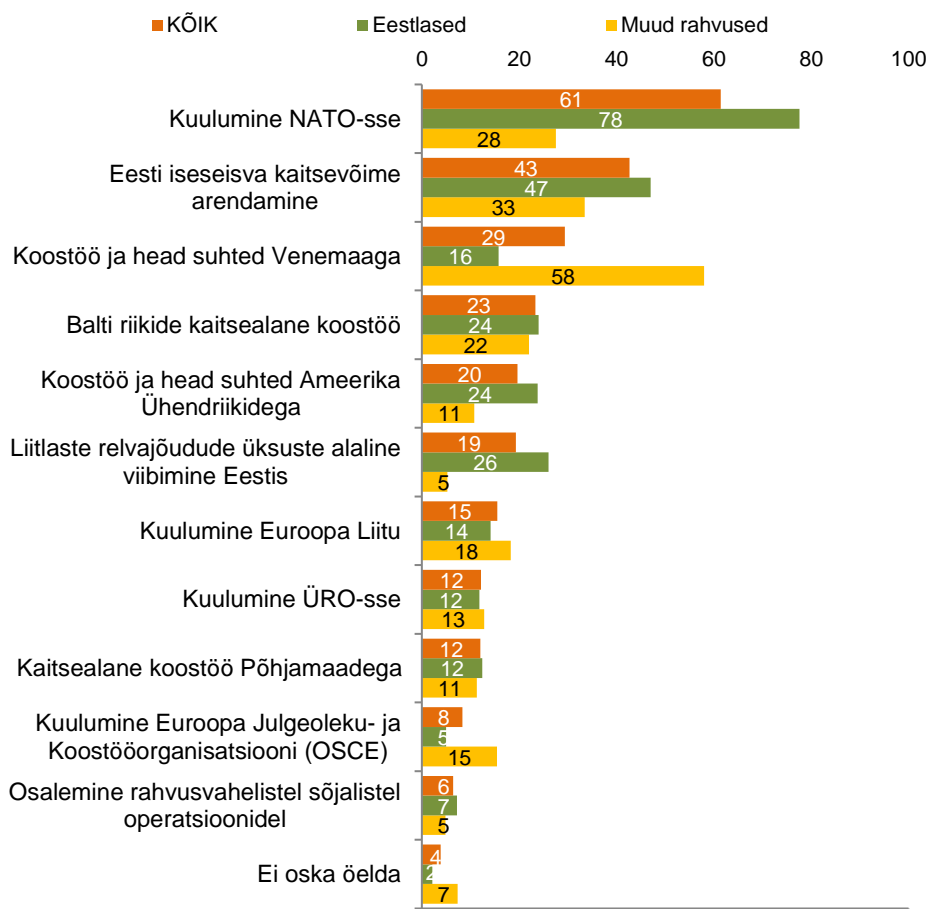
Olulisuselt teisel kohal on vastajate hinnangul **Eesti iseseisva kaitsevõime arendamine**, mida mainib ühena peamistest julgeolekutagatistest 43% elanikkonnast (sügisel oli selliseid vastajaid 40%). Selle puhul ei ole erinevus eesti- ja venekeelsete vastajate hinnangutes enam nii suur: iseseisva kaitsevõime arendamise loevad kolme olulisema julgeolekutagatise hulka vastavalt 47% eestlastest ja 33% mitte-eestlastest.

Neile kahele tegurile järgneb, peamiselt venekeelsete vastajate mõjul, **koostöö ja head suhted Venemaaga**, mida nimetab kolme olulisema seas 58 protsenti mitte-eestlastest ja vaid 16 protsenti eestikeelsetest vastajatest.

Nii eesti- kui ka venekeelsetelt vastajatelt saab võrdselt toetust Balti riikide kaitsealane koostöö. Üsna sarnaselt tähtsustatakse ka kuulumist Euroopa Liitu ja ÜRO-sse, koostööd Põhjamaadega ning osalemist missioonidel.

Eestlaste vastustes nimetatakse võrreldes venekeelsete vastajatega sagedamini häid liitlassuhteid USA-ga ja liitlaste relvajõudude alalist Eesti territooriumil viibimist.

Joonis 16. Eesti julgeoleku tagatised (kuni 3 olulisemat); eestlaste ja venekeelsete elanike hinnangute võrdlus – märts 2018 (%; N = kõik vastajad)

4 Eesti inimeste kaitsetahe

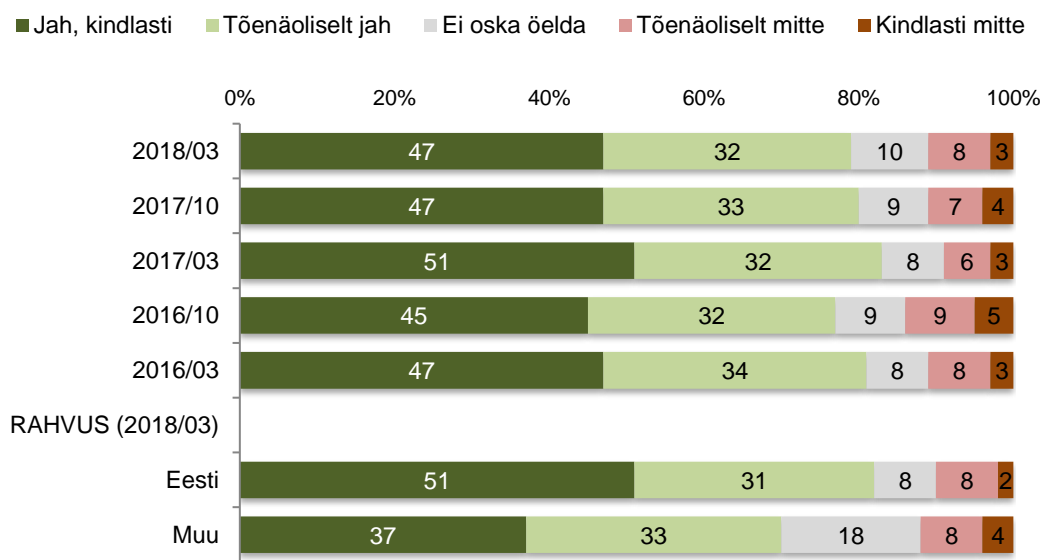
Kaitsetahtet mõõdetakse selles uuringus kolme küsimuse abil. N.ö. passiivset kaitsetahtet väljendab seisukoht, et Eestit tuleks välisvaenlase kallaletungi korral kaitsta ("Kui Eestit peaks ründama mõni riik, kas me peaksime igal juhul, sõltumata ründajast, osutama relvastatud vastupanu?"), aktiivset kaitsetahtet aga isiku valmisolek ise oma oskuste ja võimete kohaselt riigikaitstes kaasa lüüa („Kui Eestile tungitaks kallale, kas oleksite valmis oma võimete ja oskuste kohaselt osalema kaitsetegevuses?“). Samuti selgitatakse välja nende inimeste osakaal, kes väljendavad soovi kallaletungi korral Eestist lahkuda. Kaitsetahte teemaga seostub ka küsimus elanike informeeritusest selle kohta, kuidas nad saaksid võimaliku kallaletungi korral Eesti kaitsmises osaleda – kui inimestel puudub arusaam oma võimalikust rollist sõjalise konflikti olukorras, pole põhjust eeldada ka kõrget kaitsevalmidust.

4.1 Suhtumine vastupanu osutamise vajalikkusesse

Relvastatud vastupanu osutamist vajalikuks pidavate elanike osakaal on püsinud stabiilselt 80 protsendi lähedal, kord sellele alla jäädes, siis taas ületades. Märtsis 2018 pidas relvastatud vastupanu osutamist kindlasti vajalikuks 47% ja tõenäoliselt vajalikuks 32% (Joonis 17). Seega on **sõjalise vastupanu osutamise poolt kokku 79% ning mittevajalikuks peab seda 11% Eesti elanikkonnast**. Tulemused on praktiliselt identsed eelmisel sügisel saadutega.

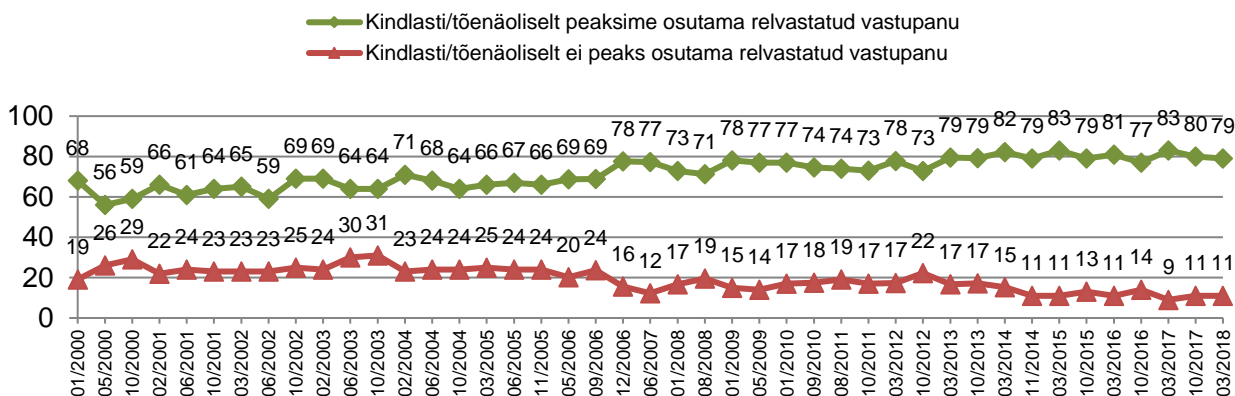
Eestlased vastajad peavad relvastatud vastupanu vajalikumaks kui muust rahvusest inimesed (kindlasti vajalikuks peab vastupanu 51% eestlastest ja 37% venekeelsetest vastajatest). Vastupanu osutamist ei pea vajalikuks 12% venekeelsetest vastajatest ja 10% eestlastest, kuid venekeelsete hulgas on oluliselt rohkem „ei oska öelda“ vastanuid (18%).

Joonis 17. Relvastatud vastupanu osutamise vajadus, kui Eestit ründaks mõni riik, 2016-2018 võrdlus (%) (N = kõik vastajad)

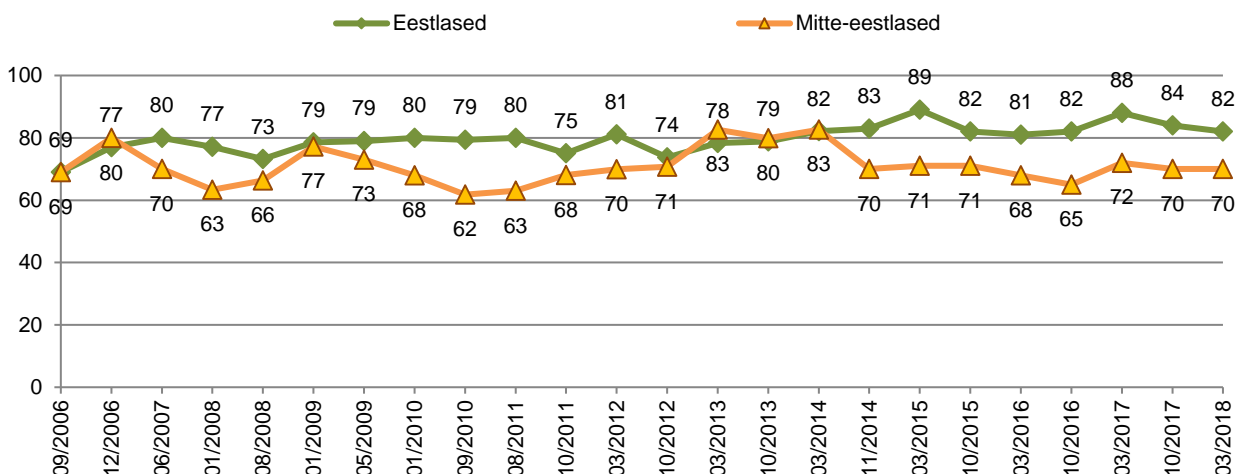

Passiivset kaitsetahtet väljendanute osakaal on olnud kõrge ka varasemates uuringutes, ehkki ajalises perspektiivis võib näha selle pooldajate osakaalu pidevat kasvu (Vt. Joonis 18). Eesti- ja venekeelsete vastajate võrdlustrend on esitatud joonisel 19.

Joonis 18. Relvastatud vastupanu osutamise vajadus, kui Eestit ründaks mõni riik; 2000-2018 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad)

Joonis 19. Rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise pooldajate osakaal; eestlaste- ja mitte-eestlaste võrdlus 2006-2018 (kindlasti ja tõenäoliselt relvastatud vastupanu vajalikuks pidajate %; N = kõik vastajad)

Nagu näha jooniselt 19, on olnud perioode (enne 2007. aastat, 2012 – 2014 kevad), mil eesti- ja venekeelse elanikkonna suhtumine vastupanu osutamise vajalikkusesse on olnud samasugune. Praegu on aga taas periood, mil selles on enam kui 10 protsendine erinevus.

4.2 Valmisolek osaleda kaitsetegevuses

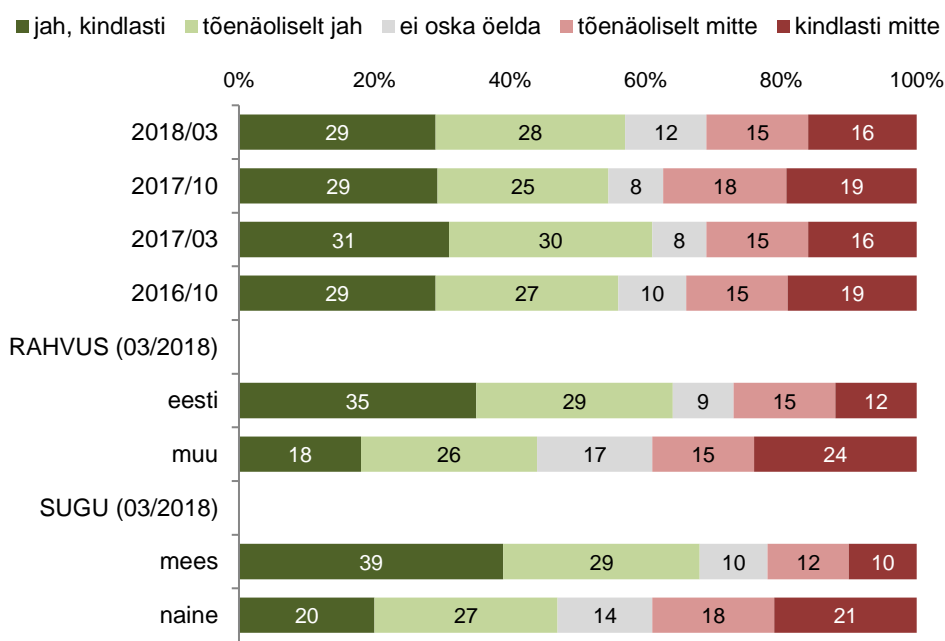
Valmisolek isiklikult kaitsetegevuses osaleda (ehk nn. aktiivne kaitsetahe) on madalam kui riigi tasandil relvastatud vastupanu osutamist vajalikuks pidajate osakaal. Kui relvastatud vastupanu osutamist pidas vajalikuks 79%, siis ise oleks **oma võimete ja oskuste kohaselt valmis kaitsetegevuses osalema 57% elanikkonnast** (Joonis 20).

29 protsenti Eesti elanikkonnast oleks kindlasti ja 28 protsenti tõenäoliselt valmis oma oskuste ja võimete kohaselt riigikaitstes kaasa lööma. Kindlasti või tõenäoliselt ei oleks valmis ise kaitsetegevuses osalema 31 protsenti küsitletutest (sama palju oli selliseid vastajaid ka märtsis 2017, eelmisel sügisel oli aga neid 37%).

Kuna kaitseväeteenistus kuulub vaid Eesti kodanike kohustuste hulka, siis on aktiivse kaitsetahte küsimuses erinevus eesti- ja venekeelsete elanike hoiakutes ootuspäraselt suurem kui passiivse kaitsetahte puhul. Kui **eestlastest oleks valmis ise kaitsetegevuses osalema 64%, siis mitte-eestlastest vaid 44%**. Venekeelsete Eesti kodanike seas on see protsent 52%, määratlemata kodakondsusega vastajate hulgas 39% ja Venemaa kodanike seas 33%.

Aktiivse kaitsevalmiduse puhul tuleb silmas pidada asjaolu, et riigikaitstes osalemist seostatakse avalikus arvamuses eelkõige relvastatud vastupanuga, milles nähakse traditsiooniliselt reservväelaste ja meeste ülesannet. Seetõttu jääb valmisolek omapoolseks panustamiseks paratamatult madalamaks naiste ja vanemaealiste vastajate puhul (kui meestest oleks valmis kaitsetegevuses osalema 68 protsenti, siis naistest vähem kui pooled; üle 60-aastastest vastajatest oleks kaitsetegevuses valmis osalema vaid 45 protsenti).

Joonis 20. Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitaks kallale, 2016-2018 võrdlus (%; N=kõik vastajad)

Kui vaadata üksnes meessoost kodanike valmisolekut riigikaitstes osaleda, saame aktiivsest kaitsetahtest siiski positiivsema pildi. Meessoost kodanikest on valmis riigikaitstes kaasa lööma 74 protsenti, seejuures 76% eestlastest ja 64% muudest rahvustest meestest.

Kahetsusväärset on kõige madalam alla 34-aastaste mitte-eestlastest meeskodanike kaitsetahte: vaid 51 protsenti. Seevastu üle 50-aastaste mitte-eestlastest meeste valmisolek on sama suur kui eestlastel ning üle 65-aastastel isegi suurem (tõsi, sellesse vanusegruppi kuulus vaid 6 respondenti, mistõttu ei saa tulemust pidada statistiliselt usaldusväärseks) – vt Tabel 3.

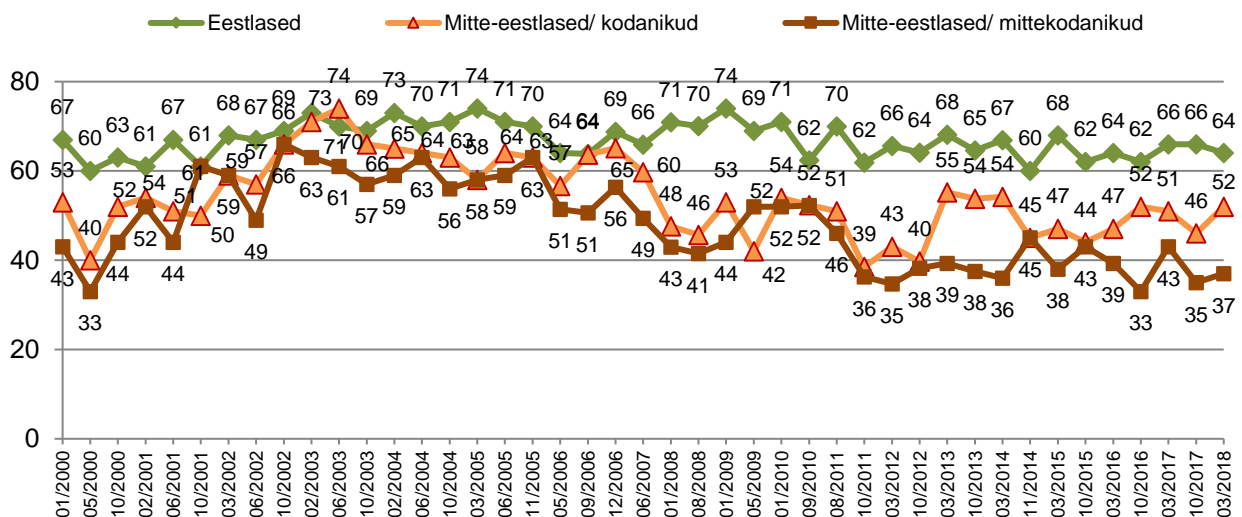
Tabel 3 – Valmisolek kindlasti või tõenäoliselt riigikaitstes osaleda meessoost kodanike vanusegruppides rahvuse lõikes

RAHVUS	KÕIK	15-34	35-49	50-64	65+
Eesti	76%	78%	88%	72%	62%
Vene v. muu	64%	51%	72%	73%	82%
KÕIK mehed/kodanikud	74%	73%	84%	72%	65%

Kui vaadata kaitsetahte ajalist muutumist rahvuse ja kodakondsuse lõikes, siis ilmneb, et aastal 2006 oli Eesti kodakondsusega mitte-eestlaste kaitsetahte võrreldaval tasemel eestlaste kaitsetahtega. Pärast pronksiöö sündmusi 2007. aastal langes nii Eesti kodakondsusega kui ka määratlemata või Venemaa kodakondsusega mitte-eestlaste kaitsevalmidus märgatavalt (Joonis 21). Aastatel 2013-2014 hakkas mitte-eestlastest kodanike kaitsevalmidus taas kasvama, kuid 2014 aasta lõpus langes see taas alla 50 protsendi. Viimasel kahel aastal on venekeelse elanikkonna aktiivne kaitsetahte ulatunud taas üle 50 protsendi, kuid ei ole veel kaugeltki sellisel tasemel nagu see oli eelmise kümnendi alguses, aastatel 2002-2006.

Joonis 21. Kallaletungi korral kaitsetegevuses osalemiseks valmis olevate elanike osakaal; eesti- ja muukeelsete elanike võrdlus 2000-2018

(kindlasti ja tõenäoliselt osalemiseks valmis olijate %; N = kõik vastajad)

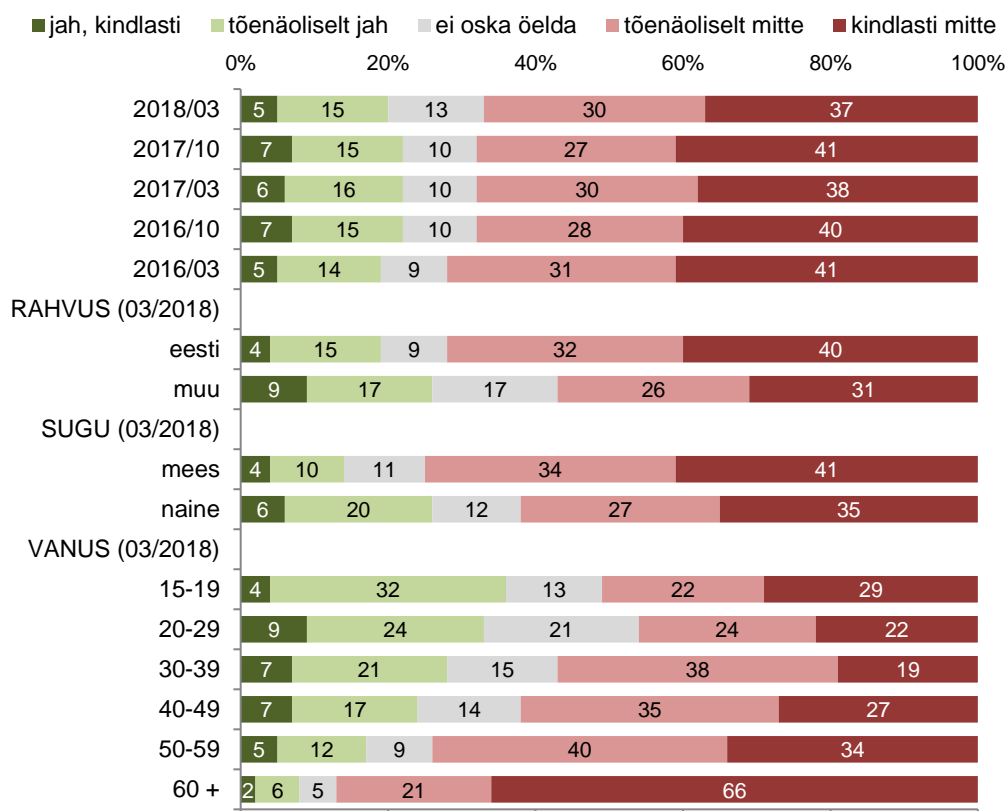

4.3 Soov sõjaohu korral Eestist lahkuda

Kui Eestile tungitaks kallale, kaaluks siit lahkumist viiendik eestimaalastest – see näitaja on olnud juba mitu aastat ligikaudu samal tasemel. 5% püüaks taolises olukorras kindlasti lahkuda ja 15% teeks seda tõenäoliselt. Kindlasti või tõenäoliselt ei kavatses ohu korral lahkuda 67 protsenti elanikest (Joonis 22).

Tõenäolisemad Eestist lahkujad oleksid naised (kindlasti või tõenäoliselt 26%) ning nooremad, kuni 29 aastased inimesed (nende seas oleks lahkujaid veidi enam kui kolmandik). Alates 50 eluaastast soov sõjaohu korral Eestist lahkuda järsult langeb ning kõige vähem on võimalikke lahkujaid 60 aastast vanemate inimeste seas. Mitte-eestlaste seas oleks tõenäolisi lahkujaid 26 protsenti, eestlaste seas 19 protsenti.

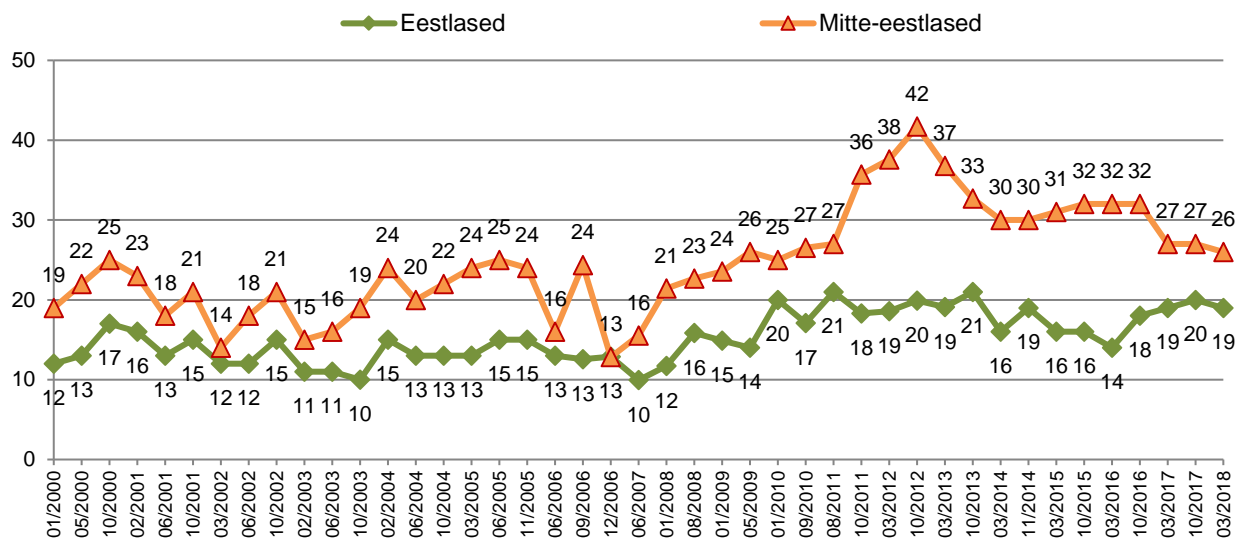
Joonis 22. Eestist lahkumise tõenäosus, kui Eestile tungitaks kallale, 2016-2018 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

Vaadeldes kogu aegrida alates uuringuseeria algusest näeme mitte-eestlaste lahkumissoovi tõusu 2007. aastast alates, mis 2013. aastaks tõusis eriti kõrge 42 protsenti tasemele ning on seejärel püsinud 30-protsendi piiril. Viimases kolmes küsitluses on lahkuda soovijate osakaal jäänud alla 30 protsenti.

Eestlaste lahkumissoov tõusis 20 protsenti piirile masu-aastatel 2010-2013. Vahepeal see langes, kuid on viimastes küsitlustes taas sellele tasemele lähenenud (Vt. Joonis 23).

Joonis 23. Kallaletungi korral Eestist lahkuda soovijate osakaal; eestlaste – mitte-eestlaste võrdlus 2000-2018 (kindlasti ja tõenäoliselt lahkuda püüdjate %; N = kõik vastajad)

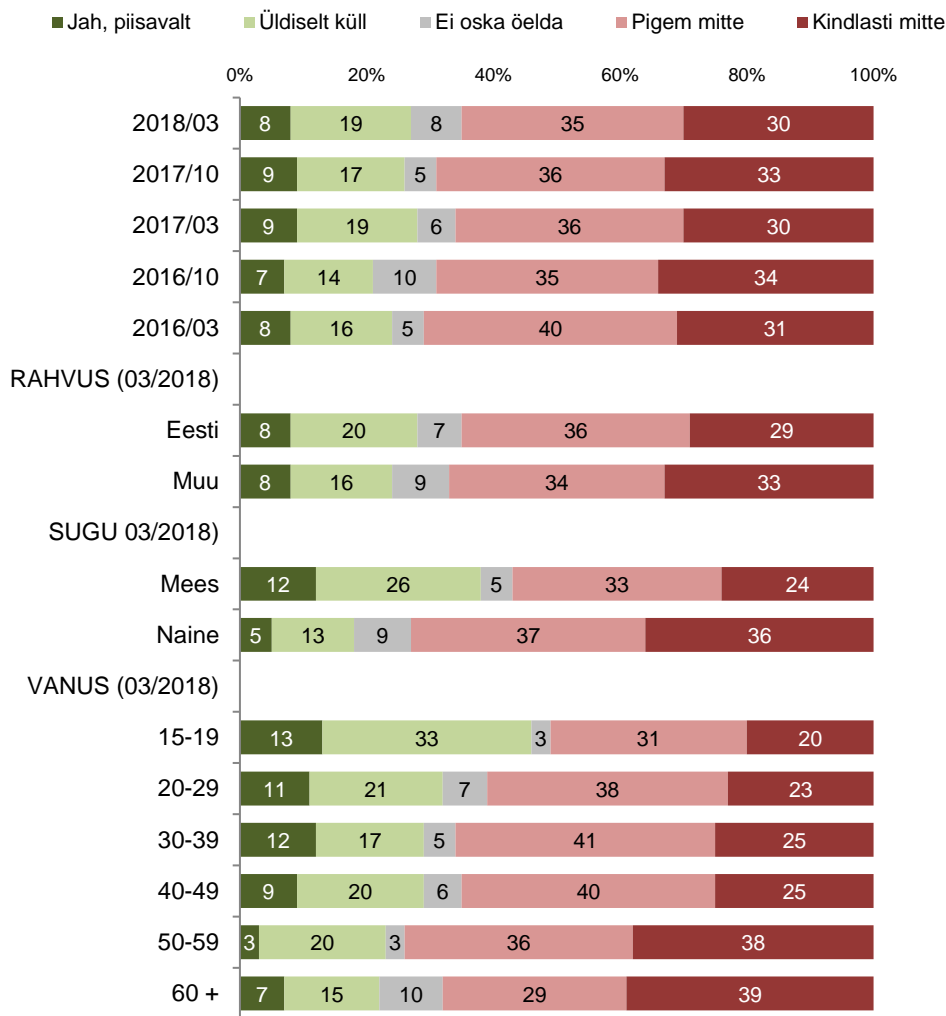

4.4 Oskus käituda võimaliku kallaletungi korral

Elanike kaitsealasest teadlikkusest ülevaate saamiseks paluti vastajail öelda, kas nad on piisavalt informeeritud sellest, mida nad saaksid teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung. Tulemused näitavad, et **inimesed hindavad oma oskust võimaliku kallaletungi korral käituda küllaltki madalalt** – vaid veidi üle neljandiku küsitletutest vastab, et teavad vähemalt üldjoontes, mida saaks taolises olukorras riigi kaitsmiseks teha, kaks kolmandikku ei ole aga sellest pigem või kindlasti mitte informeeritud.

Võrreldes paaril viimasel aastal läbi viidud küsitluste tulemusi, näitavad need stabiilselt kasinat informeeritust riigikaitstes osalemise võimalustest ([Joonis 24](#)).

Joonis 24. Informeeritus sellest, mida saaks teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisvaenlase kallaletung, 2016-2018 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

Mehed hindavad oma informeeritust paremaks kui naised (38% vs 18%), mida võib selgitada nende suurema kokkupuutega riigikaitsestruktuuridega (ajateenistuse läbimine, Kaitseliit). Eestlaste ja muust rahvaste informeerituse erinevus on kahanemas, ehkki eestlastel on see mõnevõrra parem (vastavalt 28% vs 23%).

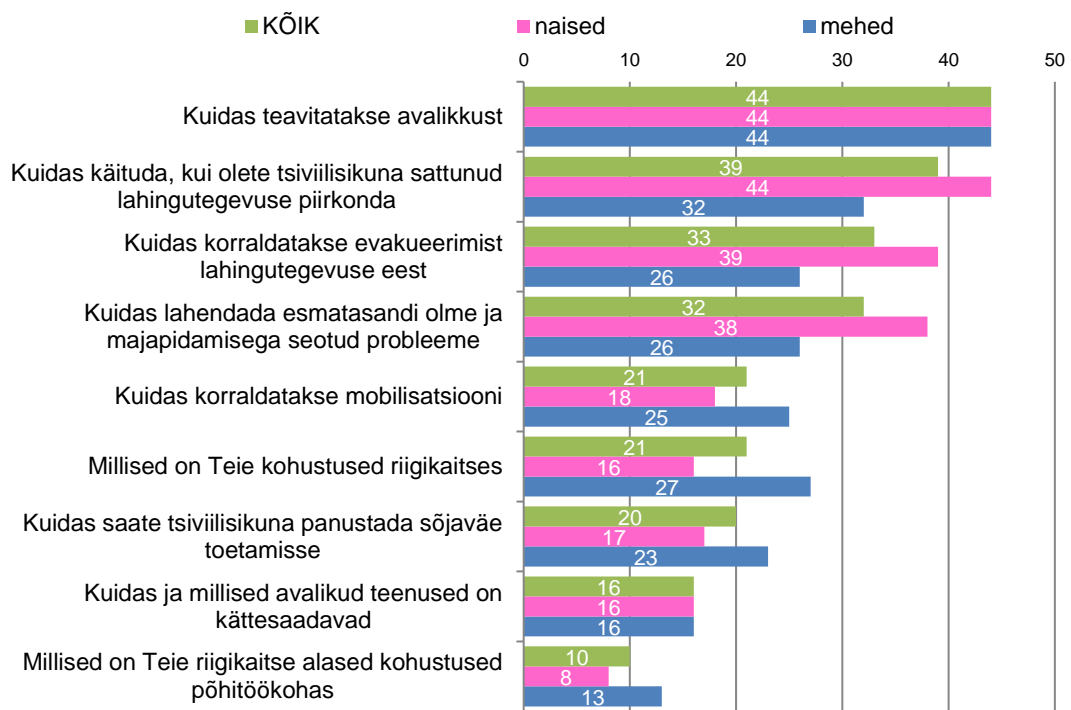
Kõige paremini peavad end informeerituks alla 20 aastased (36%), vanuse kasvades aga hinnang oma informeeritusele järjest väheneb ja üle 60 aastastest peab end informeerituks vaid 22 protsenti.

4.5 Mis teemadel vajatakse rohkem informatsiooni?

Kuna elanikkonna hinnangud oma informeeritusele sellest, mida teha välisvaenlase kallaletungi korral, on olnud läbi kõikide küsitluste madalal tasemel, on alates novembrist 2014 uuringusse lisatud küsimus selle kohta, millistel teemadel vajaksid inimesed kõige enam informatsiooni. Ette antud üheksast teemast pidid küsitletavad valima kolm nende jaoks olulisemat.

Neli olulisemat teemat, mis on tõusnud olulisemate sekka kõigis küsitlustes, seostuvad tsiviilisikute rolliga konfliktis korral: **kuidas teavitatakse avalikkust (44%)**; **kuidas käituda, kui ollakse tsiviilisikuna sattunud lahingutegevuse piirkonda (39%)**, **kuidas korraldatakse evakueerimist (33%) ning kuidas lahendada esmatasandi olme ja majapidamisega seotud küsimusi (32%)**. Ülejäänud teemad on juba järgu võrra vähemolulised: millised on kohustused riigikaitstes ja kuidas korraldatakse mobilisatsiooni pakub huvi viiendikule küsitletutest ([Joonis 25](#)).

Joonis 25. Millistel teemadel vajatakse rohkem informatsiooni – meeste ja naiste võrdlus 2018 (%; N = kõik vastajad)

Mõnevõrra erineb meeste ja naissoost vastajate infovajadus. Ehkki ka meestel on esiplaanil kolm üldjärjestuses olulisemat teemat, peavad nad keskmisest olulisemaks ka seda, kuidas korraldatakse mobilisatsiooni, millised on nende kohustused riigikaitstes ja kuidas on võimalik tsiviilisikuna panustada sõjaväe toetamisse.

Naised soovivad meestega võrreldes rohkem infot tsiviilisikuna käitumise, evakuatsiooni, ning esmatasandi olme- ja majapidamisega seotud küsimuste kohta.

5 Eesti kaitsevõime

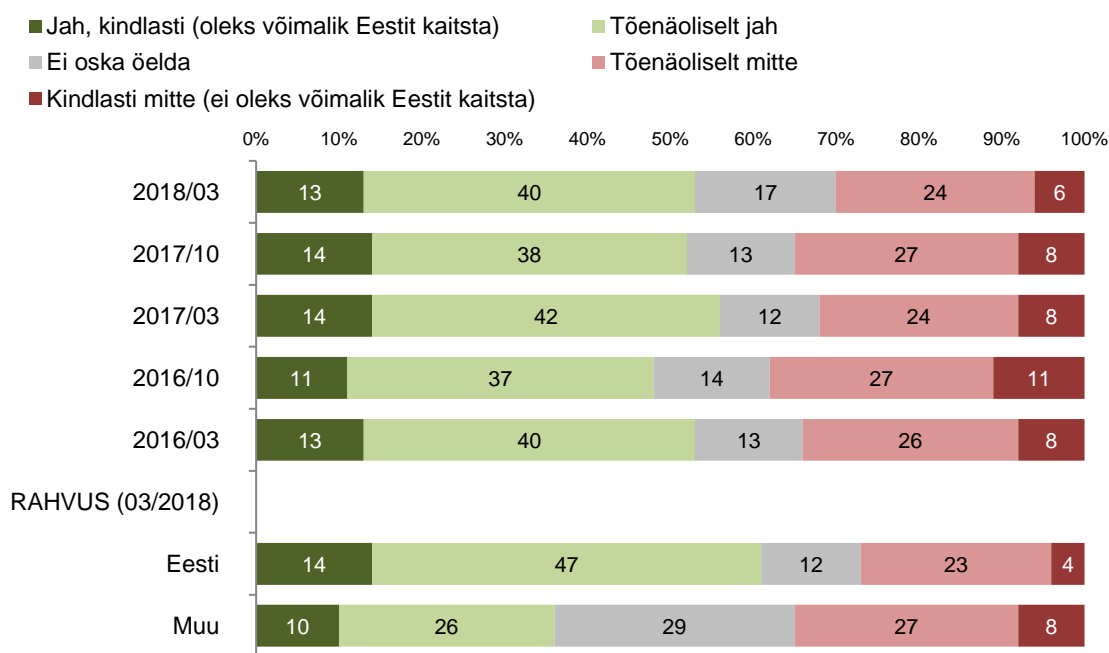
Viies peatükk kajastab elanike hoiakuid seoses Eesti kaitsevõime, kaitsekulutuste mahu ja riigi tegevusega riigikaitse arendamisel.

5.1 Hinnang Eesti kaitsevõimele

Vastajail paluti hinnata, kas võõrriigi relvastatud kallaletungi korral oleks võimalik Eestit kaitsta kuni liitlaste abi saabumiseni. Alates 2014. aasta sügisest on nende vastajate osakaal, kes leiavad, et Eesti kaitsmine oleks võõrriigi relvastatud kallaletungi korral võimalik, ulatunud üle 50 protsendi. Seekordses küsitluses pidas Eesti kaitsmist kindlasti või tõenäoliselt võimalikuks 53 protsenti küsitletutest.

Nende vastajate osakaal, kes ei pea Eesti kaitsmist võimalikuks, on kahanenud 30 protsendini (Joonis 26).

Joonis 26. Hinnang Eesti kaitsevõimele võõrriigi relvastatud kallaletungi korral, 2016-2018 võrdlus (%) (N = kõik vastajad)

Usk Eesti iseseisvasse kaitsevõimesse on suurem eestlaste ning väiksem muust rahvusest vastajate seas: vastavalt 61% ja 36%.

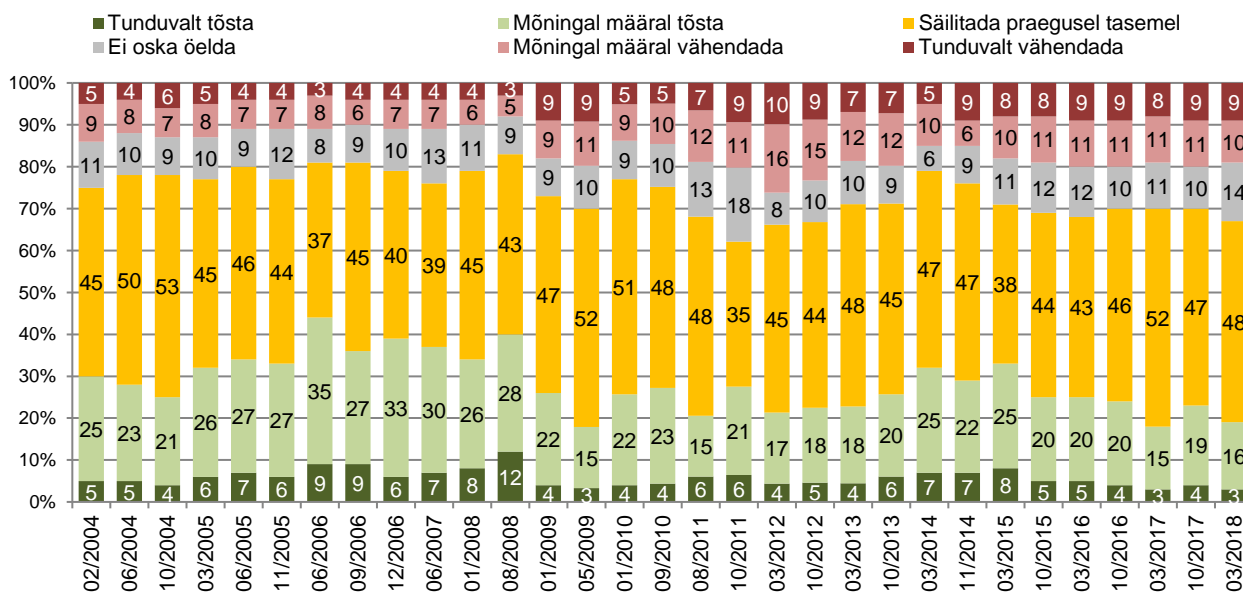
Kodakondsuse olemasolu või selle puudumine muust rahvusest vastajate arvamustele mõju ei avalda, suhtumine on sarnane nii Eesti kodanike, Venemaa kodanike kui ka määratlemata kodakondsusega vastajate puhul. Keskmisest suurem on muust rahvusest vastajate seas usk Eesti kaitstavusse kõrgharidusega vastajate seas (41%).

5.2 Seisukohad kaitsekulutuste mahu osas

Hinnangutes Eesti kaitsekulutuste mahule on kõige suurem nende vastajate osakaal, kes peavad vajalikuks **säilitada kaitsekulutusi praegusel tasemel (48%)** (Joonis 27). **Kaitsekulutuste tõstmist ja vähendamist pooldab võrdset 19% elanikkonnast.**

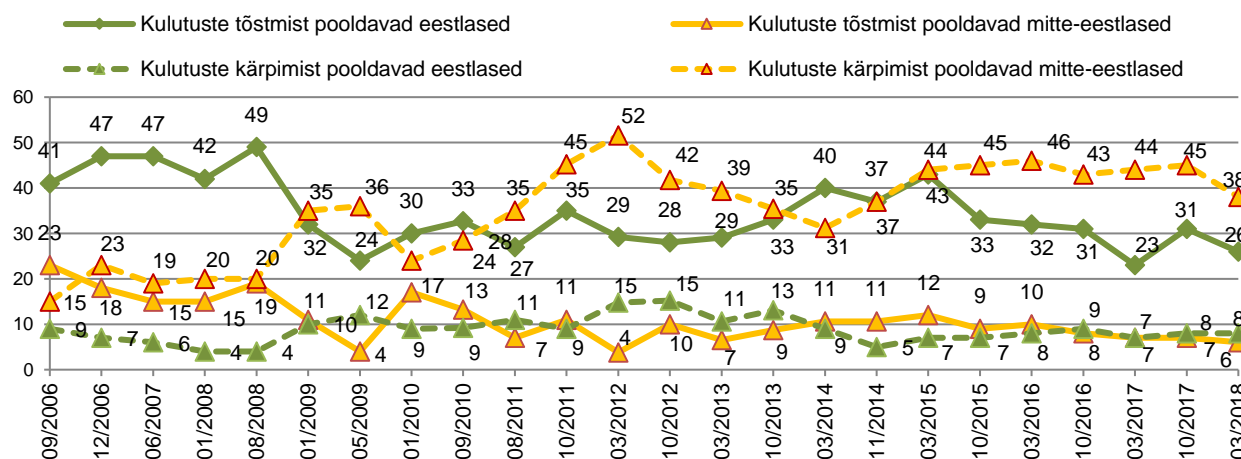
NATO-ga liitumise järel oli mõne-aastane periood, mil kaitsekulude tõstmist peeti vajalikuks kolmandiku või veelgi suurema osa elanikkonna poolt. Tol ajal räägiti palju vajadusest viia kaitsekulutused NATO nõuetega vastavalt 2 protsendini SKP-st. Kuna praeguseks ajaks on kahe protsendi kriteerium juba täidetud ja isegi ületatud, on viimastes küsitlustes kaitsekulutuste tõstmine kogunud varasemast vähem toetust ning suurem osa vastajatest pooldab praeguse taseme säilimist.

Joonis 27. Seisukohad Eesti kaitsekulutuste osas; 2004-2018 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad)

Eesti- ja venekeelsete vastajate hoiakutes võib näha suuri erinevusi. Venekeelsete elanike hulgas oli kaitsekulutuste kärpimise pooldajaid olnud viimase kolme aasta jooksul 43-46 protsenti. Märtsis 2018 sooviks kaitsekulutuste vähendamist 38 protsenti mitte-eestlastest. Samas kaitsekulutuste tõstmise pooldajaid on venekeelsete vastajate seas sama vähe kui nende kulutuste langetamise soovijaid eestlaste hulgas. Viimase kahe aasta jooksul on toetus kaitsekulutuste tõstmisele ka eestlaste seas langenud ning domineerimas on kaitsekulutuste praeguse taseme hoidmist toetav seisukoht. (Joonis 28).

Joonis 28. Seisukohad Eesti kaitsekulutuste mahu osas; eesti- ja muukeelsete elanike võrdlus 2006-2018 (%) ; N = kõik vastajad)

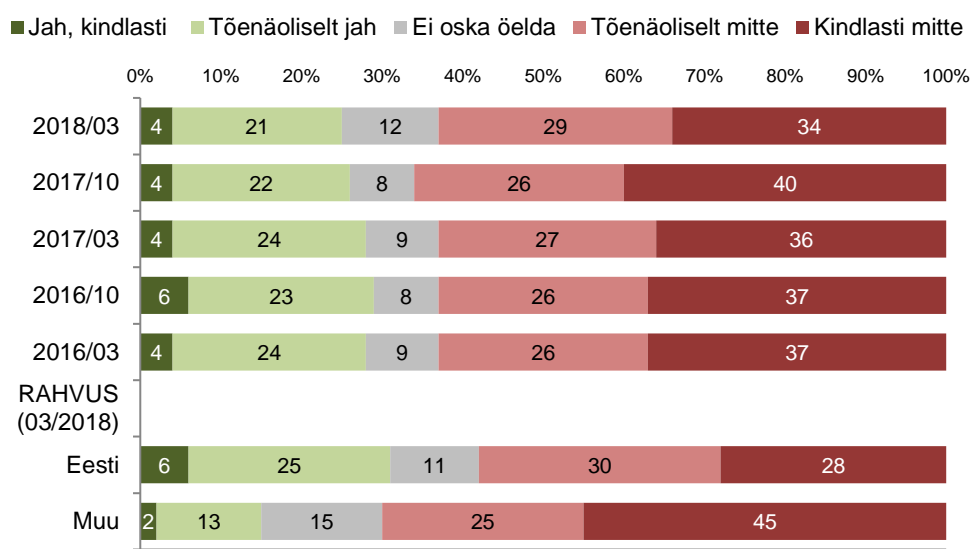
5.3 Valmisolek omapoolseks annetuseks riigikaitseks

Riigikaitsele mõeldud kulutuste suurendamine või vähendamine riigieelarves jääb paljude inimeste jaoks suhteliselt abstraktseks – selle juures ei tajuta vahetut seost oma isikliku rahakotiga. Hoopis teine lugu on siis, kui küsime inimeste valmisoleku kohta teha omapoolset rahalist annetust Eesti riigikaitse tugevdamiseks.

Ehkki Eesti inimeste valmisolek heategevuseks on viimastel aastatel kasvanud, et ole annetamisvalmiste inimeste osakaal eriti kõrge. Küsitlustulemused näitavad, et omapoolseks annetuseks oleks **kindlasti või tõenäoliselt valmis 25 protsenti küsitletutest**. Tõenäoliselt või kindlasti mitte ei annetaks riigikaitsele 63 protsenti. Selline jaotus on olnud püsiv juba läbi viimase nelja aasta (Joonis 29).

Kui eestlastest oleks valmis riigikaitset rahaliselt toetama 31 protsenti, siis muust rahvusest vastajatest poole vähem - vaid 15 protsenti.

Joonis 29. Valmisolek omapoolseks rahaliseks annetuseks Eesti riigikaitseks; 2016-2018 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad)

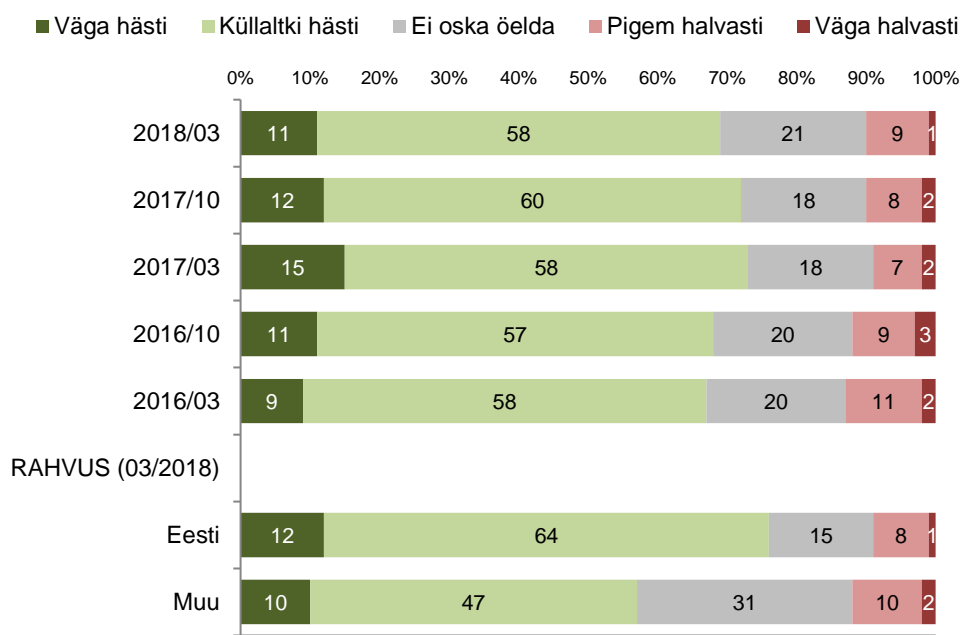
Keskmisest veidi kõrgem on valmisolek annetamiseks kõige suurema sissetulekuga vastajate seas. Neist, kelle keskmise sissetulek ühe pere liikme kohta kuus ületab 650 eurot, oleks valmis riigikaitset omalt poolt rahaliselt toetama 30 protsenti. Kõige väiksem (21%) on valmisolek riigikaitse toetuseks annetada alla 300 eurose sissetulekuga vastajate seas.

5.4 Hinnang riigi tegevusele Eesti riigikaitse arendamisel

Positiivseid hinnanguid riigi tegevusele Eesti riigikaitse arendamisel on viimasel kolmel aastal andnud ligikaudu 70 protsenti küsitletutest. Sel kevadel on riigikaitse arengut positiivselt hinnanud vastajate osakaal pisut langenud: väga või küllaltki heaks peab riigi tegevust 69 protsenti küsitletutest (Joonis 30).

Nagu enamike riigikaitsele või riigi institutsioonidele antud hinnangute puhul, näeme ka siin eestlaste kõrgeimaid hinnanguid võrreldes venekeelsete vastajatega: riigikaitse arendamist peab heaks või väga heaks 76% eestlastest ja 57% venekeelsetest vastajatest. Siiski ei ole ka viimaste hulgas negatiivseid hinnanguid riigikaitse arendamisele ülearu palju (vaid 12%), eestlastest rohkem on „ei oska öelda“ vastanuid (31%).

Joonis 30. Hinnangud riigi viimaste aastate tegevusele Eesti riigikaitse arendamisel; 2016-2018 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad)

5.5 Hinnang Eesti piiri kaitstusele

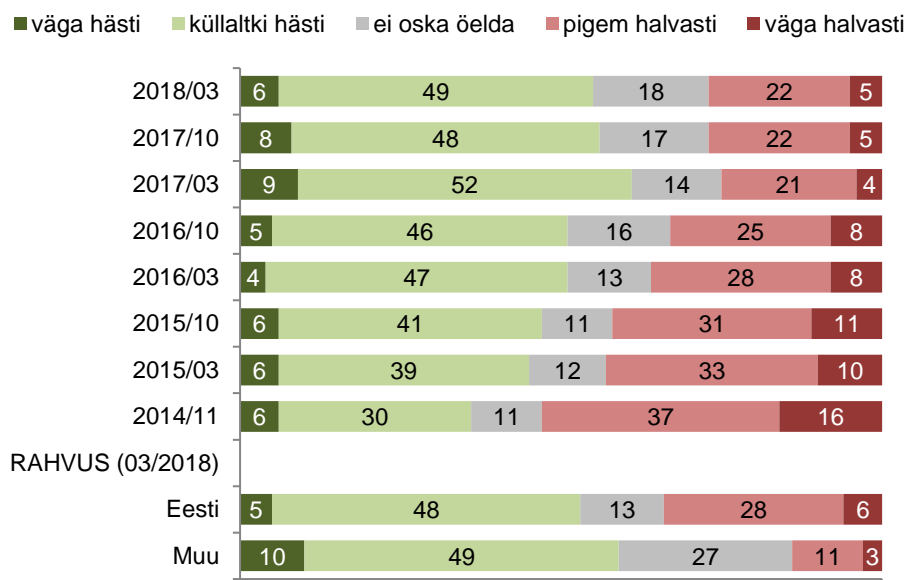
2014. aastal tõusis seoses kaitsepolitsei ametniku Eston Kohveri röövimisega Vene eriteenistuse poolt Eesti-Vene piiril avalikkuse huvisfääri küsimus, kui hästi on valvatud Eesti ja Venemaa vaheline piir ehk täpsemalt - ajutine kontrolljoon.

Kui 2014 sügisel, kohe pärast intsidenti piiril, olid negatiivsed hinnangud Eesti välispiiri kaitstusele selgelt ülekaalus, siis juba 2016 kevadeks olid **positiivsed hinnangud jõudnud taas selgelt ülekaalu** (Joonis 31). Ometi ei hinnata Eesti riigipiiri kaitstust veel sugugi nii positiivselt kui riigi tegevust riigikaitse arendamisel. Riigipiiri kaitstusele annab positiivse hinnangu 55 protsenti ja negatiivse hinnangu 27 protsenti küsitletutest. Võrreldes eelmise kevadega on hinnangud taas pisut kriitilisemaks muutunud – selle põhjuseks võivad olla ajakirjanduses ilmunud materjalid piiri väljaehitamise takerdumisest ja selle kallimaks muutumisest.

Eestlastelt pälvib riigipiiri kaitse veel pisut rohkem kriitikat kui muust rahvusest vastajatelt. Kui eestlastest hindab piiri kaitstust negatiivselt 34 protsenti, siis venekeelsetest vaid 14 protsenti. Positiivsed hinnangud hakkavad aga juba tasapisi võrdsustuma (eestlased 53% ja muud rahvused 59%).

2014 sügisel andis vaid 27% eestlastest piiri kaitstusele positiivse hinnangu, halvaks või väga halvaks hindas selle 67%. Muust rahvusest vastanutest hindas Eesti idapiiri kaitse halvaks või väga halvaks vaid 26 protsenti.

Joonis 31. Hinnangud Eesti välispiiri kaitstusele; 2014-2018 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

6 Eesti riigikaitse korraldus

Kuues peatükk käsitleb erinevaid Eesti riigikaitse korraldusega seotud teemasid: kuidas suhtutakse ajateenistusse (sh kui vajalikuks peetakse noormeeste kohustuslikku ja neidude vabatahtlikku ajateenistust, kuidas suhtutakse ajateenistusest kõrvalehoidmisse ning kergemate tervisehäiretega noorte kaasamise ajateenistusse), kas Eesti jaoks peetakse sobilikumaks praegust kaitsekontseptsiooni või kutselisele kaitsevæele üleminekut, kuidas suhtutakse riigikaitse laiapõhjalisse käsitusse ning mida peetakse Kaitseleidu peamisteks ülesanneteks.

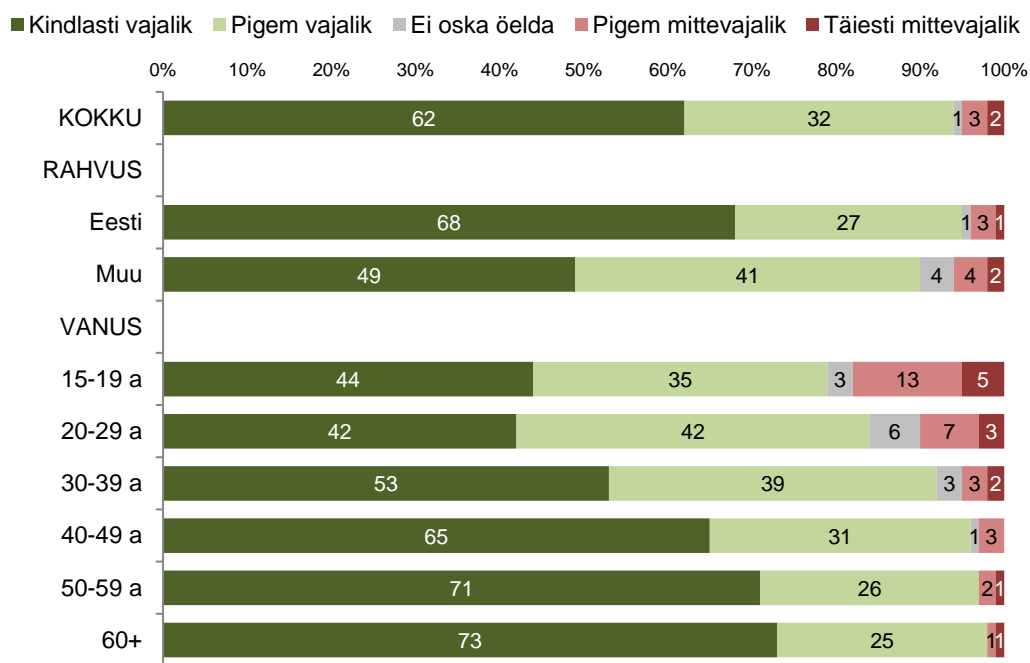
6.1 Suhtumine ajateenistusse

6.1.1. Ajateenistuse vajalikkus noormeeste jaoks

Eesti elanike toetus noormeeste ajateenistusele on läbi kõikide uuringuperioodi vältel läbi viidud küsitluste väga kõrge: ka **2018 märtsis peab ajateenistuse läbimist noormeeste jaoks vajalikuks 94% kõigist küsitletutest**. Vaid 5% elanikkonnast peab ajateenistust pigem või täiesti mittevajalikuks. Eestikeelsetest vastajatest hindab ajateenistuse läbimist kindlasti vajalikuks 68%, venekeelsetest vastajatest 49% (Joonis 32).

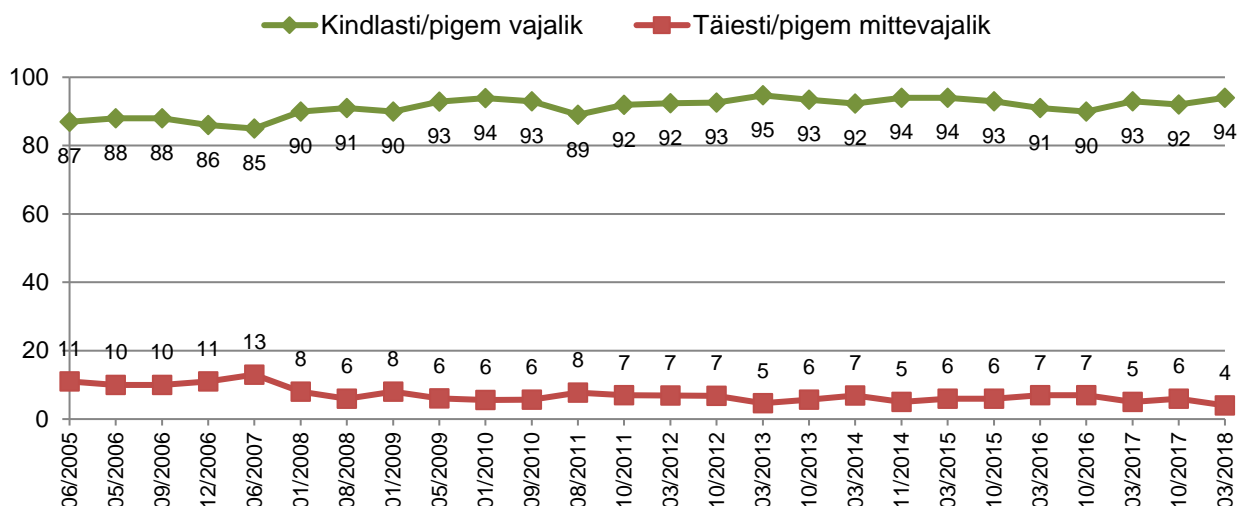
Kõige veendunud ajateenistuse pooldajad on üle 60 aastased inimesed, kellest 73% peab seda kindlasti vajalikuks. 40 aastaste ja vanemate seas on ajateenistuse vajalikkuses kindlalt veendunud üle kahe kolmandiku ja 30-39 aastaste seas enam kui pooled. Vaid alla 30-aastaste seas, keda ajateenistus kõige enam ka isiklikult puudutab, peavad seda kindlasti vajalikuks veidi üle 40 protsendi ning mittevajalikuks kümnendik (20-29 aastased) või rohkem (15-19 aastased).

Joonis 32. Suhtumine ajateenistuse vajalikkusesse, märts 2018 (%; N = kõik vastajad)

Ajateenistuse läbimist noormeeste jaoks kindlasti või pigem vajalikuks pidavate inimeste osakaal on püsinud elanikkonna seas läbi aastate väga kõrgel tasemel - alates 2008. aastast on see olnud stabiilselt 90 protsenti ja rohkem (Joonis 33).

Joonis 33. Suhtumine ajateenistuse vajalikkusesse; 2005-2018 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad

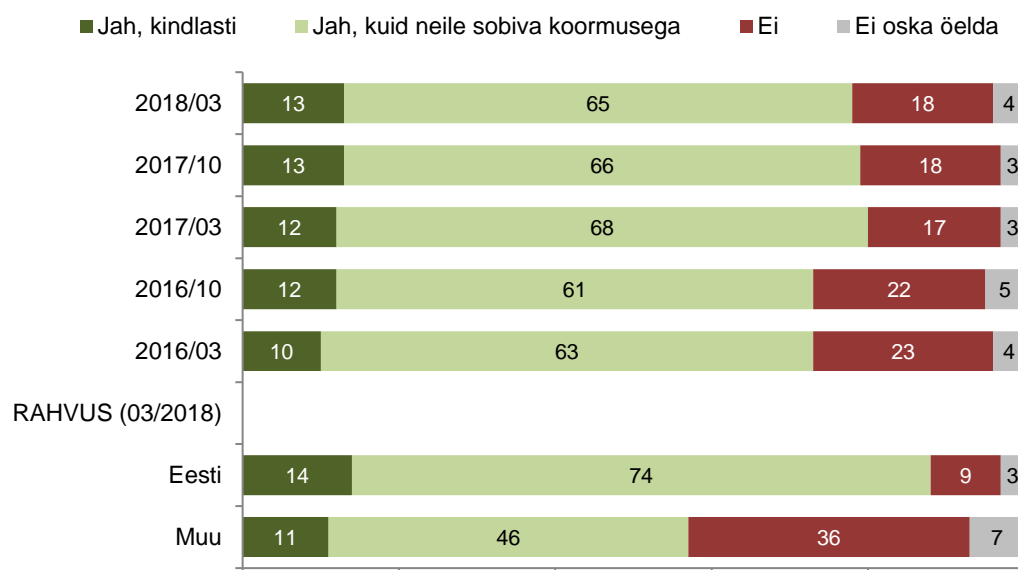

6.1.2. Suhtumine ajateenistuse läbimisse väiksemate tervisehäiretega

Alates 2012. aastast on vastajatelt täiendavalt küsitud, kas kaitseväeteenistuse peaksid läbima ka need noormehed, kellel on väiksemaid tervisehäireid. 13 protsenti vastajaist leiab, et ka väiksemate tervisehäiretega noormehed peaksid kindlasti ajateenistuse läbima, **65 protsenti vastajaist aga peaks õigeks, et väiksemate tervisehäiretega noormehed võiksid läbida kaitseväeteenistuse neile sobiva koormusega** (Joonis 34). Ka selles küsimuses on inimeste arvamus viimases kolmes küsitluses olnud väga stabiilsed.

Ka vastustes sellele küsimusele ilmnevad teatud erinevused vastaja suhtluskeelega. Venekeelsetest vastajatest on 36% arvamusel, et väiksemate tervisehäiretega noormehed ei peaks ajateenistust üldse läbima, samas kui eestikeelsetest jagab seda seisukohta vaid 9%. 74 protsenti eestlastest leiab, et väiksemate tervisehäiretega noormehed võiksid ajateenistuse läbida endale sobiva koormusega (venekeelsetest arvab nii 46 protsenti).

Joonis 34. Suhtumine kaitseväeteenistuse läbimisse nende noormeeste puhul, kel on väiksemaid tervisehäireid; 2016-2018 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad

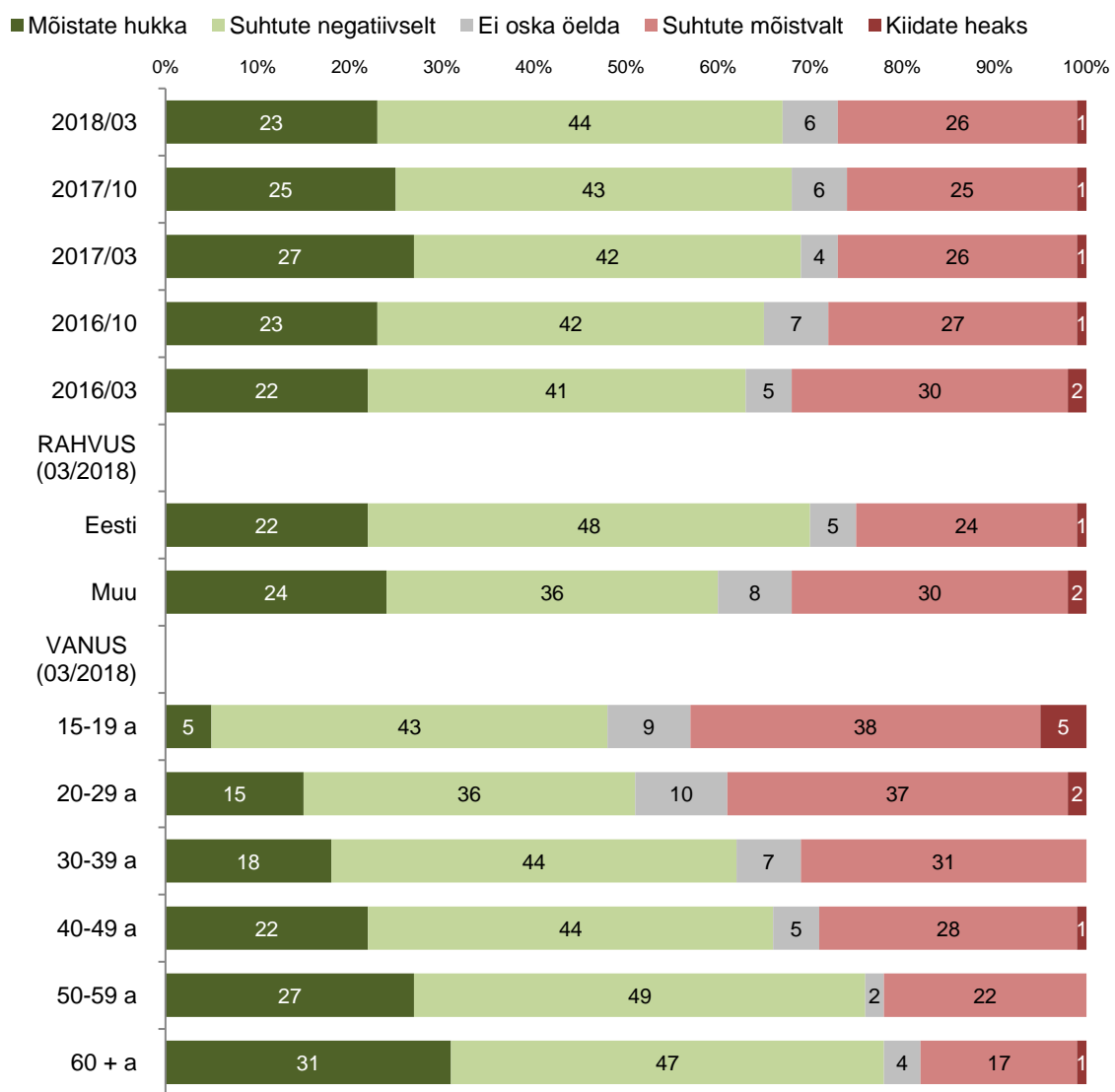
6.1.3. Ajateenistusest kõrvale hoidmine

Arvestades väga pooldavat suhtumist noormeeste kohustuslikku ajateenistusse on igati ootuspärane, et **suur osa Eesti elanikest suhtub taunivalt neisse, kes hoiavad ajateenistuse kohustusest kõrvale** – 23% mõistab taolise käitumise hukka ja 44% suhtub sellesse negatiivselt (Joonis 35). Mõistvalt suhtub ajateenistusest kõrvalehoidmisest 26%, heaks kiidab selle vaid 1% vastuist.

Erinevus eestlaste ja muust rahvusest vastajate vahel selles küsimuses on kümme protsenti: kõrvalehoidmisest suhtub negatiivselt vastavalt 70% ja 60%.

Ajateenistusest kõrvale hoidmisest suhtuvad negatiivsemalt vanemad inimesed. Alla 30 aastastest vastajatest väljendavad ajateenistusest kõrvale hoidmise suhtes mõistvat või heakskiitvat suhtumist ca 40 protsenti. Samas hukkamõistetv suhtumine vanuse kasvades pidevalt kasvab ning üle 60-aastastest suhtub kõrvalehoidmisest negatiivselt juba 88 protsenti.

Joonis 35. Suhtumine ajateenistusest kõrvalehoidmisest, 2016-2018 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

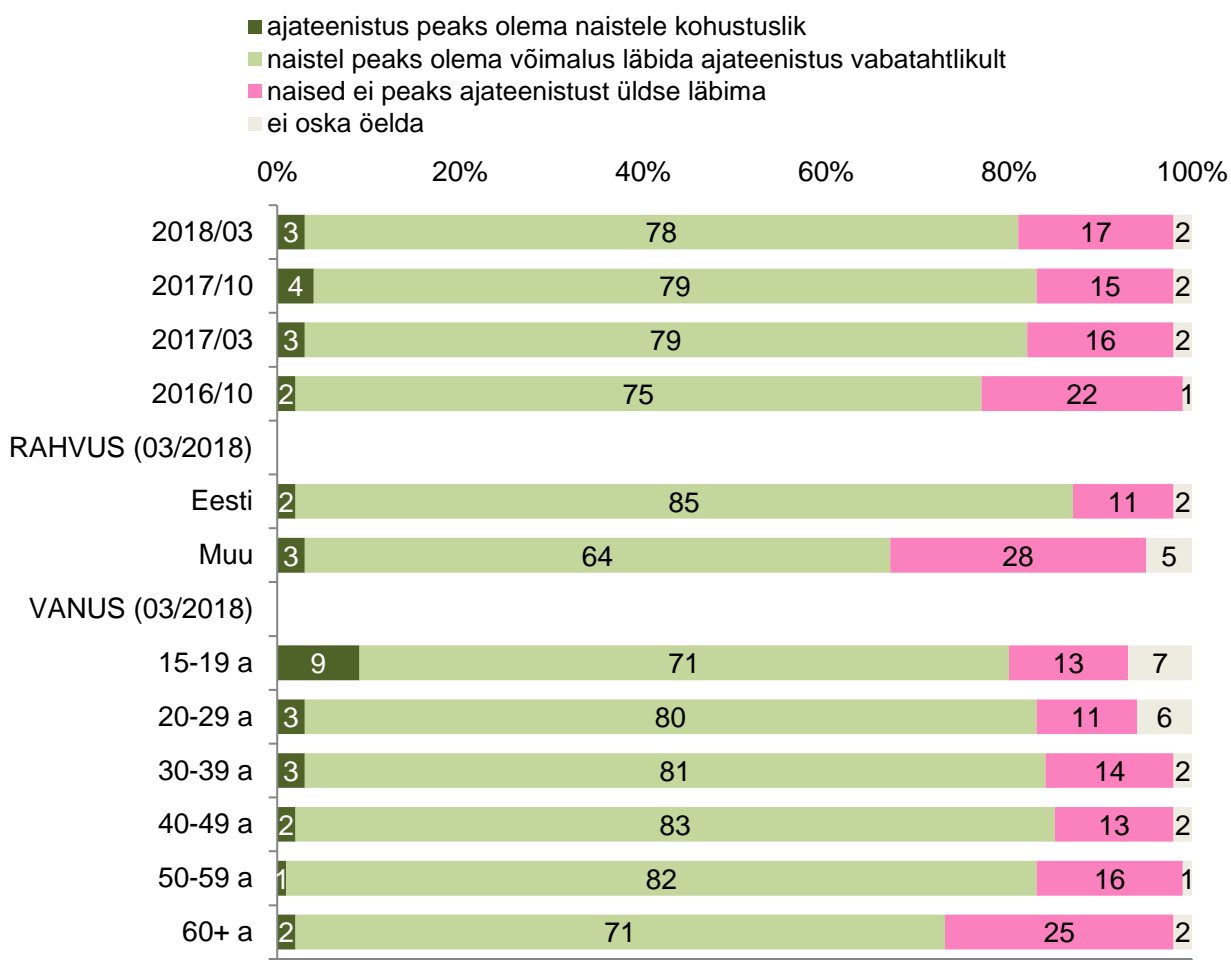
6.1.4. Naiste ajateenistus

Naistele antud võimalus vabatahtlikult ajateenistust läbida leiab ühiskonnas järjest enam mõistmist – juba alates 2015. aasta märtsist **on seda pidanud kindlasti või pigem vajalikuks üle poole küsitletutest.**

Alates 2016 sügisest on esitatud küsimus naiste ajateenistuse kohta järgmises formuleeringus: **Milline peaks Teie hinnangul olema naiste suhe ajateenistusega?**

Võimalikke vastusevariante on välja pakutud kolm: kas ajateenistus peaks olema ka naistele kohustuslik, naistel peaks olema võimalus läbida ajateenistust vabatahtlikult või ei peaks naised ka vabatahtlikult ajateenistuses osalema (vt. [Joonis 36](#)).

Joonis 36. Suhtumine naiste ajateenistusse, 2016-2018 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

Nagu näha jooniselt, on **toetus naiste vabatahtlikule ajateenistusele** valdav – seda toetab **78 protsenti** küsitletutest.

Eestlastest pooldab naiste vabatahtlikku ajateenistust koguni 85 protsenti, muust rahvusest vastajatest 64%. Viimastest on 28% seisukohal, et naised ei peaks ajateenistusse ei kohustuslikus ega ka vabatahtlikus korras üldse tulema. Kuid nii eesti- kui venekeelse elanikkonna seas on paar-kolm protsenti toetust naiste kohustuslikule ajateenistusele.

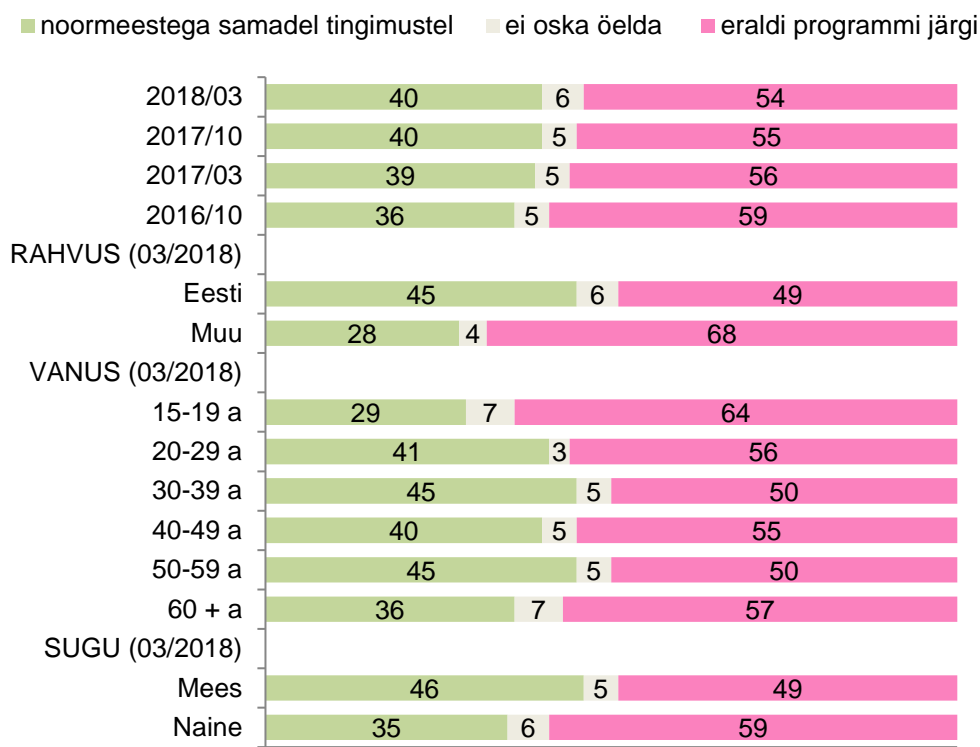
Naiste kohustuslikku ajateenistust toetab 9 protsenti alla 20 aastastest vastanutest. Üle 60-aastaste seas on veel neljandik neid, kes sooviksid naised ajateenistusest eemal hoida.

Neilt vastajailt, kes pidasid vajalikuks naiste vabatahtlikku või kohustuslikku ajateenistust, küsiti, **mis vormis see ajateenistus peaks toimuma: kas noormeestega samadel tingimustel või eraldi programmi järgi, mis arvestaks naiste erineva füüsilise võimekusega?**

Ehkki suur hulk toetajaid on mõlemal võimalusel, domineerib siiski seisukoht, et naiste ajateenistus tuleks läbi viia eraldi programmi alusel (Joonis 37). Eriti tugev on selline arusaam venekeelsete vastajate seas (68%). Keskmisest enam pooldavad sellist lahendust ka kõige nooremad vastajad (64%) ja naised (59%).

Joonis 37. Kuidas peaks toimuma naiste ajateenistus? 2016-2018 võrdlus

(%; N = need vastajad, kes pidasid naiste kohustuslikku või vabatahtlikku ajateenistust vajalikuks)

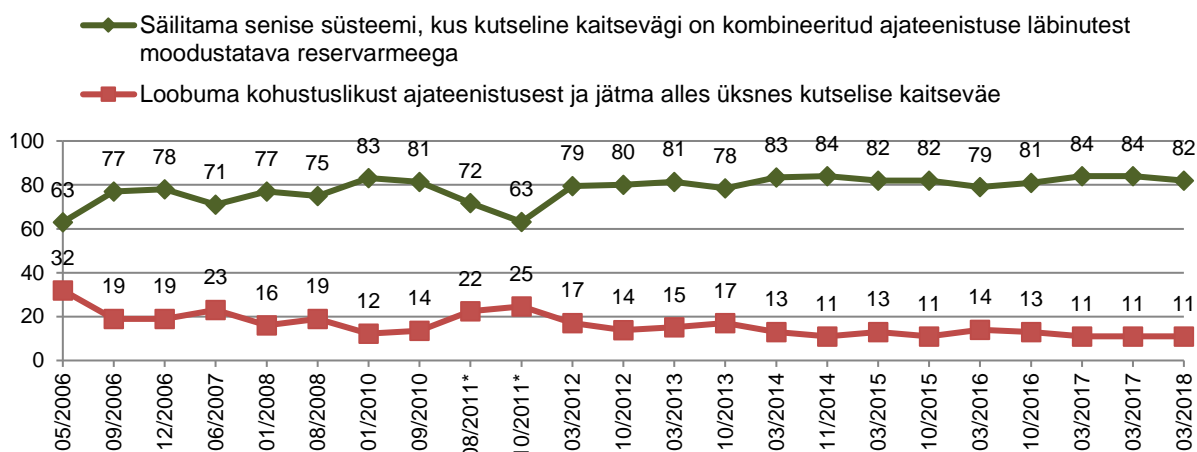
6.2 Suhtumine kutselisse kaitseväge

Ehkki ajateenistuse läbimist peab vajalikuks enam kui 90 protsenti küsitletutest, on poliitilises debatis aeg ajalt üles kerkinud ka kutselisele kaitseväge ülemineku teema – eriti aktuaalseks muutus see teema pärast Eesti liitumist NATO-ga, mil kutselist kaitseväge kalduti eelistama ka valitsuse tasemel ning mil Lätis ja Leedus kohustuslikust ajateenistusest loobuti.

Küsitletutel paluti hinnata, kas nende arvates peaks Eesti loobuma kohustuslikust ajateenistusest ja jätma alles üksnes kutselise kaitseväge või säilitama senise süsteemi, kus kutseline kaitseväge on kombineeritud ajateenistuse läbinutest moodustatava reservarmeeaga.

Küsitlustulemused näitavad, et enam kui **80% elanikkonnast eelistab praeguse ehk reservarmeel tugineva süsteemi säilitamist** (Joonis 38). Kohustuslikust ajateenistusest loobumist ja üksnes kutselisele kaitseväge üleminekut pooldab 11% Eesti elanikkonnast.

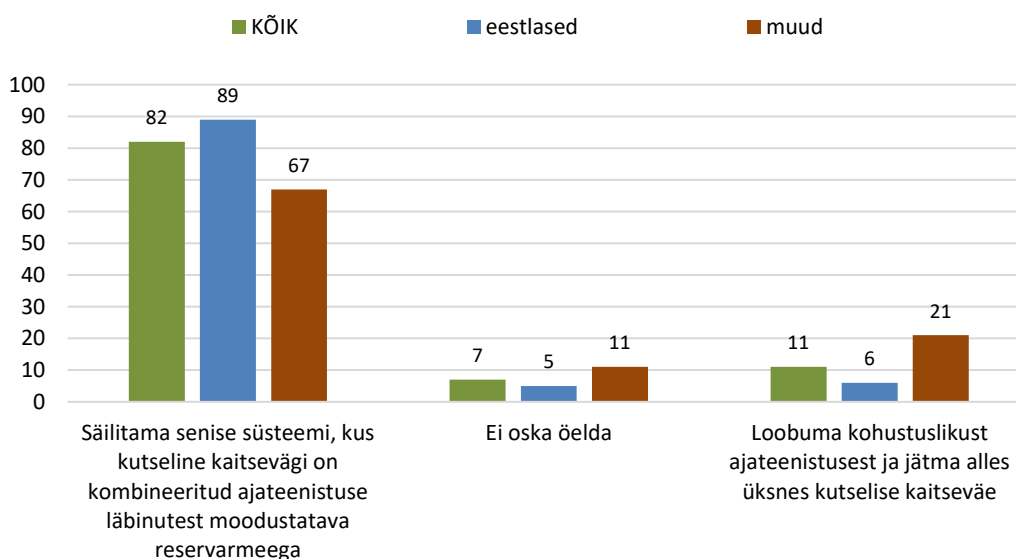
Joonis 38. Eelistatud variandid Eesti kaitsekontseptsiooni arendamisel; 2006-2018 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

* Aastal 2011 läbi viidud uuringulainetes oli kasutusel teistsugune vastusevariantide sõnastus: „Eesti peaks jääma ajateenistusel põhineva üldise kaitsevägekohustuse juurde” ja „Eesti peaks minema üle palgaarmeele”.

Kutselisele kaitseväge üleminekut toetavad rohkem venekeelsed vastajad (21%)

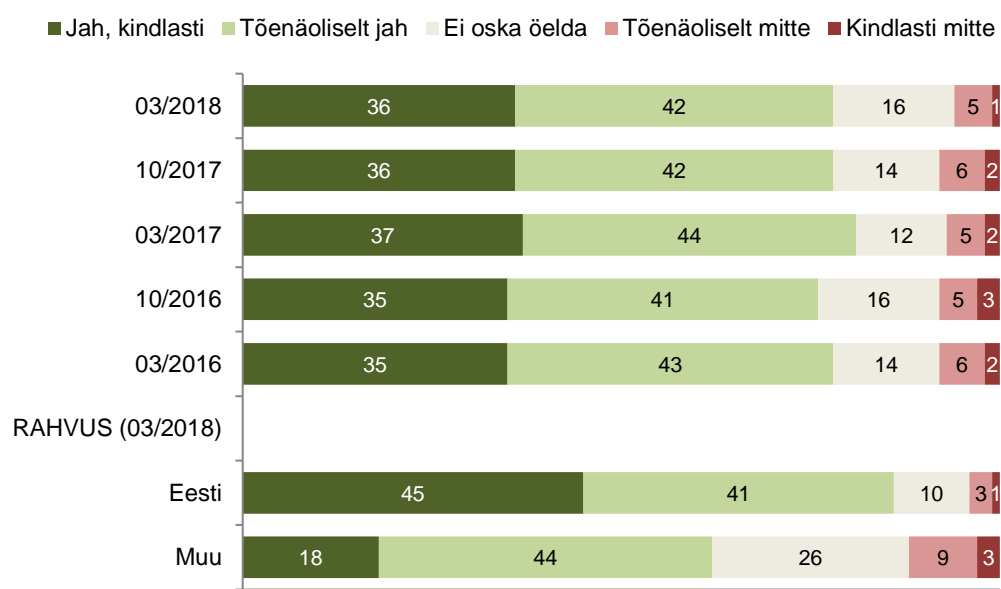
Joonis 39. Eelistatud variandid Eesti kaitsekontseptsiooni arendamisel – 2018 eestlaste ja muude rahvuste võrdlus

6.3 Suhtumine riigikaitse laiapõhjalisse käsitusse

Alates 2014 kevadest on uuringusse lülitatud küsimus Eesti riigikaitse strateegias sõnastatud põhimõtete kohta, mille kohaselt ei ole riigikaitse mitte ainult kaitseväge ja Kaitseliidu, vaid enamiku riigiasutuste ja terve ühiskonna ühine ülesanne. Kohe algusest peale pälvis selline lähenemine valdava osa küsitletute toetuse. Märtsis 2018 pidas sellist lähenemist õigeks **78 protsenti küsitletutest** (eestlastest 85 protsenti) (Joonis 40). Vastupidisel arvamusel on vaid kuus protsenti küsitletuist ja 16 protsenti ei oska selle kohta oma arvamust avaldada.

Joonis 40. Riigikaitse ei ole mitte ainult kaitseväge, vaid enamiku riigiasutuste ja terve ühiskonna ühine ülesanne. Kas selline laiapõhjaline lähenemine on Eesti jaoks sobiv? 2016-2018 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad)

Paraku puudub vaatamata ühiskonna suurele toetusele laiapindse riigikaitse kohta avalikkuse jaoks üheselt arusaadav käsitus. Nagu eelnevast (ptk 4.4) selgus, on väga vähestel inimestel olemas ettekujutus, kuidas nad peaksid võimaliku kriisi korral käituma ning kuidas nad saaksid oma oskuste ja võimetelega riigikaitsele kaasa aidata.

26 protsenti „ei oska öelda“ vastuseid venekeelsete vastajate seas osutab, et laiapindse riigikaitse kontseptsioon ei ole veel jõudnud piisavalt levida venekeelses inforuumis.

6.4 Kaitseliidu ülesanded

Vastajail paluti etteantud loetelust valida **kolm ülesannet, mida nad peavad Kaitseliidu tegevuses kõige olulisemaks**. Tulemused fikseeriti järjestusena: milline on olulisuselt esimene, milline teine ja milline kolmas ülesanne.

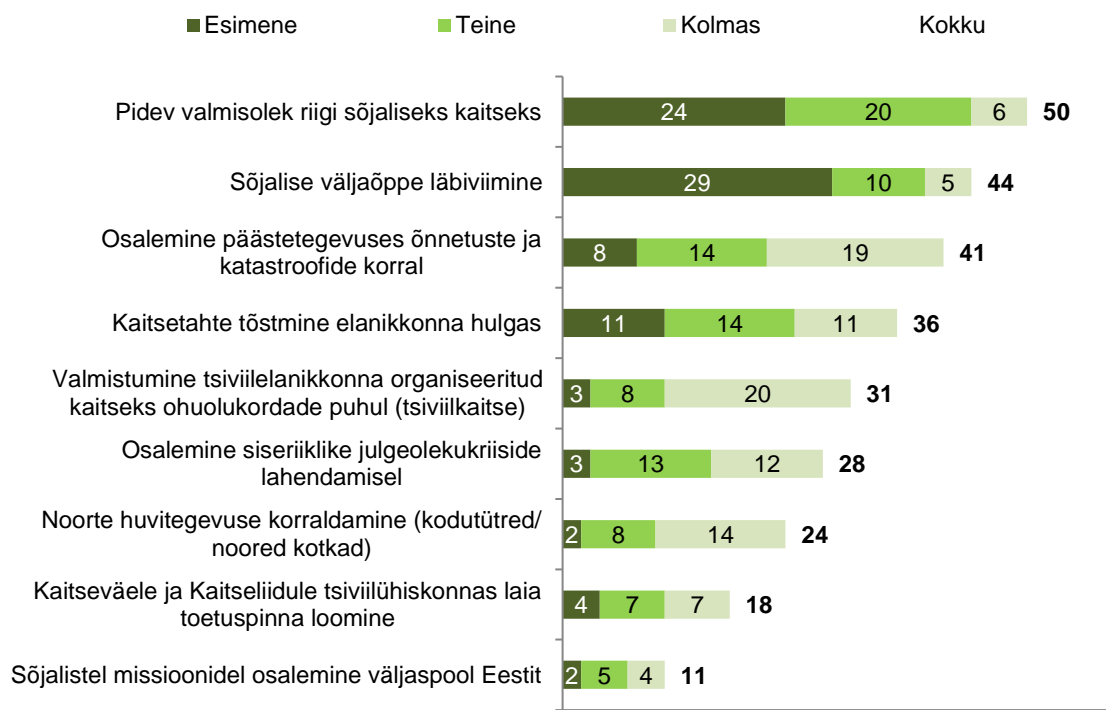
Kaitseliidu kõige olulisemateks ülesanneteks peetakse **sõjalise õppe läbiviimist ja pidevat valmisolekut riigi sõjaliseks kaitseks – need ülesanded paigutavad esikohale vastavalt 29% ja 24 protsenti küsitletutest**.

Kolme valiku kokkuvõttes asub esikohal **pidev valmisolek riigi sõjaliseks kaitseks (50%)** ning teisele kohale jääb **sõjalise õppe läbiviimine (44%)**. Kaitseliidu olulisuselt kolmandaks ülesandeks peetakse **päästetegevuses osalemist õnnetuste ja katastroofide korral (41%)**.

Neljandale kohale kolme valiku kogusummas platseerub **kaitsetahte tõstmine elanikkonna hulgas (36%)** ning viiendaks **valmistumine tsiviilkaitseks ohuolukordades (31%)**.

Kõige vähem peetakse Kaitseliidu ülesannete seas tähtsaks osalemist sõjalistel missioonidel väljaspool Eestit (vt. [Joonis 41](#)).

Joonis 41. Kaitseliidu peamised ülesanded, märts 2018 (%; N = kõik vastajad)

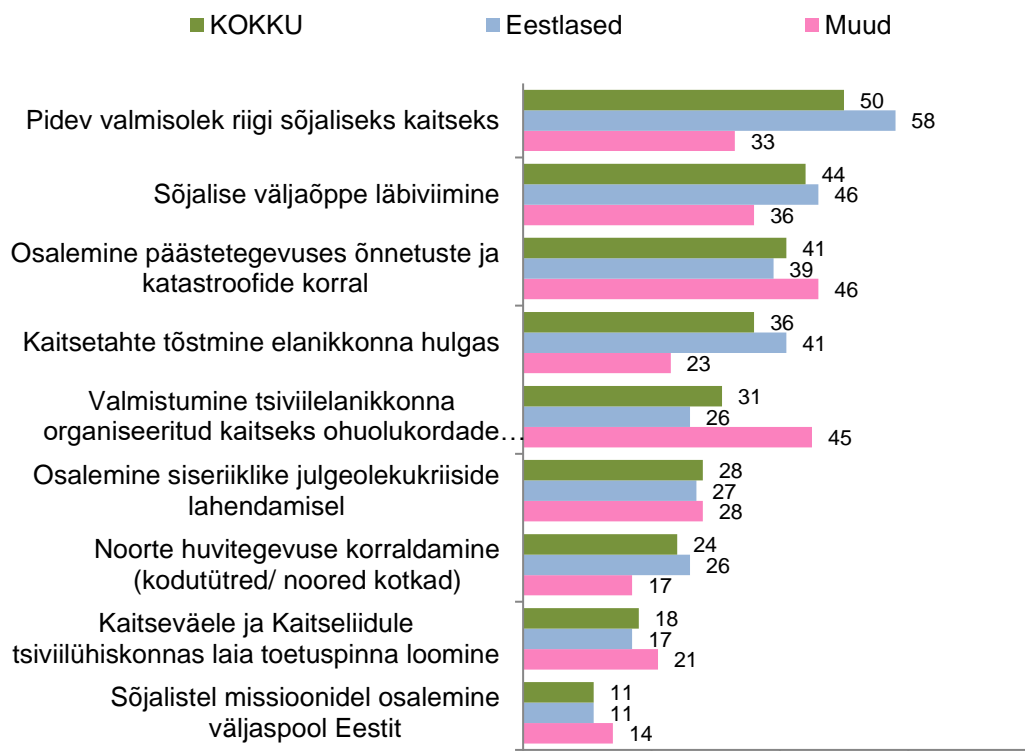

Sellisesse pingeritta on Kaitseliidu ülesanded paigutatud juba läbi mitme küsitluse.

Eesti- ja venekeelsete elanike arvamusel on Kaitseliidu ees seisvate ülesannete mõistmises mõningaid erinevusi.

Kui eestlaste jaoks on Kaitseliit eelkõige riigikaitseline organisatsioon, mille olulisimaks ülesandeks on pidev valmisolek riigi sõjaliseks kaitseks (58 protsenti paigutab selle kolme olulisema ülesande hulka), sõjalise õppe läbiviimine (46%) ning kaitsetahte tõstmine elanikkonna hulgas (41%), siis venekeelne elanikkond näeb Kaitseliitu rohkem tsiviilkaitseorganisatsioonina, mille peamisteks ülesanneteks on õnnetuste ja katastroofide korral päästetegevuses osalemine (kolme olulisema seas 46% venekeelsete vastajate arvates) ja valmistumine tsiviilelanikkonna organiseeritud kaitsmiseks ohuolukordades (45%) ([joonis 42](#)).

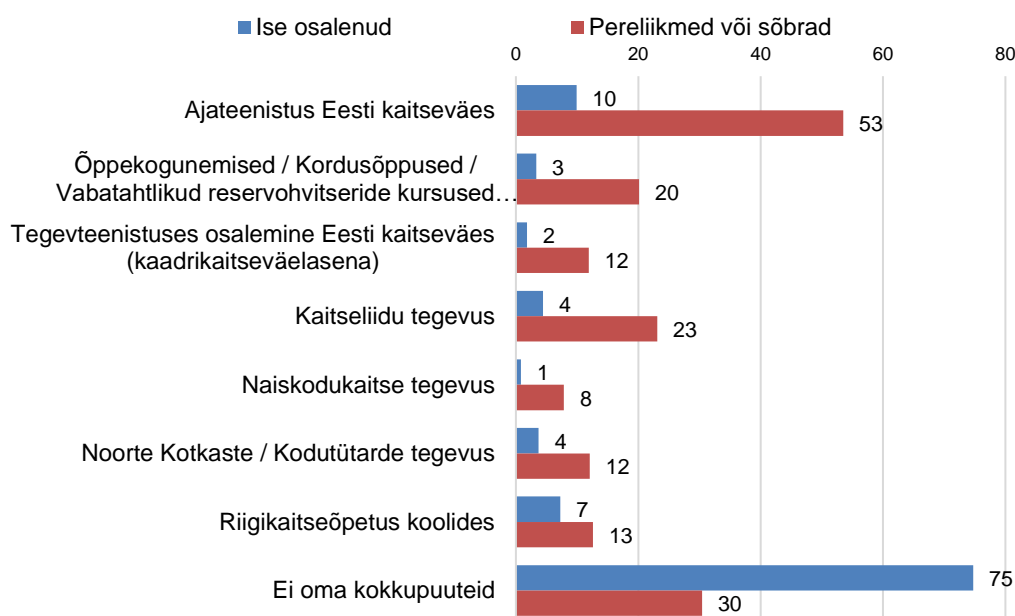
Joonis 42. Kaitseliidu kolm peamist ülesannet rahvuse lõikes, märts 2018
(%; N = kõik vastajad)

6.5 Kokkupuuted riigikaitsestruktuuridega ning suhtumine Kaitseliiduga liitumisse

Igas küsitluses selgitatakse välja ka see, millised on vastaja enda ja tema lähedaste kokkupuuted riigikaitsestruktuuridega (joonis 43).

Joonis 43. Kokkupuuted riigikaitsestruktuuridega, märts 2018 (%; N = kõik vastajad)

Kõige sagedamini on vastajad kokku puutunud ajateenistusega (10%) ja riigikaitseõpetusega (7%). Lähedased inimesed või sõbrad on ajateenistuses käinud enam kui pooltel vastanutest.

Kuid kolmel neljandikul küsitletutest ei ole olnud mitte mingeid kokkupuuteid riigikaitsega ning 30 protsendil puuduvad sellised kokkupuuted ka lähedaste tasemel.

Kaitseliidu tegevuses osaleb ise neli protsenti küsitletutest (eestlastest 6 protsenti; meestest 8 protsenti), mõne pereliikme või sõbra kaudu on kontakt Kaitseliiduga 23 protsendil (eestlastest 32 protsendil, meestest 28 protsendil).

Venekeelsete vastajate seos Kaitseliiduga on väike – vaid viiel protsendil on keegi sõpradest või pereliikmetest Kaitseliiduga seotud, ise osaleb Kaitseliidu tegevuses vähem kui üks protsent.

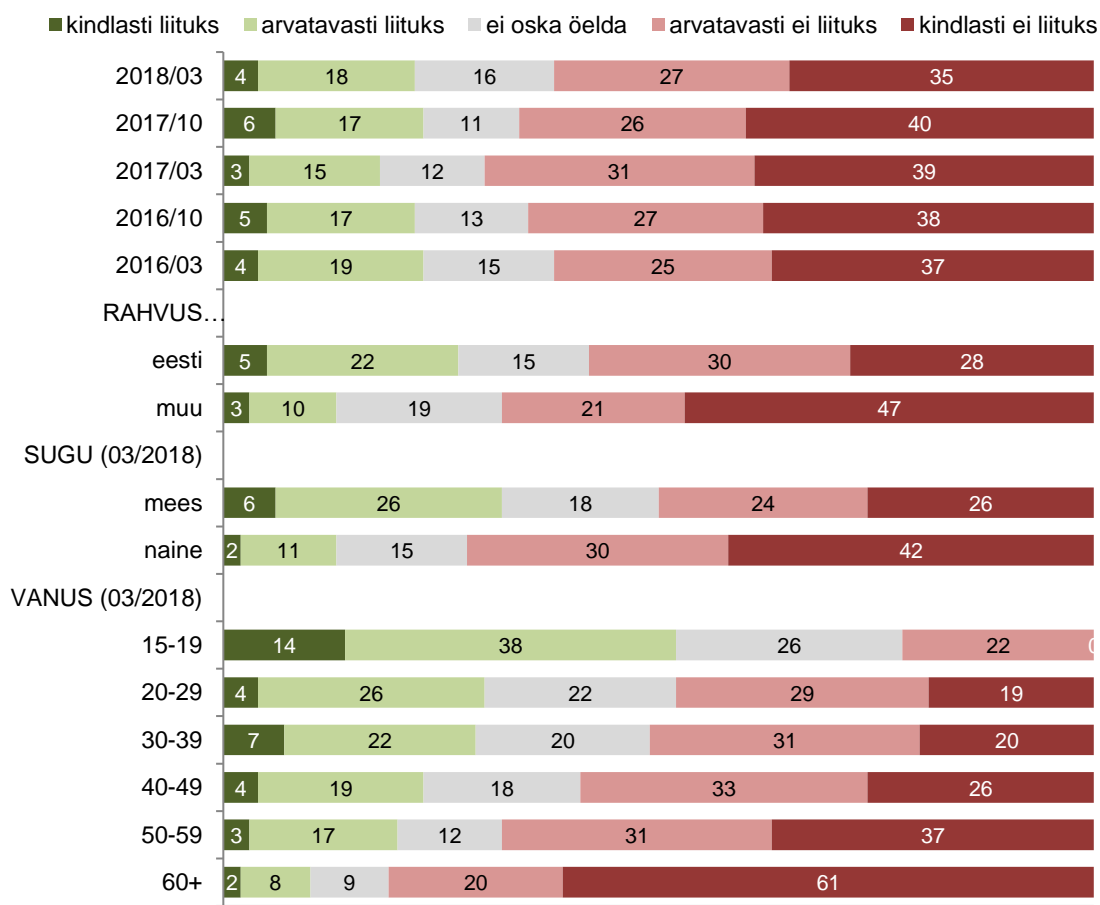
Neilt vastajailt, kes ei olnud ise Kaitseliidu või sellega seotud organisatsioonide liikmed, küsiti, kuidas nad suhtuksid ettepanekusse Kaitseliiduga liituda.

Ettepanekule ühineda Kaitseliiduga, annaks kindlasti positiivse vastuse 4 protsenti ning arvatavasti oleks valmis organisatsiooniga liituma 18% küsitletutest (Joonis 44).

Venekeelsed vastajad jäävad ka liitumise küsimuses reserveerituks: kindlasti või arvatavasti oleks valmis liituma kolmteist protsenti. Eestlastest oleks kindlasti valmis liituma viis ja arvatavasti 22 protsenti küsitletutest. Liitumisvalmidus on püsinud sarnasel tasemel läbi mitme viimase aasta.

Kaitseliidus nähakse eelkõige meeste organisatsiooni, seetõttu on ka meeste valmisolek liitumiseks suurem (32%). Suuremat valmisolekut liitumiseks väljendavad nooremad vastajad: alla 20 aastastest lausa enam kui pooled (52%) ning 20 – 49 aastastest 30 protsenti.

Joonis 44. Valmisolek liituda Kaitseliiduga; 2016–2018 võrdlus
(%; N = need, kes ei ole ise seotud Kaitseliiduga)

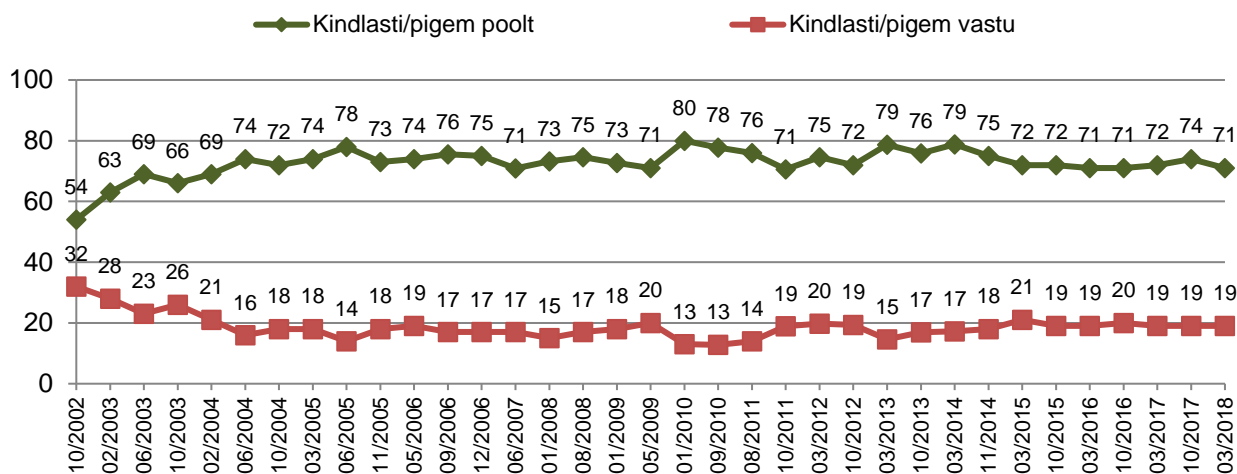
7 NATO

Seitsmes, NATO-t puudutav peatükk annab ülevaate, kuidas elanikud suhtuvad Eesti kuulumisse NATOsse, millist rolli nähakse NATO-l Eesti julgeoleku tagamisel ning kuidas hinnatakse neid samme, mida NATO on muutunud julgeolekuolukorras teinud Eesti turvalisuse tagamiseks.

7.1 Suhtumine NATO-sse kuulumisse

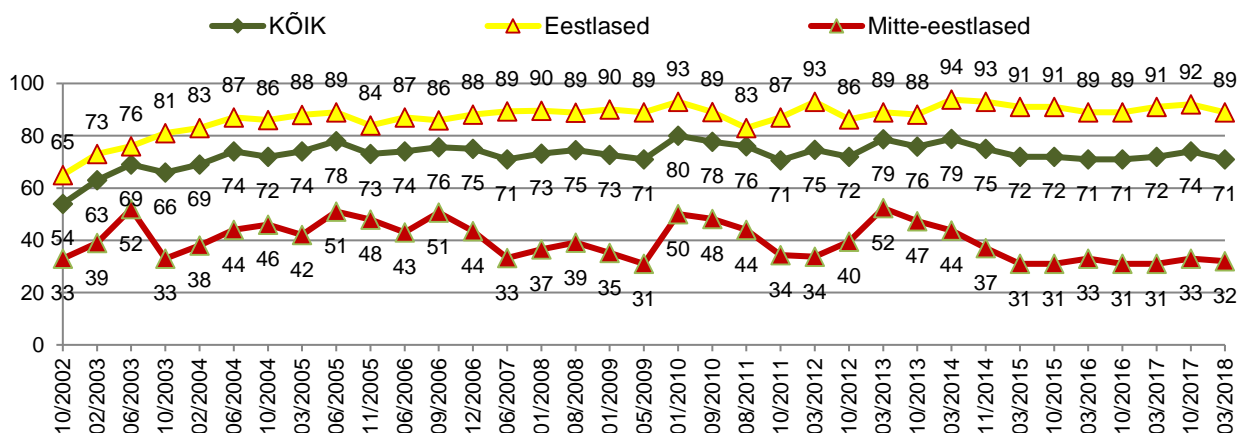
Eesti kuulumist NATO-sse pooldas 2018. aasta märtsis 71% elanikkonnast, sh 41% on kindlasti ja 30% pigem NATO-sse kuulumise poolt. NATO-sse kuulumise vastu on 19% Eesti elanikkonnast; seisukohta ei oska võtta 11 protsenti (Joonis 45).

Joonis 45. Hoiakud NATO-ga liitumise/ NATO-sse kuulumise suhtes; 2002-2018 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

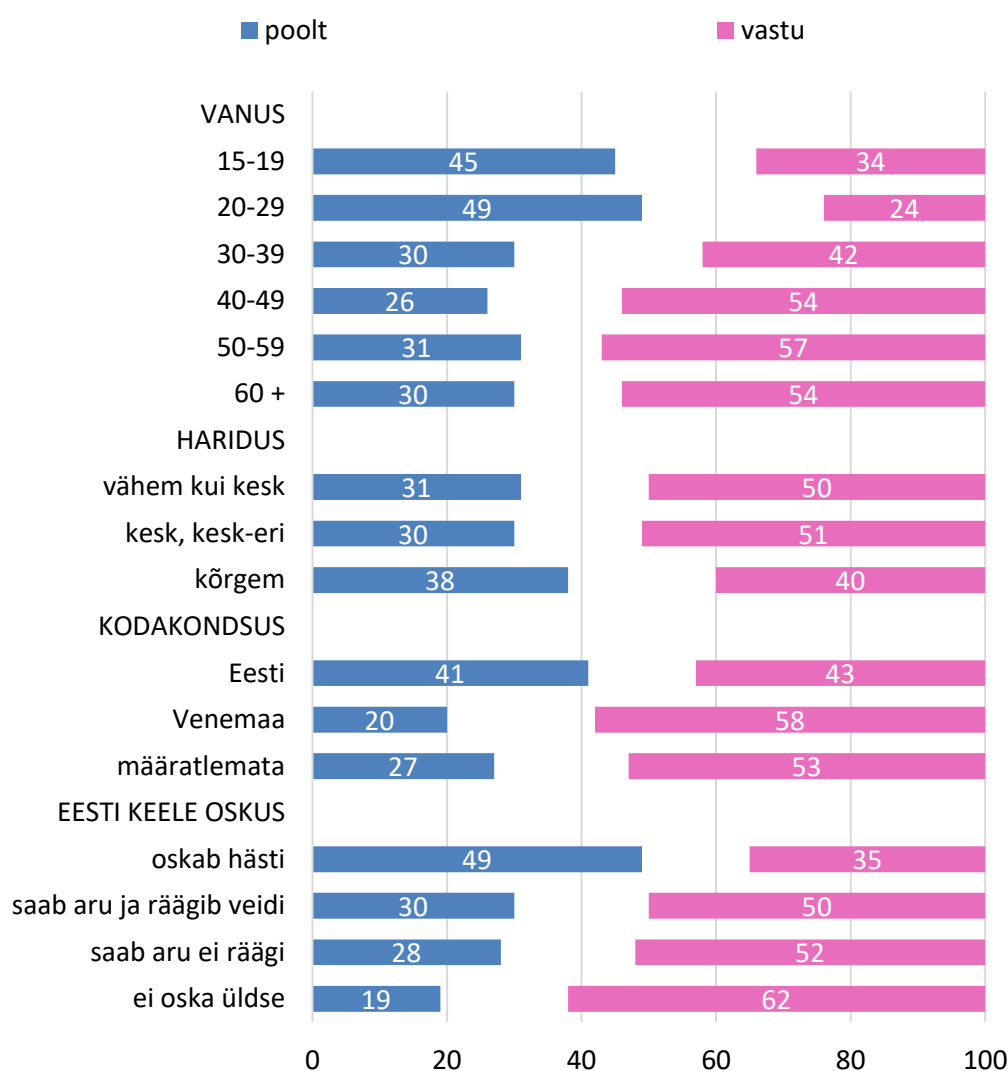

Kui eestlastest toetab Eesti kuulumist NATOsse ligi 90 protsenti, siis venekeelsete vastajate toetus NATO-le on oluliselt madalam, vaid 32 protsenti. Venekeelsetest vastajatest on Eesti NATO-sse kuulumise vastu 48% ja viiendik ei oma antud küsimuses kindlat seisukohta (Joonis 46). Venekeelsete vastajate seas on toetus NATO liikmeks olekule juba alates 2015. aasta märtsist saadik madalseisus – nagu see oli ka pärast „pronksiööd“ 2007. aastal ja pärast „Araabia kevade“ sündmusi 2011. aastal.

Joonis 46. NATO-ga liitumise/ NATO-sse kuulumise pooldajate osakaal; eesti- ja muukeelsete elanike võrdlus 2002-2018 (kindlasti ja pigem pooldajate %; N = kõik vastajad)

Joonis 47. Suhtumine NATO-sse kuulumisse venekeelsete vastajate erinevates gruppides – Märts 2018 (N = mitte-eestlastest vastajad)

Vaadates suhtumist NATO liikmesusse erinevates venekeelse elanikkonna gruppides, on näha, et mida paremini on inimene lõimunud ja oskab eesti keelt, seda positiivsem on tema suhtumine NATO liikmeks olekusse.

Kõige enam on NATO-sse kuulumise vastu eesti keelt üldse mitte või vähe oskavad ning vanemad kui 40-aastased mitte-eestlased, kellel puudub Eesti kodakondsus.

Seevastu 20-29 aastastest ning hästi eesti keelt oskavatest venekeelsetest vastajatest toetavad Eesti NATO liikmeks olekut ligi pooled.

7.2 NATO abi Eestile võimaliku ohu korral

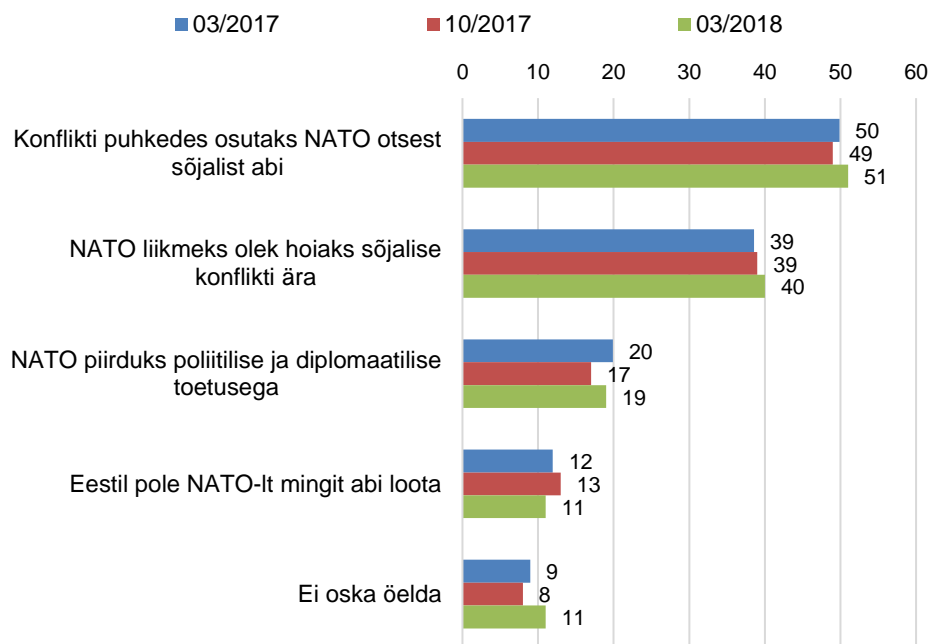
NATO-t peetakse elanikkonna enamuse poolt Eesti julgeoleku tagamise peamiseks garantiiks (vt. peatükk 3.5). Aastate jooksul on inimeste veendumus selles, et NATO Eestile ähvardava sõjalise ohu korral realselt sõjalist abi osutab, järjest kasvanud. Kindlustunde kasvule kaasa aidanud NATO liitlaste reaalse kohaloleku suurenemine Eestis.

Kui varasemates küsitlustes tuli neljast vastusevariandist välja valida vaid üks, siis alates 2017 kevadest oleme andnud vastajatele võimaluse teha mitu valikut, kuna erinevad vastused ei välista üksteist täielikult.

Novembris 2016, kui nelja vastusevariandi seast sai teha vaid ühe valiku, olid tulemused järgmised: **44 protsenti küsitletutest leidis, et Eestit ähvardava ohu korral osutaks NATO otsest sõjalist abi**, 21% uskus, et NATO liikmeks olek suudaks sõjalise konflikti ära hoida. Seda, et NATO piirduks poliitilise ja diplomaatilise toetusega leidis 14% ja 11% arvates ei oleks Eestil NATO-lt mitte mingit abi loota.

Mitme vastusevõimaluse korral leiavad pooled vastajaist, et NATO osutaks konflikti puhkedes otsest sõjalist abi ning 40% arvab, et NATO liikmeks olek hoiab sõjalise rünnaku võimaluse Eesti vastu hoopis ära. Seda, et NATO riigid piirduksid vaid poliitilise ja diplomaatilise toetusega, leiab viiendik küsitletuist ning seda, et Eestil pole NATO poolt mingit abi loota - 11 protsenti (Joonis 48).

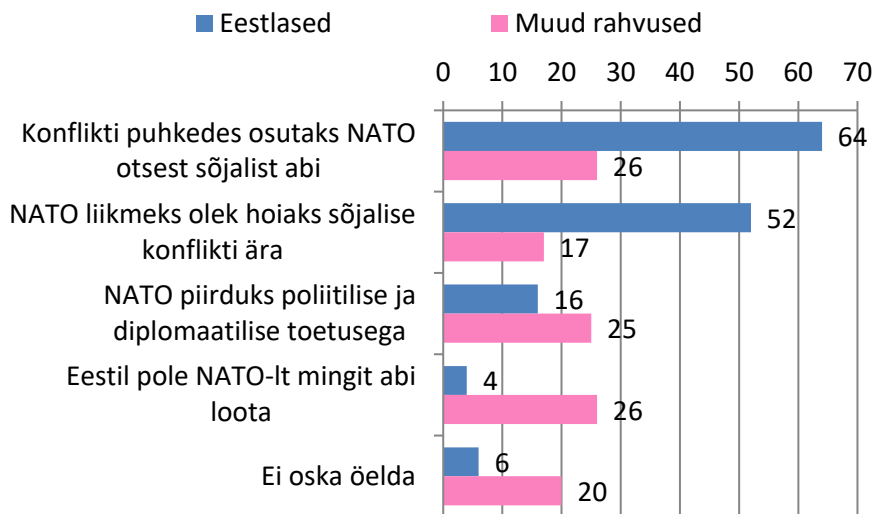
Joonis 48. NATO roll Eesti julgeoleku tagamisel, kui Eestit ähvardab sõjaline oht; 2017/2018 (%; N = kõik vastajad)

Eestlaste usk NATO toetusesse on märgatavalt tugevam kui venekeelsetel vastajatel, mis tuleneb juba suhtumisest alliansi liikmeks olekusse. Eestlastest pakkus neid kahte esimest vastusevarianti vastavalt 64% ja 52% (Joonis 49). Venekeelsetest vastajatest usub NATO sõjalisse abisse vaid 26 protsenti, märksa suurem osa vastajaist leiab, et Eestil pole NATOlt abi loota (26%) või et NATO piirduks vaid poliitilise ja diplomaatilise toetusega (25%). Siiski on nende osakaal, kes NATO abi ei looda, kuue protsendi võrra kahanenud.

Eestlastest pelgab seda, et NATO kollektiivkaitse üldse ei toimi, vaid neli protsenti.

Joonis 49. NATO roll Eesti julgeoleku tagamisel, kui Eestit ähvardab sõjaline oht eestlaste ja mitte-eestlaste hinnangutes, oktoober 2017 (%) ; N = kõik vastajad

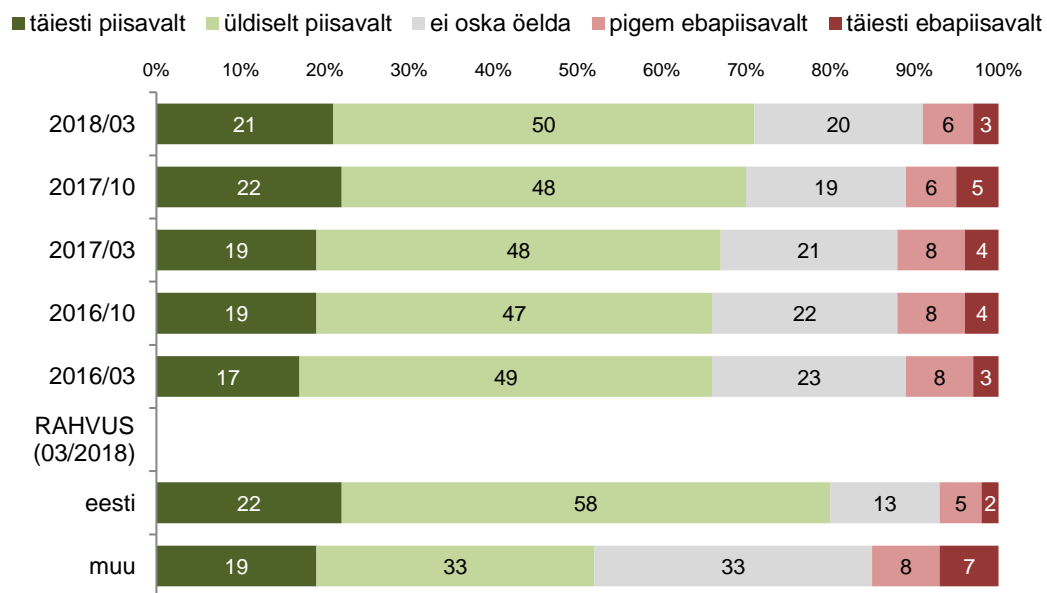

7.3 Hinnangud NATO poolt ette võetud sammudele

Alates 2014. aasta novembrist oleme uurinud ka seda, kuidas suhtuvad Eesti elanikud NATO poolt ette võetud sammudesse Eesti julgeoleku paremaks tagamiseks.

Küsitati, kas NATO on tänases julgeolekuolukorras teinud piisavalt (Joonis 50) ning kuidas suhtutakse NATO liitlasvägede kohalolekusse Eestis (Joonis 51).

Joonis 50. Kas NATO on teinud piisavalt Eesti julgeoleku tagamiseks? 2016-2018 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad

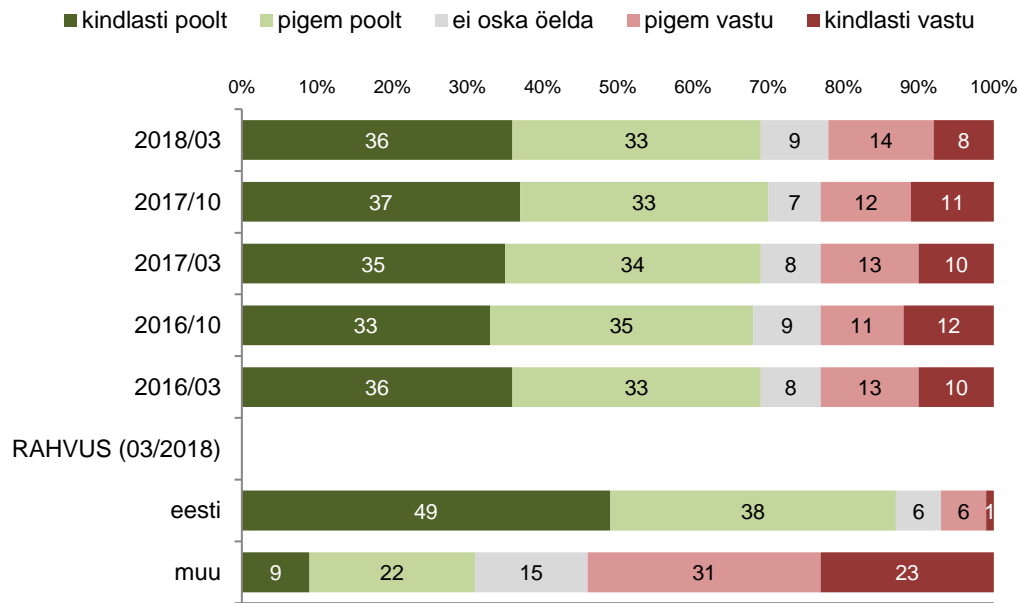

Hinnang NATO poolt ette võetud sammudele Eesti julgeoleku tagamiseks on olnud läbi kõikide küsitluste valdavalt positiivne ning liikunud tõusujoones: NATO tegevust peab **täiesti või üldiselt piisavaks 71 protsenti küsitletutest**, sh, 80% eestikeelsetest vastajatest.

Venekeelsetest vastajatest peab NATO tegevust piisavaks 52 protsenti (tõus kuus protsenti), kuid tervelt kolmandik ei oska või ei soovi sellele oma hinnangut anda. 15 protsenti venekeelsete vastajate arvates on NATO teinud Eesti julgeoleku tagamiseks ebapiisavalt, eestlastest arvab nii vaid seitse protsenti.

Seevastu **NATO vägede kohalolekuse Eestis suhtuvad venekeelsed vastajad ülekaalukalt eitavalt (54%), samal ajal kui eestlastest pooldavad seda ligi 90 protsenti (Joonis 51)**. Taoline suhtumine haakub otseselt mitte-eestlaste domineerivalt negatiivse ja eestlaste positiivse hoiakuga NATO liikmesuse kohta tervikuna.

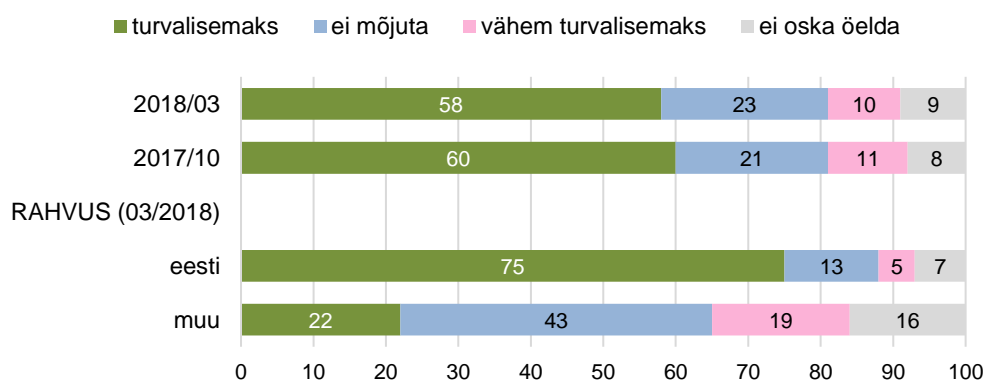
Joonis 51. Kuidas te suhtute NATO liitlasvägede kohalolekuse Eestis? 2016–2018 võrdlus (%; N = kõik vastajad)

7.4 Hinnangud NATO lahingugrupi mõjule Eesti turvalisusele

Oktoobris 2017 lisasime küsitluse täiendava küsimuse: **Kas Eestisse paigutatud NATO lahingugrupi sõdurid muudavad riigi üldiselt turvalisemaks või pigem vähem turvaliseks või ei mõjuta nad turvalisust kummaski suunas**. Kui eestlastest leiab 75 protsenti, et NATO lahingugrupp on muutnud Eesti turvalisemaks, siis mitte-eestlaste enamik selles Eesti turvalisusele mõju ei näe (43%) (Joonis 52).

Joonis 52. Kuidas mõjutab NATO lahingugrupi sõdurite kohalolek Eesti turvalisust? Oktoober 2017/ Märts 2018 (%; N = kõik vastajad)

8 Rahvusvahelised sõjalised operatsioonid

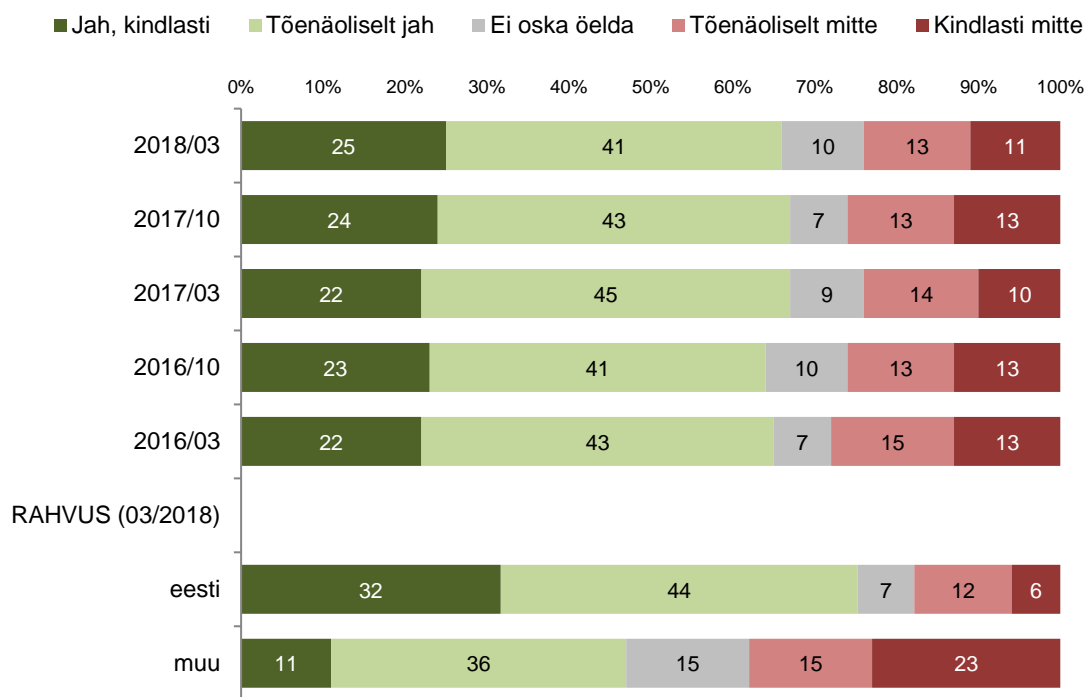
Kaheksandas peatükis kaardistame hoiakuid rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalemise suhtes: kui vajalikuks elanikud üldiselt peavad Eesti osalemist taolistes operatsioonides, mis põhjustel peaks Eesti välismissioonidel osalema ja kuidas suhtutakse välismissioonidel osalemisse NATO, Euroopa Liidu ja ÜRO üksuste koosseisus.

8.1 Suhtumine Eesti osalemisse rahvusvahelistes operatsioonides

Positiivne suhtumine Eesti osalemisse rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides on pidevalt kasvanud ning on viimases kolmes küsitluses püsinud stabiilselt kõrgel tasemel. **66% Eesti elanikkonnast leiab, et Eesti kaitsejõudude üksused peaksid vastavalt oma võimalustele osalema rahvusvahelistes operatsioonides**, sealhulgas 25% vastajate arvates tuleks seda kindlasti teha (Joonis 53). 24 protsenti küsitletutest arvab, et neis operatsioonides ei peaks tõenäoliselt või kindlasti mitte osalema.

Oluline erinevus missioonidesse suhtumisel on eesti- ja venekeelsete vastajate vahel. Eestlastest toetab missioonidel osalemist 76 protsenti, venekeelsetest vastajatest vähem kui pooled.

Joonis 53. Kas Eesti üksused peaksid osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides? 2016-2018 võrdlus (%) ; N = kõik vastajad)

8.2 Rahvusvahelistel operatsioonidel osalemise argumendid

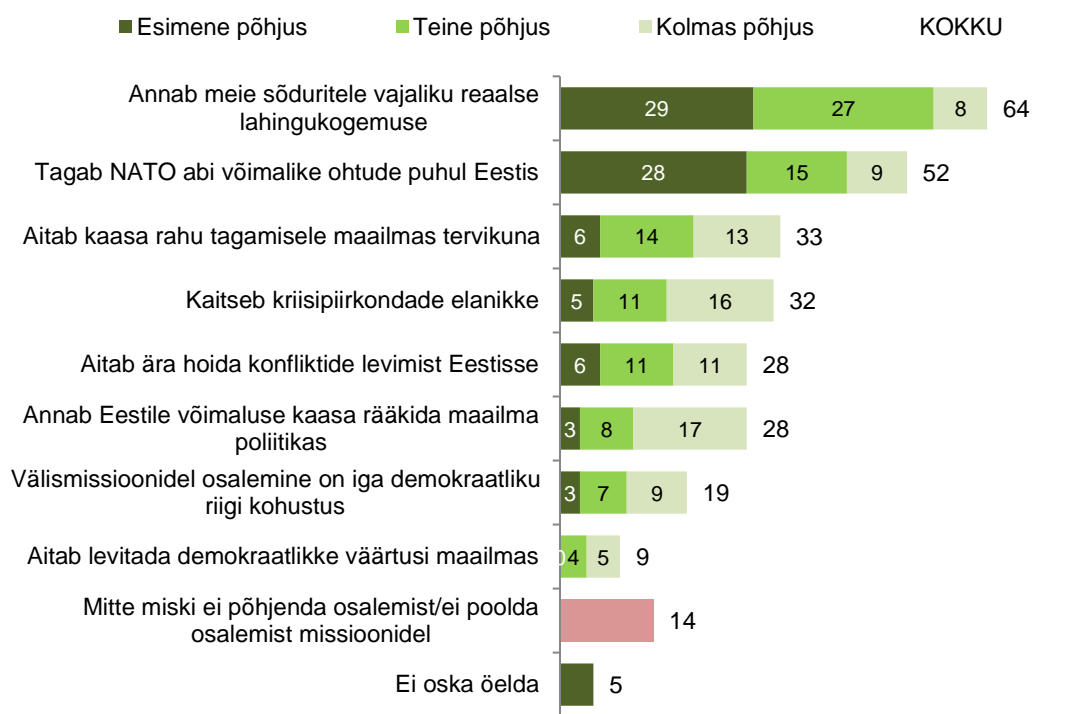
Vastajail paluti etteantud nimekirjast valida kolm kõige olulisemat põhjust, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides. Tulemused fikseeriti järjestatuna, st. milline on olulisuselt esimene, milline teine ja milline kolmas põhjus.

Kahe kõige olulisema põhjusena nimetati kõige sagedamini, et **missioonidel osalemine annab meie sõduritele reaalse lahingukogemuse (29%) ning see tagab NATO abi võimalike ohtude puhul Eestis (28%)**. Mõlemad motiivid tõusid esikohtadele ka kolme põhjuse kogusummas ([Joonis 54](#)).

Olulisuselt kaheks järgmiseks argumendiks, miks osaleda välismissioonidel, peetakse vastajate hinnangul kaasaitamist rahu tagamisele maailmas (kolme põhjuse summa 33%) ja kriisipiirkondade elanike kaitsmist (32%). Konfliktide Eestisse levimise ennetamist ja Eesti võimalust maailma poliitikas kaasa rääkida valis kolme olulisema motiivi hulka 28 protsenti küsitletutest.

Kõige vähemolulisemaks peetakse demokraatlike väärtuste levitamist maailmas (9 protsenti).

Joonis 54. Olulisemad põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides; Märts 2018 (%; N = kõik vastajad)

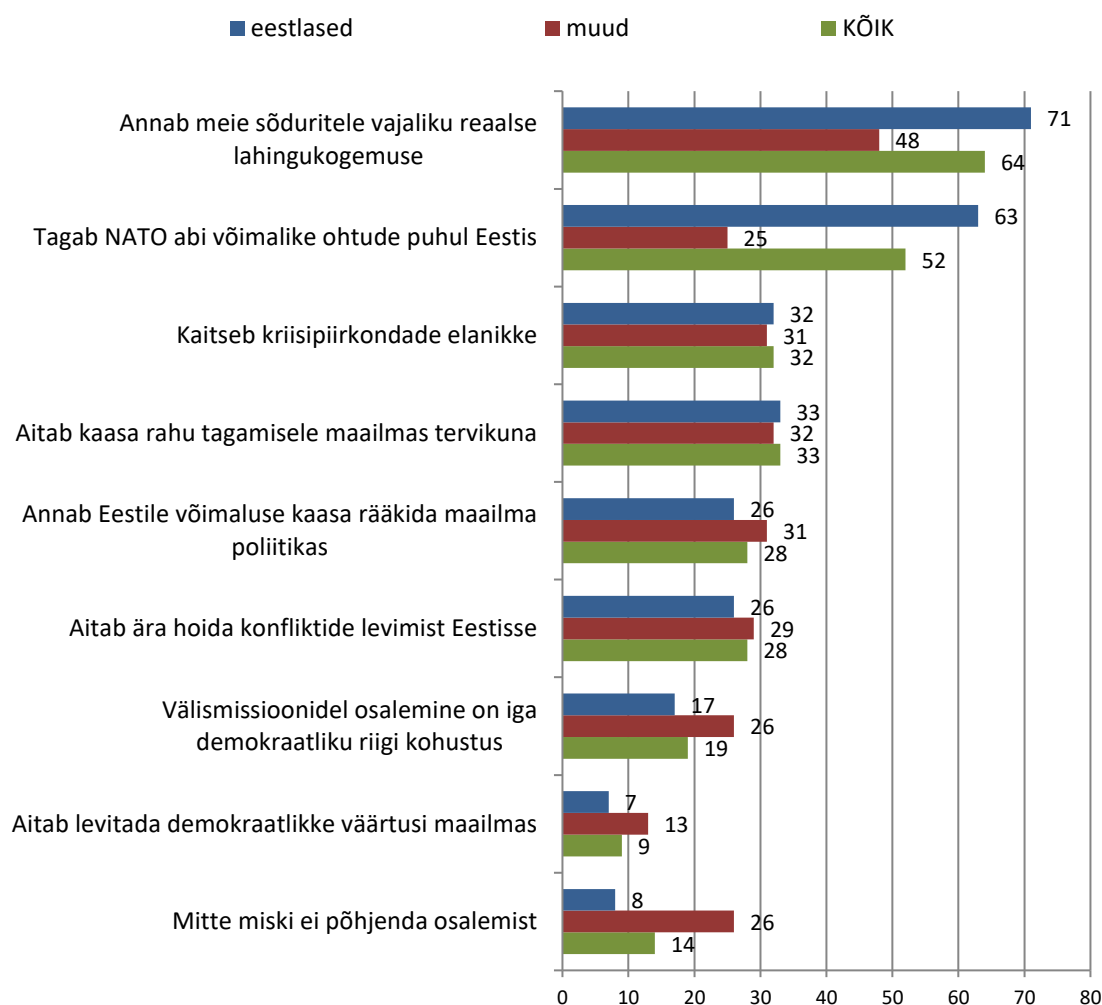

Nii nagu erines oluliselt eestlaste ja muus rahvusest vastajate suhtumine missioonidel osalemisse, on ka arusaamad missioonidel osalemise põhjustest mõnevõrra erinevad.

Kolme valiku kogusummas on nii eestlastest kui ka muust rahvusest vastajate jaoks olulisim kaitsevõime saamine, ehkki viimased nimetavad seda väiksema sagedusega (vastavalt 71% ja 48%). Teisel kohal on eestlaste jaoks NATO abi tagamine Eestile (62%), millesse venekeelsed vastajad ju eriti ei usu (nii selgus peatükis 7.2, vt. joonis 48) – nii ongi selle vastuse osatähtsuseks venekeelsete vastajate seas vaid 25 protsenti. Venekeelsete vastajate jaoks on teise põhjendusega võrdse tähtsusega kaasa aitamine rahu tagamisele maailmas (32%), Eesti võimalused kaasa rääkida maailma poliitikas (31%) ja kriisipiirkondade elanike kaitse (31%).

Neid kolme põhjendust ning lisaks ka konfliktide Eestisse levimise ärahoidmist tähtsustatakse võrdselt nii eestlaste kui ka mitte-eestlaste valikutest ([Joonis 55](#)).

Joonis 55. Olulisemad põhjused, miks Eesti peaks osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides, Märts 2018 (kolm põhjust kokku %; N = kõik vastajad)

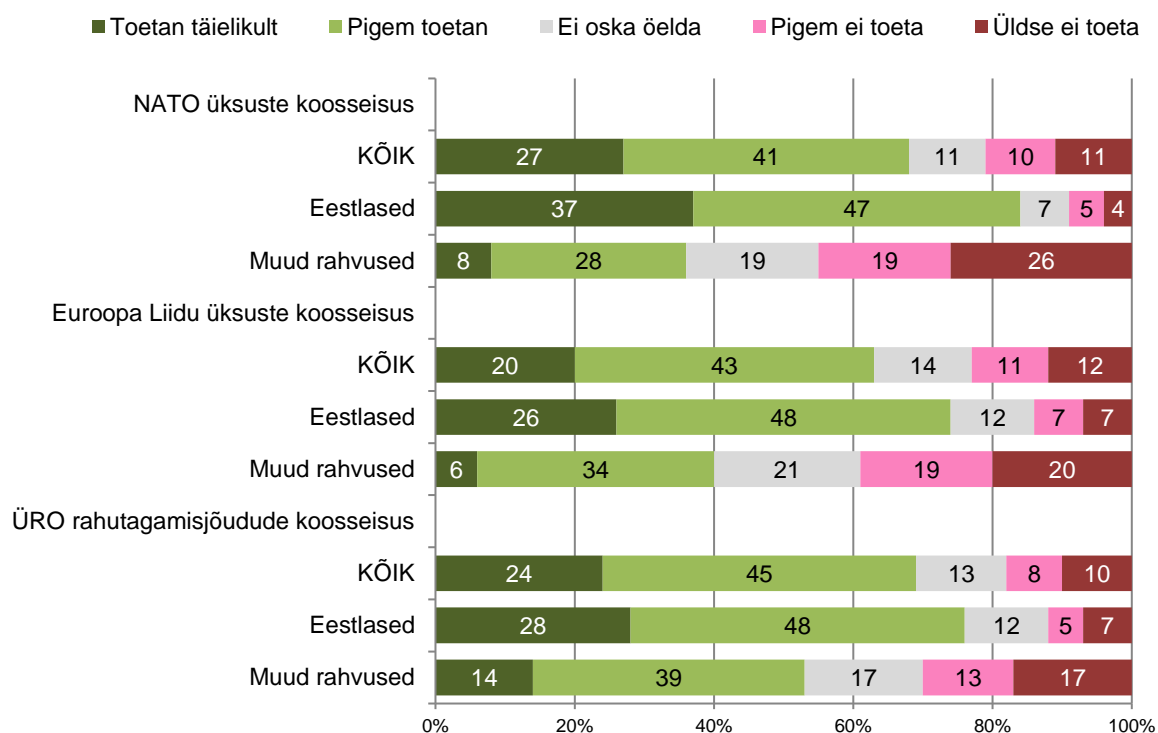
8.3 Suhtumine osalemisse NATO, EL ja ÜRO missioonidel

Kuna Eesti kaitseväelased on osalenud missioonidel nii NATO, Euroopa Liidu kui ka ÜRO üksuste koosseisus, tundsi me huvi, kas avalikul arvamusel on erineva egiidi all toimuvatesse operatsioonidesse ka erinev suhtumine.

Alates 2015 oktoobrist, mil seda küsimust hakati esitama, ei ole üldistes hinnangutes suuri muutusi toimunud – enam-vähem võrdselt toetatakse kõikidel missioonidel osalemist: NATO üksuste koosseisus osalemist toetas 2018 märtsis 68%; Euroopa Liidu üksuste koosseisus 63% ja ÜRO rahutagamisjõudude koosseisus 69%.

Kui valdav osa eestlastest toetab kõigil missioonidel osalemist, seejuures kõige enam NATO missioone (84%), siis venekeelsete vastajate puhul on sellel, millise organisatsiooni egiidi all missioon toimub, suurem tähtsus. Kõige toetavam on venekeelsete vastajate suhtumine ÜRO missioonidesse (täielikult või pigem toetab 53%). Euroopa Liidu missioone toetab 40 protsenti venekeelsetest vastajatest, toetus NATO missioonidele jääb sellest veelgi madalamaks (toetab 36%, ei toeta 45%) (Joonis 56).

Joonis 56. Suhtumine Eesti kaitseväge üksuste osalemisse rahvusvahelistes operatsioonides; 2018 märts (%) ; N = kõik vastajad

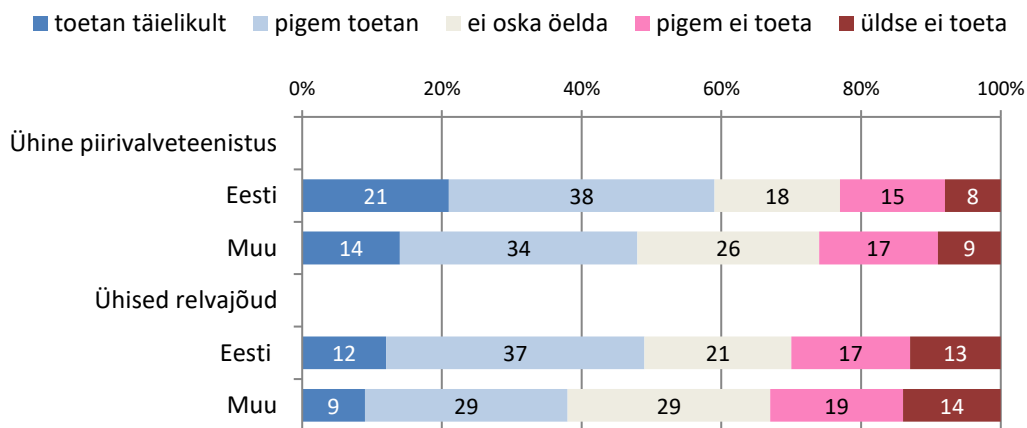
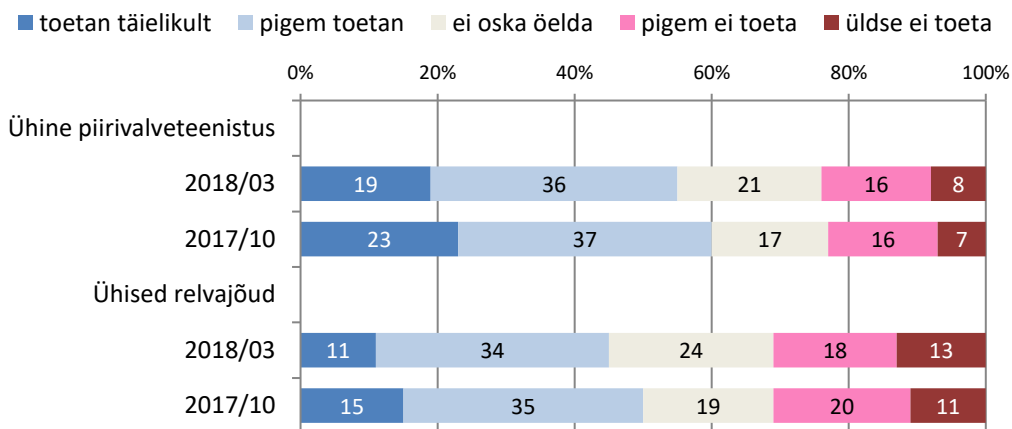

8.4 Arvamus Euroopa Liidu ühisest piirivalveteenistusest ja relvajõududest

Euroopa Liidus on järjest sagedamini hakatud rääkima nii Euroopa Liidu ühtse piirivalveteenistuse kui ka ühiste relvajõudude loomise vajalikkusest.

Avalik arvamus suhtub mõlemasse ettepanekusse üldiselt pooldavalt: ühise piirivalveteenistuse loomist toetab 55 protsenti ja selle vastu on 24 protsenti küsitletutest; ühiste relvajõudude moodustamist toetab 45% ja selle vastu on 31% (Joonis 57). Siiski on toetus neile ettepanekutele võrreldes sügisega pisut kahanenud.

Joonis 57. Suhtumine ettepanekusse luua Euroopa Liidu ühine piirivalveteenistus ja ühised relvajõud; võrdlus 2017/2018 (%) ; N = kõik vastajad

Eestlastest toetab ühise piirivalve loomist 59 protsenti, venekeelsetest vastajatest 48 protsenti; ühiste relvajõudude loomise poolt on 49 protsenti eestlastest ja 38 protsenti venekeelsest vastajatest.

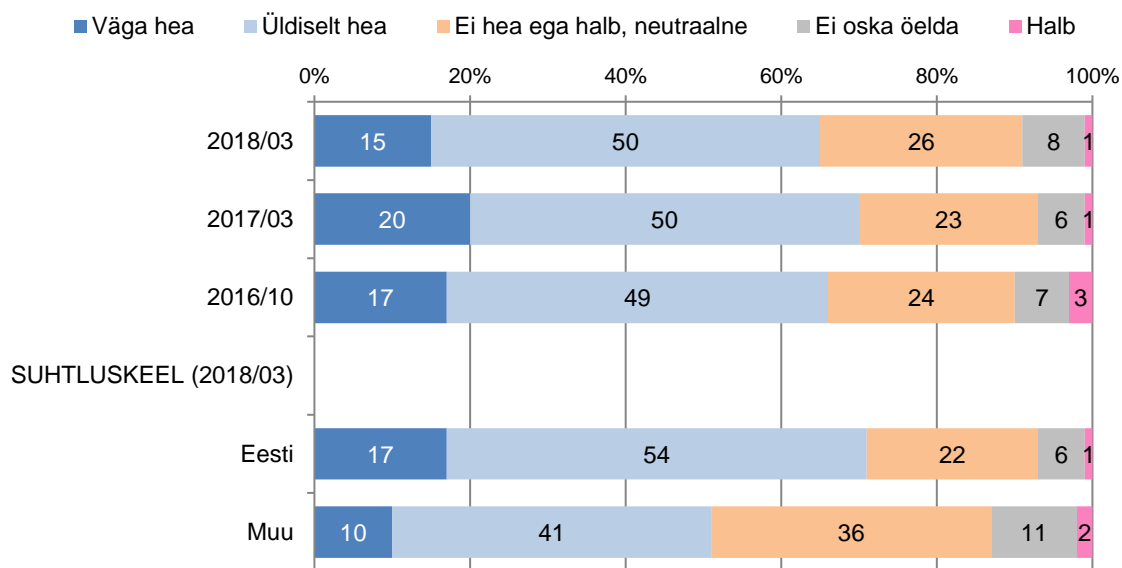
Seega on Euroopa Liidu ühiste relvajõudude idee venekeelsete vastajate seas vaid kuue protsendi võtta suurem kui nende toetus Eesti kuulumisele NATOsse.

9 Suhtumine kutselistesse kaitseväelastesse

Küsitati mitte vastaja enda suhtumist elukutselistesse kaitseväelastesse, vaid seda, kuidas talle tundub, milline on Eestis inimeste suhtumine kutselistesse kaitseväelastesse.

Seda suhtumist peetakse stabiilselt positiivseks. **Väga heaks või üldiselt heaks peab tegevväelastesse suhtumist 65% küsitletutest**, eestikeelsetest vastajatest koguni 71 protsenti (Joonis 58).

Joonis 58. Suhtumine elukutselistesse kaitseväelastesse; võrdlus 2016-2018 (%; N = kõik vastajad)

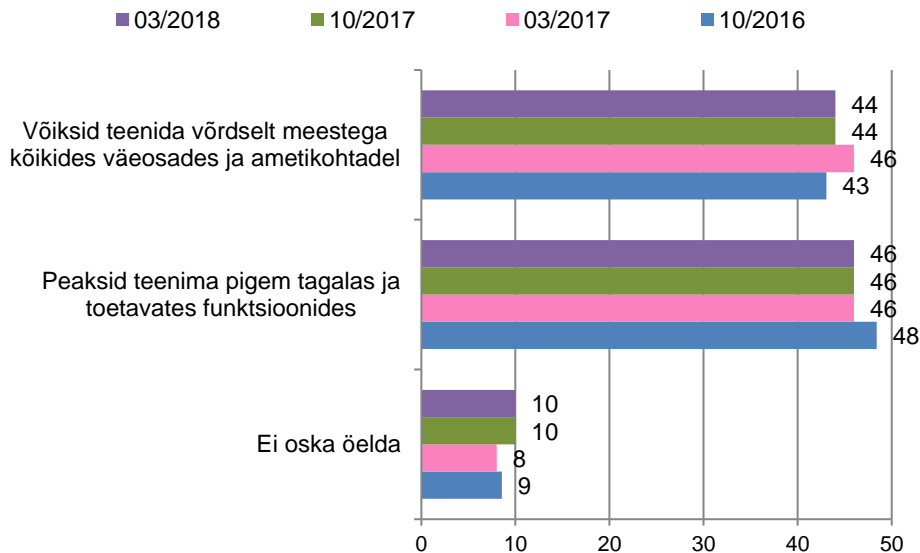

2017 oktoobris seda küsimust küsimustikus ei olnud

10 Naiste rollist kaitseväes

Kui naiste vabatahtlikku ajateenistust on hakanud aja jooksul toetama ühe suurem osa Eesti elanikkonnast (vt. 6.1.4. käesolevas aruandes), siis naiste roll ja pädevus kutselise kaitseväelasena tekitab avalikus arvamuses veel üsna vastakaid arvamusi, mis on pealegi väga püsiva loomuga (Joonis 59).

Joonis 59. Millistel ametikohtadel ja väeosades võiksid teenida naised kaitseväes? võrdlus 2016-2018 (%; N = kõik vastajad)

Hindamiseks esitatud kahe seisukoha vahel jagunesid arvamused pea võrdselt pooleks: 46 protsenti küsitletutest leiab, et naised peaksid kaitseväes teenima pigem tagalas ja toetavates funktsioonides ning 44 protsenti leiab, et naised võiksid teenida meestega võrdselt kõikides väeosades ja ametikohtadel.

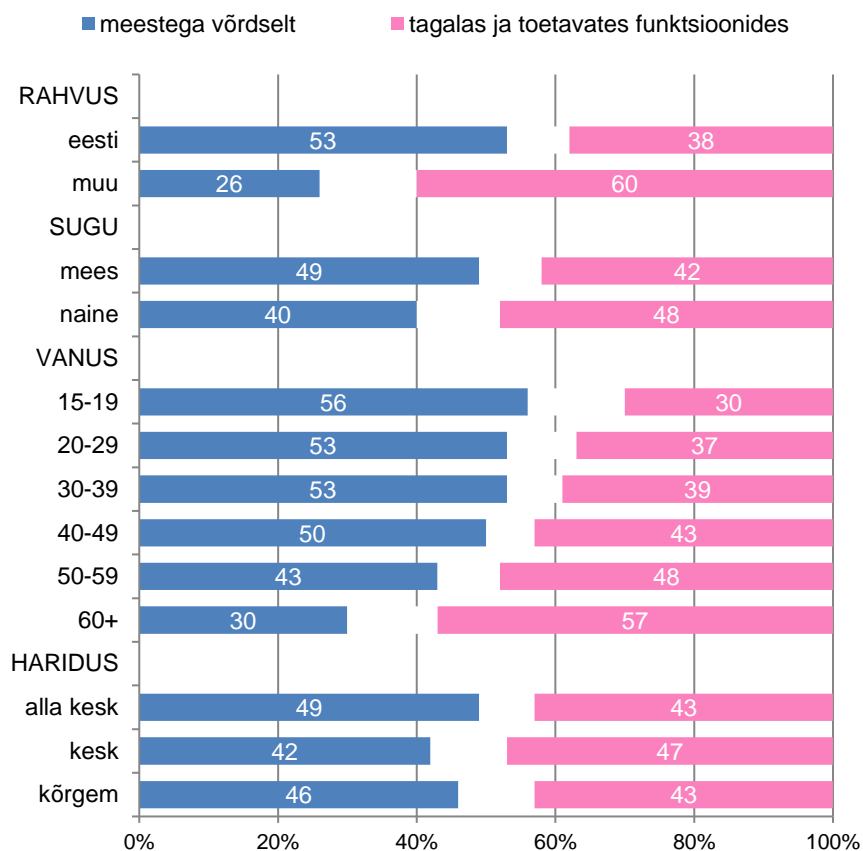
Tegemist on selge lõhega soorollide tänapäevase ja traditsioonilise käsitluse vahel.

Tagalas ja toetavates funktsioonides eelistaks naisi kaitseväes näha rohkem venekeelsed ning keskmisest vanemad vastajad: venekeelsetest vastajatest arvab nii 60 protsenti, üle 60 aastatest vastajatest 57 protsenti.

Naiste võrdseid õigusi ja võimalusi ka kaitseväes töötamisel toetavad aga rohkem eestlased (53%) ning vastajad vanusegruppides 15-19 (56%) ja 20-39 (53%).

Mehed on rohkem valmis aktsepteerima naiste võrdseid õigusi kaitseväes töötamiseks, kui naised (Joonis 60).

Joonis 60. Millistel ametikohtadel ja väeosades võiksid teenida naised kaitseväes? Märts 2018; (%; N = kõik vastajad)

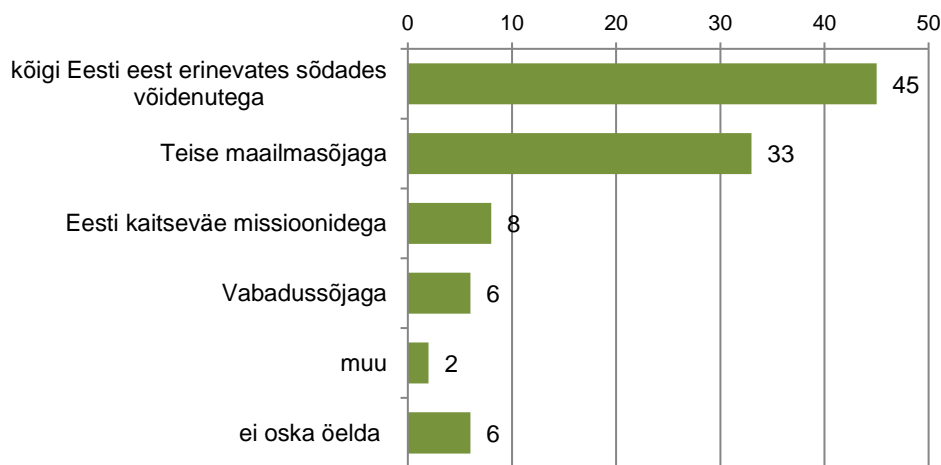
11 Veteranipoliitika

11.1 Veterani mõiste

Alates 2011. aasta novembrist alates on arvamusmonitooringus sisaldunud küsimus, kas sõna „veteran“ seostub inimeste jaoks eeskätt Teise maailmasõjaga, Vabadussõjaga või Eesti kaitseväge välismissioonidega. Kuni 2016. aasta märtsini läbi viidud küsitlustest selgus, et enam kui poolele elanikkonnast (55%) **seostus sõna „veteran“ eeskätt Teise maailmasõjaga**. Eesti kaitseväge missioonidega sidus selle termini 17 protsenti kõigist küsitletutest (23% eesti- ja 5% venekeelsetest vastajatest). Samas valisid üsna paljud vastajad ka vastusevariandi „muu“, mille nad täpsustuseks lisasid, et nende jaoks tähendab veteran ükskõik millises sõjas osalenud isikut.

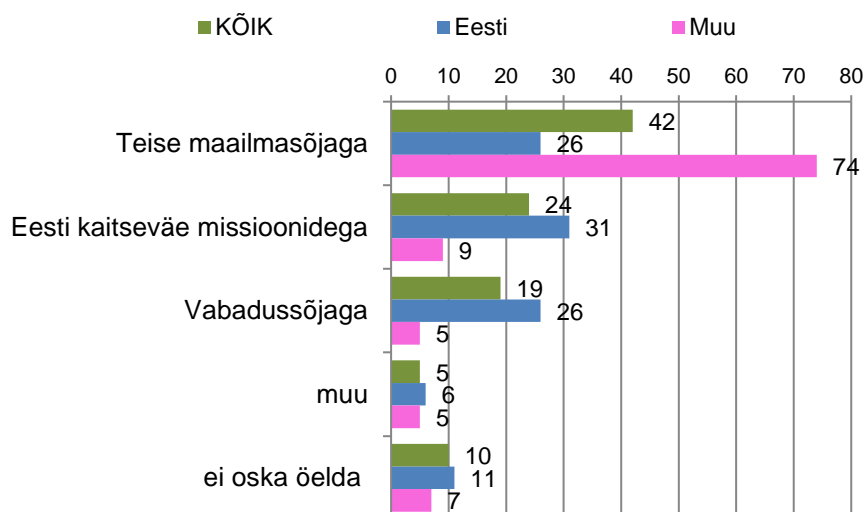
Sellest lähtuvalt lisasime sellise vastusevariandi ka küsitletavatele ette antud valikutesse ning just see vastus saavutaski kõige suurema toetuse. Eelmisel sügisel läbi viidud küsitluses toetas seda arusaama 45 protsenti küsitletutest (Joonis 61).

Joonis 61. Millega eeskätt seostub sõna „veteran“? Oktoober 2017 (%) ; N = kõik vastajad)

Kuna aga veteranipoliitika kontekstis on oluline teada saada, mil määral hakkavad inimesed seostama veterani mõistet Eesti kaitseväge missioonidega, siis naasime seekord varasema küsimuse püstituse juurde ning välistasime vastuse kõikides sõdades osalenute kohta.

Joonis 62. Millega eeskätt seostub sõna „veteran“? Märts 2018 (%) ; N = kõik vastajad)

Endiselt on esikohal veterani mõiste seostamine Teises maailmasõjas osalenutega (42%), kuid võrreldes 2016. aasta märtsiga juba üle kümne protsendi vähem. Eesti kaitseväge missioonidel käinutes näeb aga veterane 24 protsenti küsitletutest (seitsme protsendipunkti võrra enam kui kaks aastat tagasi).

Venekeelsete vastajate jaoks jääb sõna „veteran“ siiski seotuks peamiselt Teise maailmasõjaga (mis nende jaoks tähendab eelkõige Suurt Isamaasõda) – selle vastuse annab 74%.

Eestlaste poolehoid kuulub aga 31 protsendiga veterani sellele tähendusele, mis on seotud Eesti kaitseväge missioonidega ning teisel-kolmandal positsioonil on võrdselt 26 protsendiga Teine maailmasõda ja Vabadussõda.

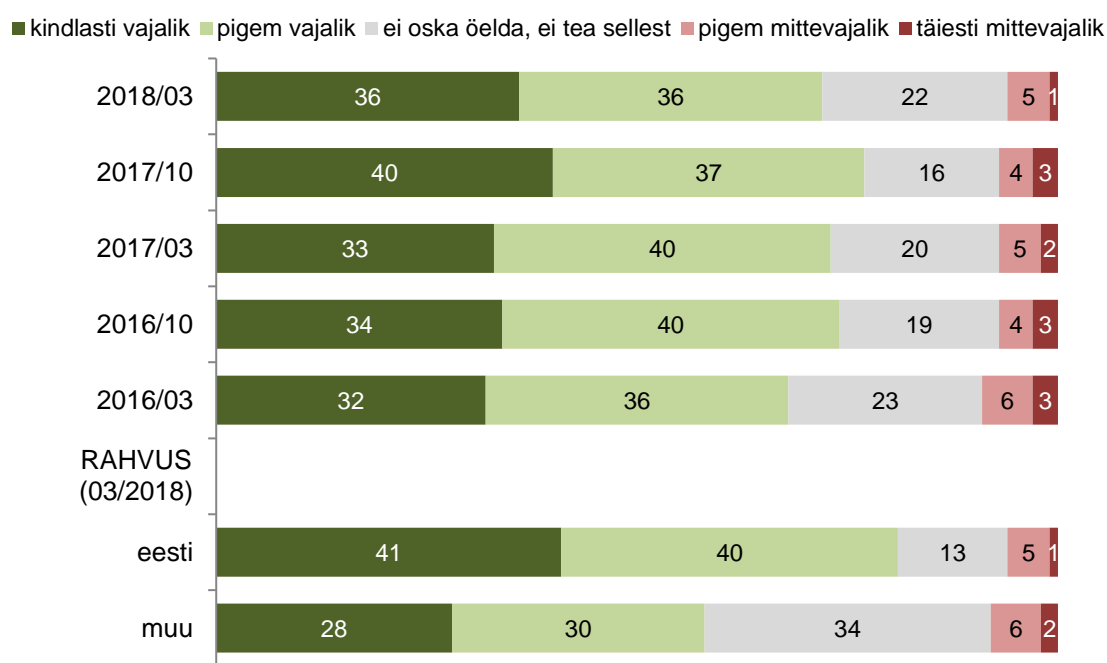
Eesti kaitseväge missioonidel osalenuid liigitavad veteranide kategooriasse siiski vähesed vastajad: 10 protsenti eestlastest ja vaid 2 protsenti venekeelsetest (Joonis 62).

11.2 Veteranide päev

Alates 2012. aastast iga aasta 23. aprillil (*jüripäeval*) tähistatavat **veteranide päeva peab 72 protsenti küsitletutest kindlasti või pigem vajalikuks** – mida iganes nad siis sõna „veteran“ all ka ei mõtleks (Joonis 63). Suhtumine veteranipäeva tähistamise vajalikkusesse on olnud positiivne läbi aastate.

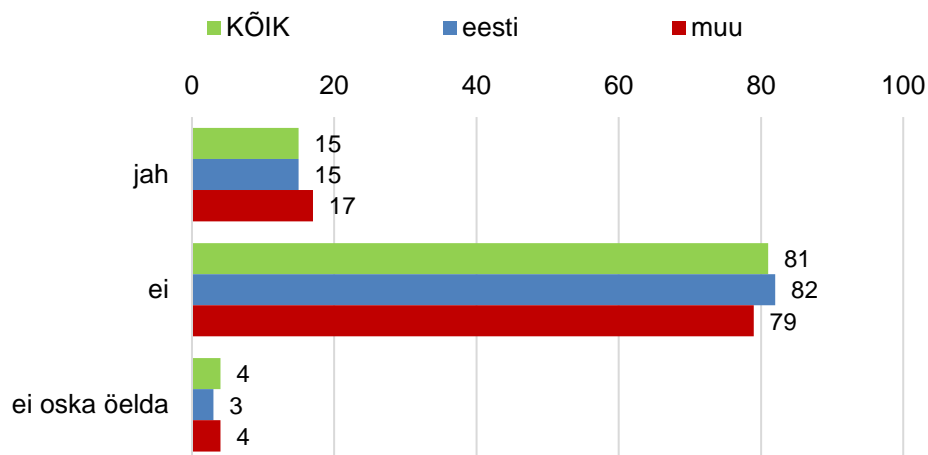
Venekeelsete vastajate teadlikkus sellise päeva tähistamisest jääb eestlastest madalamaks – sellest päevast ei tea midagi või ei oska öelda 34 protsenti vastanutest. Päeva tähistamise vajalikuks pidajaid oli venekeelsete vastajate seas siiski samuti selge enamus - 58 protsenti. Eestlastest toetab veteranide päeva tähistamist 81 protsenti. Kuus protsenti eestlastest ja kaheksa protsenti venekeelsetest vastajatest peavad veteranide päeva tähistamist mittevajalikuks.

Joonis 63. Suhtumine veteranide päeva tähistamise; võrdlus 2016-2018
(%; N = kõik vastajad)

Ise on veteranide päeva üritustel osalenud 15 protsenti küsitletutest. Ehkki muust rahvusest vastajate informeeritus sellest päevast oli madalam kui eestlaste seas, on veteranipäeva üritustest osa saanud 17% venekeelsetest ja 15% eestikeelsetest vastajatest (Joonis 64).

Joonis 64. Osalemine veteranide päeva üritustel; Märts 2018 (%; N = kõik vastajad)

Keskmisest enam on veteranipäeva üritustel osalenud 20-39 aastased vastajad, mis on ka loomulik, kuna näiteks suur veteranipäeva kontsert Tallinnas Vabaduse väljakul orienteerub eelkõige nooremate inimeste muusikamaitsele. Ka on meie veteranid pigem just selle vanusegrupi eakaaslasteks.

Veteranipäeva üritustel on keskmisest enam osalenud Põhja-Eesti (Harju- ja Lääne-Virumaa) ning Kesk-Eesti (Rapla-, Järva- ja Jõgevamaa) elanikud – vastavalt 21% ja 22%. Keskmisest vähem on veteranipäeva üritustel osalenud Lõuna-Eesti maakondade elanikud (Tartu-, Põlva-, Valga-, Viljandi- ja Võrumaa) – vaid 8 protsenti küsitletutest.

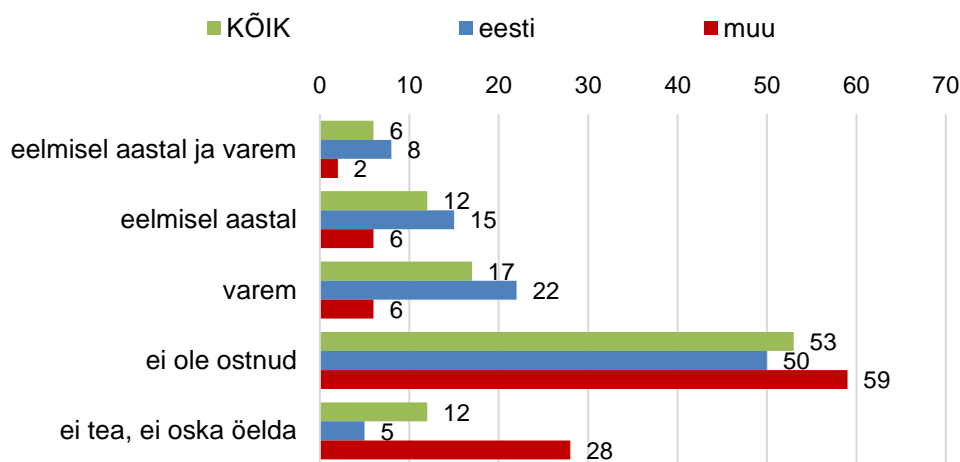
11.3 Sinilille kampaania

Koos veteranide päeva tähistamise traditsiooniga käivitati ka sinilille kampaania, mille käigus sinilille märgi ostmisega on võimalik toetada Eesti Vigastatud Võitlejate Ühingut ning avaldava tunnustust kaitseväge missioonidel osalenud veteranidele.

Kuna küsitlus toimus märtsis, enne tänavuse sinilille kampaania algust, siis puudutasid küsimused sinilille märgi ostmise ja kandmise kohta eelmise ja varasemate aastate kampaaniaid.

Sinilille märgi on eelmisel või mõnel varasemal aastal ostanud 35% küsitletutest (seejuures 12% eelmisel aastal, 17% mõnel varasemal ning 6% nii eelmisel kui ka mõnel varasemal aastal). Seda ei ole teinud 53% ning 12 protsenti ei tea sellest kampaaniast midagi (Joonis 65).

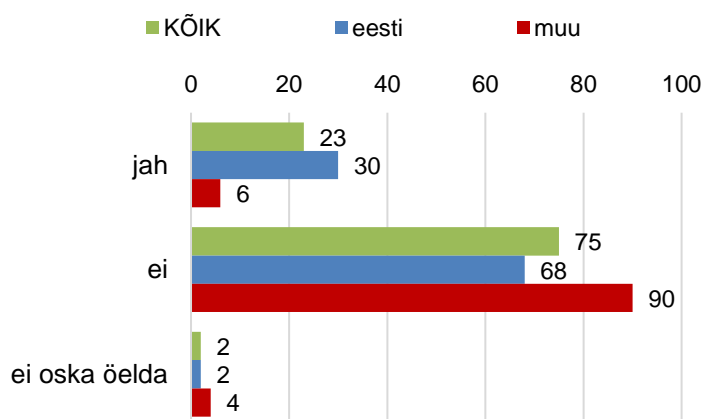
Joonis 65. Kas olete ostnud sinilille märgi?; Märts 2018 (%; N = kõik vastajad)

Kui veteranipäeva üritustest on eestlased ja muust rahvusest vastanud võtnud osa võrdsel määral, siis sinilille kampaania on seni jõudnud peamiselt eestlasteni. Neist on kampaania käigus kas eelmisel või mõnel varasemal aastal sinilille märgi ostnud 45 protsenti küsitletutest, muust rahvusest vastajatest on selle märgi ostnud vaid 14 protsenti.

Sinilille märki on viimase paari aasta jooksul rinnas kandnud 23 protsenti küsitletutest. Eestlastest on seda märki rinnas kandnud 30 protsenti, muust rahvusest vastanutest aga vaid kuus protsenti (Joonis 66).

Joonis 66. Kas olete sinilille märki rinnas kandnud?; Märts 2018 (%; N = kõik vastajad)

12 Riigikaitseõpetus koolides

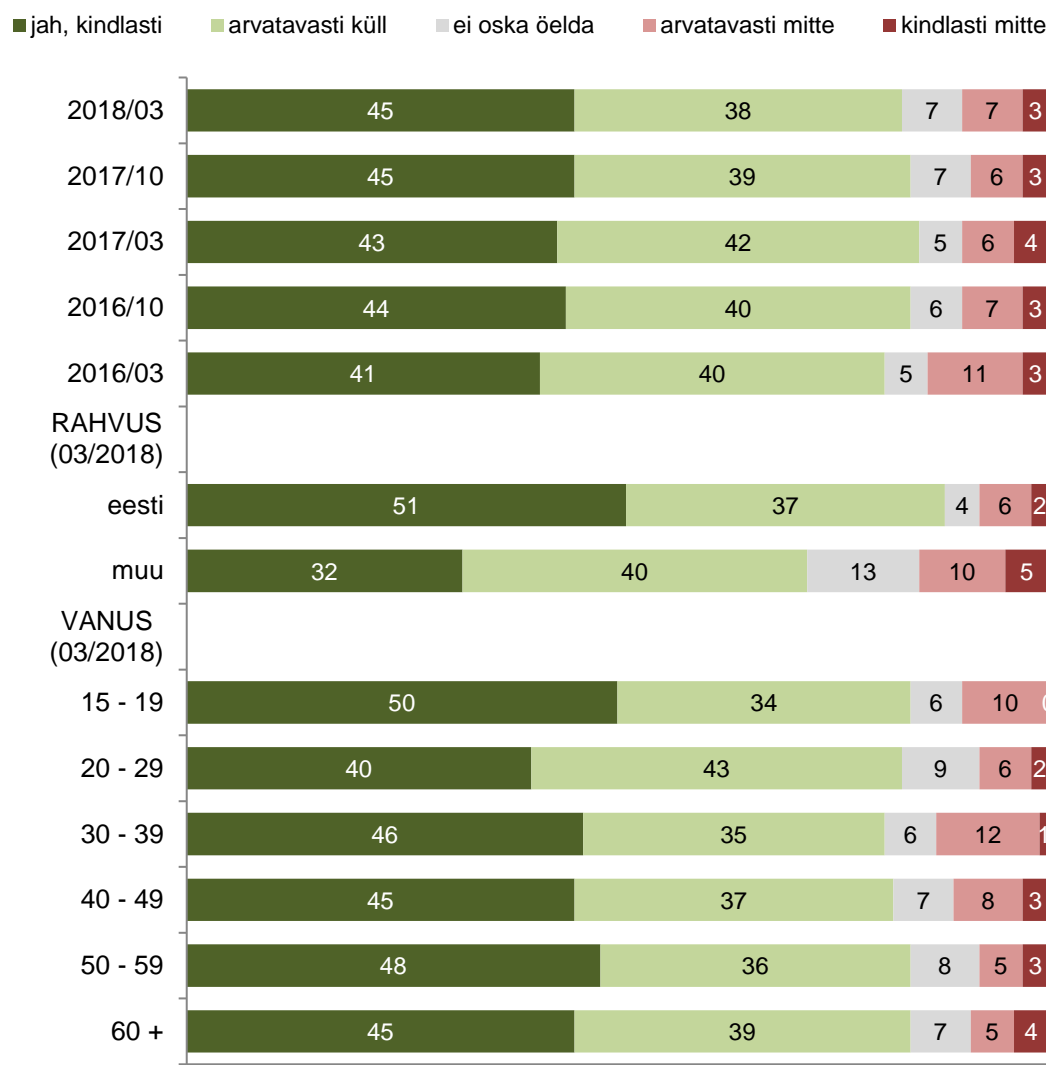
Suhtumine riigikaitseõpetuse vajalikkusesse kooli õppeprogrammis on Eesti elanikkonna seas olnud pea sama positiivne nagu noormeeste kohustuslikku ajateenistussegi: juba 2008. aastast alates on seda kindlasti või arvatavasti vajalikuks pidanud ca neli viiendikku küsitletutest.

2014 sügisel muutsime küsimuse sõnastust: „**Kas kõigis keskhariidust andvates õppeasutustes peaks olema võimalik õppida riigikaitseõpetust?**”

Riigikaitseõpetuse õpetamisele avalikkuse poolt avaldatavat toetust võib võrrelda noormeeste kohustusliku ajateenistuse vajalikuks pidamisega – see kogub väga kõrge ja stabiilse poolehoidu läbi kõikide küsitluste. **Võimalust õppida riigikaitseõpetust peab kindlasti või arvatavasti vajalikuks 83 protsenti küsitletutest (Joonis 67).** Eesti- ja venekeelsete vastajate toetus riigikaitseõpetusele erineb küll enam kui kümne protsendi võrra, kuid on mõlemas vastajate grupis selgelt domineeriv (eestlastest 88% ja mitte-eestlastest 72%). Samas vastuseisu riigikaitseõpetusele väljendab vaid 15 protsenti vene- ja 8 protsenti eestikeelsetest vastajatest.

Ka erinevates vanusegruppides on toetus riigikaitseõpetusele valdav.

Joonis 67. Suhtumine riigikaitseõpetuse vajalikkusesse kõigis keskhariidust andvates õppeasutustes; võrdlus 2016-2018 (%; N = kõik vastajad)

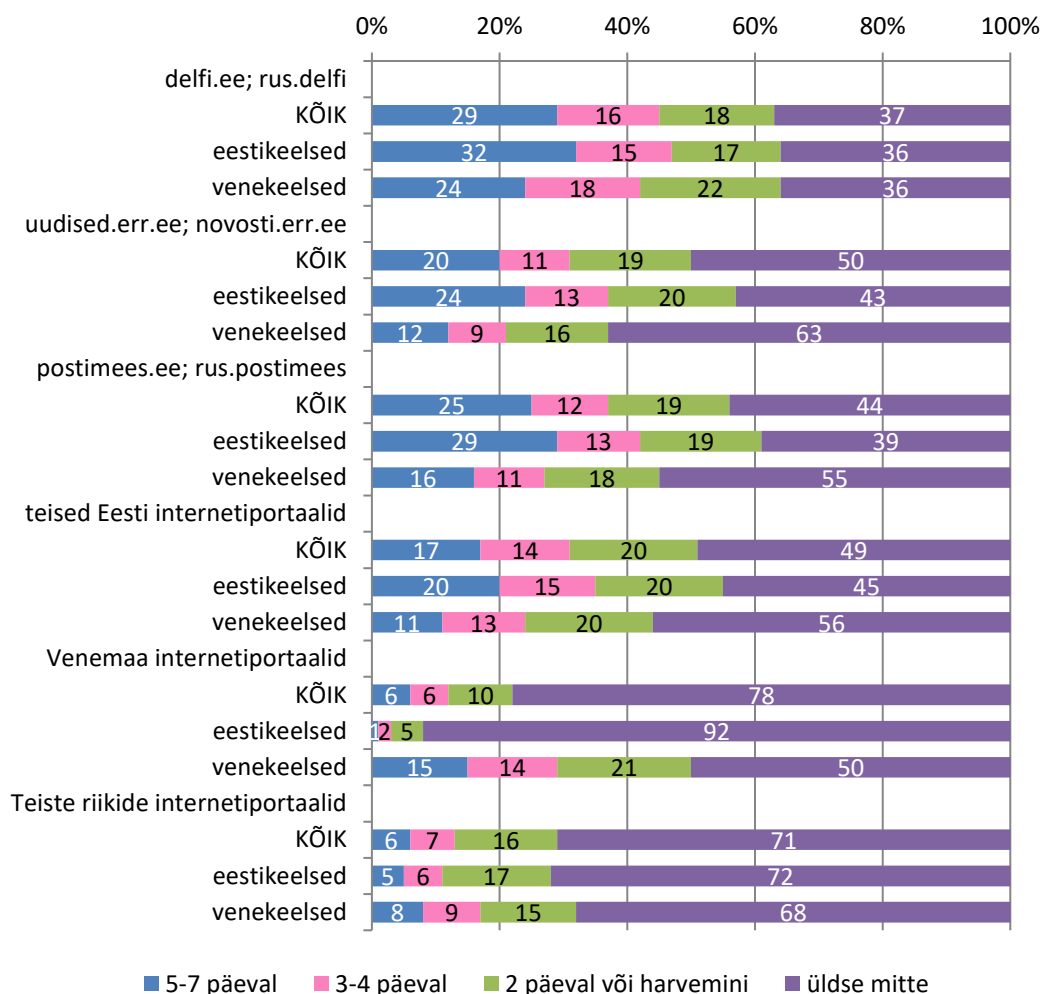

13 Meediatarbimine

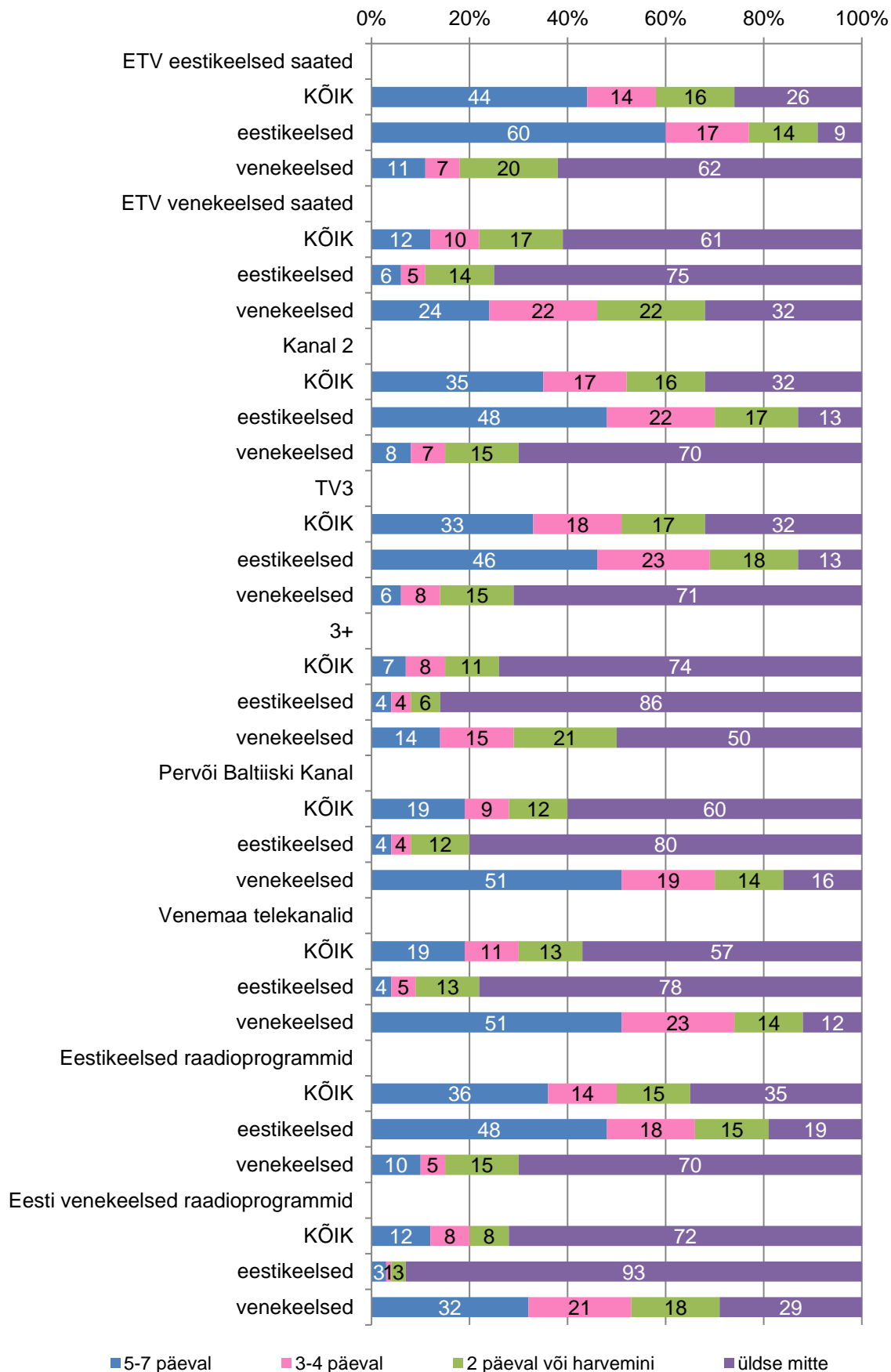
Küsimustikku oli lülitatud ka ulatuslik meediatarbimise plokk, mille eesmärgiks on eelkõige vaadelda, kuidas sõltuvad elanikkonna riigikaitse alased hoiakud vastajate kontaktist erinevate meediakanalitega. Selle väljaselgitamine nõuab andmete teisest analüüsi, mis ei ole käesoleva aruande ülesanne.

Esitame alljärgnevalt erinevate tele- ja raadiokanalite vaatamist-kuulamist ning internetiportaalide jälgimist iseloomustavad küsitlustulemused sagedusjaotustena.

Joonis 68. Uudisteportaalide ja ajalehtede võrguväljaannete külastamine
(%; N = kõik vastajad)

Joonis 69. Tele- ja raadiokanalite vaatamine/kuulamine (%) ; N = kõik vastajad

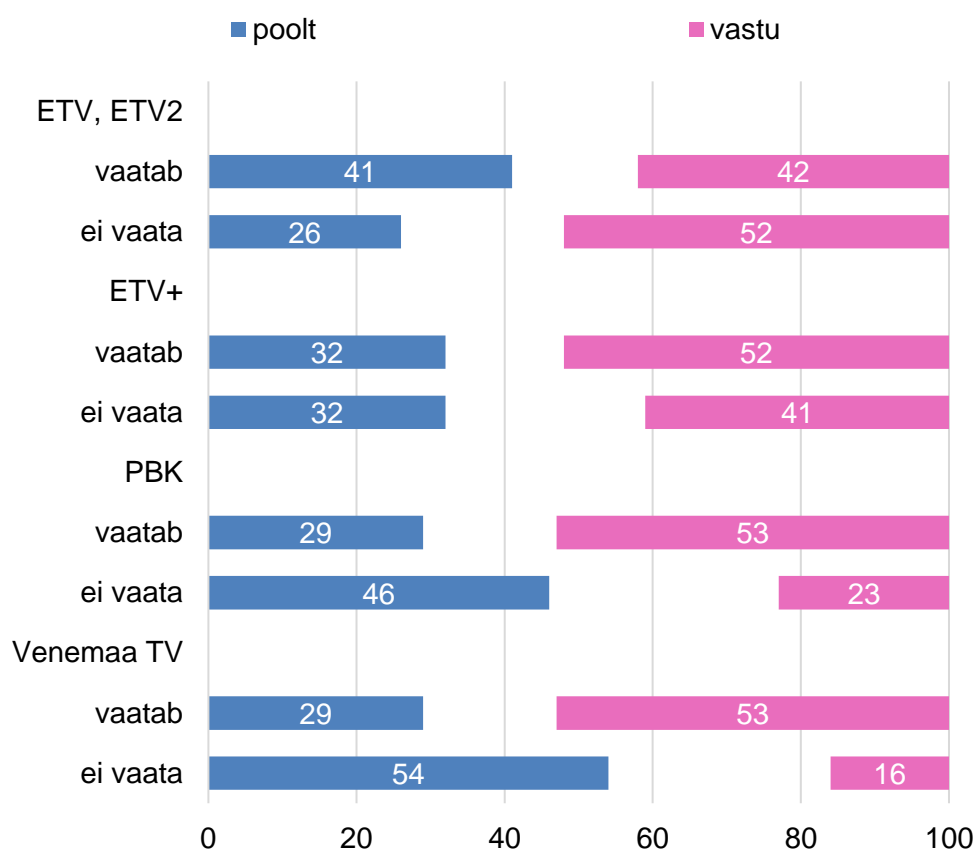
Järgmisel joonisel on toodud venekeelsete vastajate suhtumine Eesti NATO liikmeks olekusse, sõltuvalt nende kontaktist erinevate telekanalitega (Joonis 70).

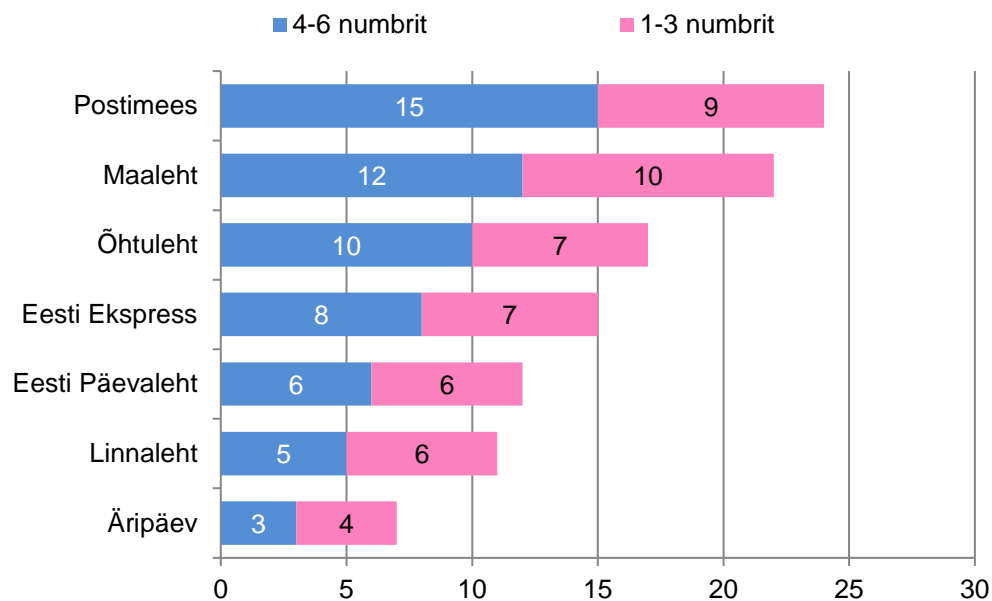
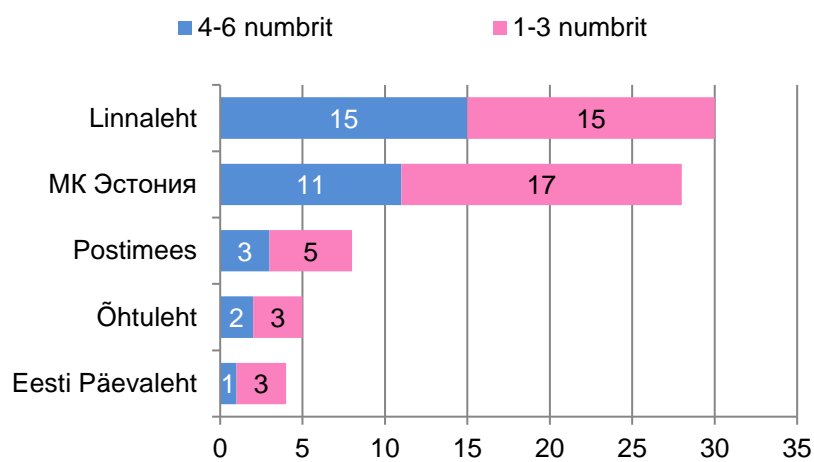
Näeme, et need venekeelsed vastajad, kes on vaatavad vähemalt kord nädalas Eesti Televisiooni eestikeelseid saateid, suhtuvad Eesti NATOsse kuulumisse positiivsemalt, kui need, kes jälgivad vähemalt kord nädalas Venemaa telekanaleid või Pervõi Baltiiski Kanali saateid. Eesti venekeelse kanali ETV+ jälgimine või mittejälgimine positiivset suhtumist NATOsse ei mõjuta.

Muidugi on juuresoleval joonisel kasutatud vaid telekanalite vaatamist/mittevaatamist mõõtvate tunnuste üldjaotustega, meediatarbimise täpsema mõju väljaselgitamiseks oleks vaja läbi viia selle tüpoloogiline analüüs.

Joonis 70. Suhtumine Eesti NATO liikmeks olekusse sõltuvalt telekanalite vaatamisest

(%; N = venekeelsed vastajad)

Joonis 71. Ajalehtede lugemine viimasest kuuest numbrit (%) (N = eestikeelsed vastajad)**Joonis 72. Ajalehtede lugemine viimasest kuuest numbrit (%)** (N = venekeelsed vastajad)

LISAD

1 Küsimustik

2 Vastuste koondtabelid

3 Sagedustabelid eestlaste vastustega

4 Sagedustabelid mitte-eestlaste vastustega